DOCUMENT RESUME

ED 424 735 FL 025 345

AUTHOR	Dimitrova, Aneta; Tomova, Christina; Tasseva, Mila
TITLE	Bulgarski ezik za dobrovoltsi ot Korpusa na mira (Bulgarian Language for Peace Corps Volunteers. Bulgaria).
INSTITUTION	Peace Corps (Bulgaria).
PUB DATE	1997-00-00
NOTE	136p.; For related document, see FL 025 346.
PUB TYPE	Guides - Classroom - Learner (051)
LANGUAGE	Bulgarian
EDRS PRICE	MF01/PC06 Plus Postage.
DESCRIPTORS	*Bulgarian; Cultural Background; Dialogs (Language); Foreign Countries; Instructional Materials; *Second Language Instruction; Second Language Learning; Teaching Guides; Uncommonly Taught Languages
IDENTIFIERS	*Bulgaria; Peace Corps

ABSTRACT

This workbook and class guide for basic-to-intermediate Bulgarian provides a communicative orientation to the language. With its emphasis on social situations and everyday language, the book includes vocabulary, dialogs, discussion topics, and cultural-historical background information about Bulgaria. (CNP)

****
* Reproductions supplied by EDRS are the best that can be made *
* from the original document. *
****

ED 424 735

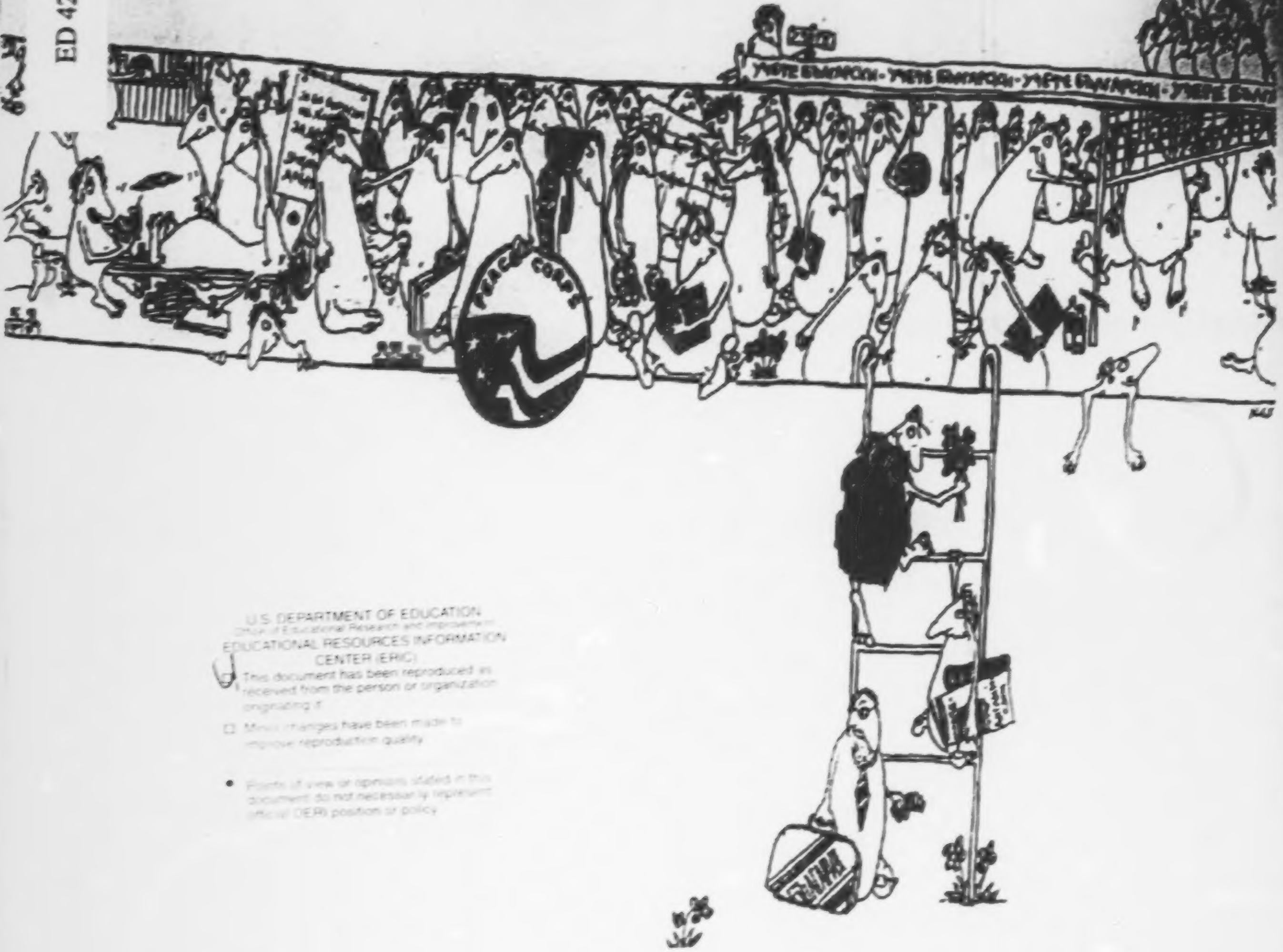
УЧЕТЕ БЪЛГАРСКИ · УЧЕТЕ БЪЛГАРСКИ · УЧЕТЕ БЪЛГАРСКИ · УЧЕТЕ БЪЛГАРСКИ
PEACE CORPS

U.S. DEPARTMENT OF EDUCATION
Office of Educational Research and Improvement
EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION
CENTER (ERIC)

☑ This document has been reproduced as received from the person or organization originating it.

☐ Minor changes have been made to improve reproduction quality.

● Points of view or opinions stated in this document do not necessarily represent official OERI position or policy.

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

за доброволци от Корпуса на мира

Анета Димитрова
Кристина Томова
Мила Тасева

Aneta Dimitrova
Christina Tomova
Mila Tasseva

BEST COPY AVAILABLE

Bulgaria 1997

FL025345

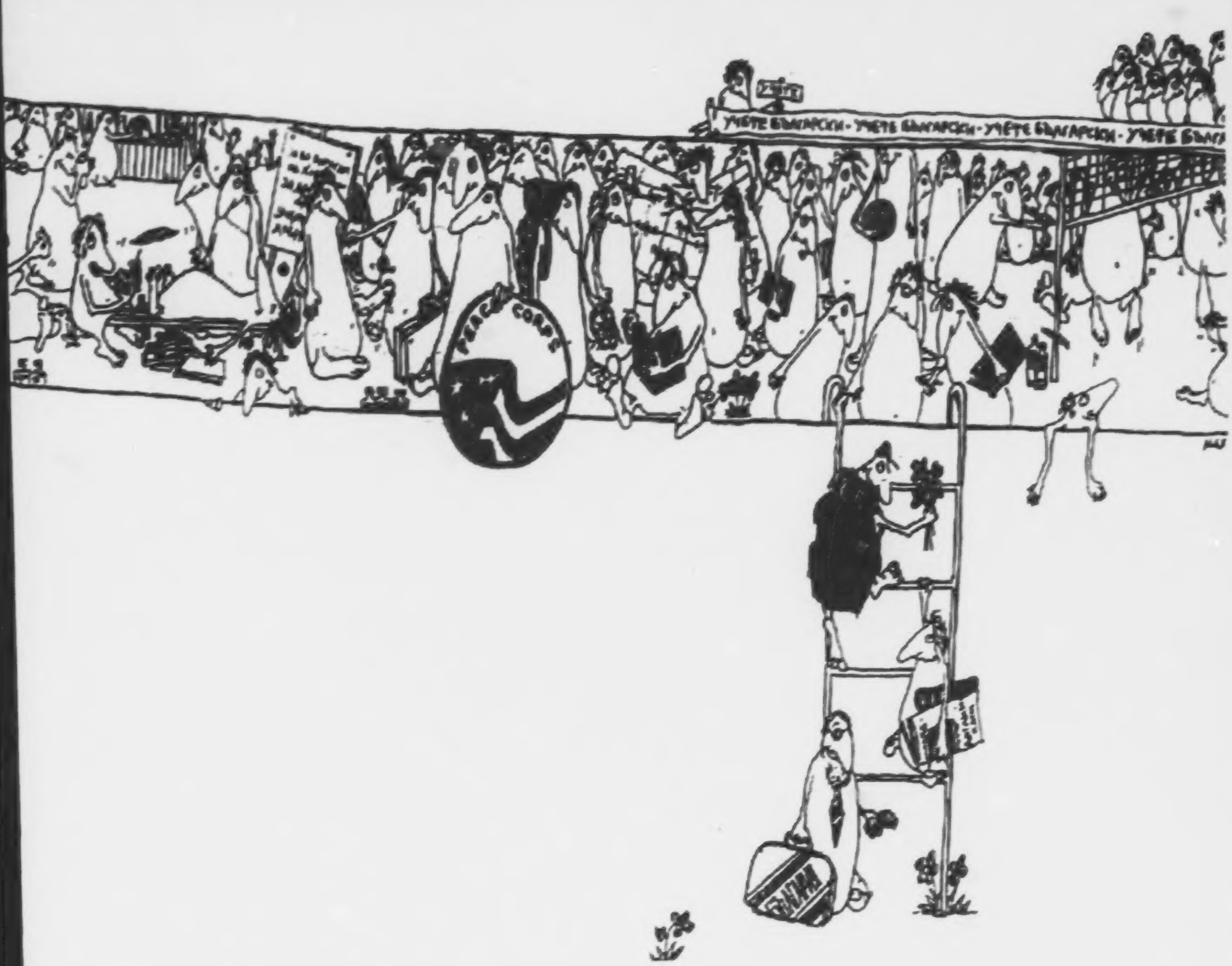
УЧЕТЕ БЪЛГАРСКИ · УЧЕТЕ БЪЛГАРСКИ · УЧЕТЕ БЪЛГАРСКИ · УЧЕТЕ БЪЛГ
PEACE CORPS

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

за доброволци от Корпуса на мира

BEST COPY AVAILABLE

Анета Димитрова
Кристина Томова
Мила Тасева

Aneta Dimitrova
Christina Tomova
Mila Tasseva

Bulgaria 1997

The authors would like to thank:

Victor Bachev - for the computer layout of the textbook

Alexander Pojarliev - for the illustrations

several PCVs - for their stories

Special acknowledgments to:

Zoya Lubenova, Penka Novakova, Christina Tomova - the authors of the previous Peace Corps IST manuals

Contents

People part I 1

People part II 6

- Present Tense 11
- Future Tense 17

Work part I 20

Work part II 23

- Past Simple Tense 28
- Past Continuous (Imperfect) Tense 34

Places part I 39

Places part II 42

- Prepositions 51
- Pronouns part I 55
- Pronouns part II 60

Bulgaria part I 69

Bulgaria part II 73

- Present Perfect Tense 79
- Past Perfect Tense 88

Culture 92

Hristo Botev 97

- Reported Speech 104

News from the Media 111

- Verbal Nouns 117
- Future in the Past 120
- Conditional Structures 124

Grant Proposal Forms 130

Хора
част I
People
Part I

1. Всеки от Вас има идентификационна карта и снимка. Задавайте въпроси, за да разберете кой какъв е.

Each of you has an identity card and a picture. Ask questions to understand how is how.

2. Слушайте диалозите, попълнете празните места и изиграйте по двойки:

Listen to the dialogues, fill in the blanks, and role-play in pairs.

Джим: Коя е тази ___________ до Барбара?
Боб: ___________ Мери Хюстън. Беше на партито вчера.
Джим: Аз не бях на партито. ___________ ли я?
Боб: Да. Тя е ___________ в университета. Пише книга за ___________ в България. Хайде да те запозная с Мери.......... Мери, това е брат ми Джим. Джим, това е Мери Хюстън.
Мери: ___________ , Джим.
Джим: ___________ , Мери.

Маргарет: Господин Пашов, ___________ с доктор Едуард Смит.
Г-н Пашов: ___________ !
Г-н Смит: ___________ !
Маргарет: Господин Смит е ___________ на програма във ФАР. Той ___________ в България от две години.
Г-н Пашов: О, ние сме ___________ ! Аз съм директор на програма в Корпуса на мира.

3. Кой от диалозите е формален и кой неформален?

Which dialogue is formal and which one is informal?

4. Представете се официално, после неофициално. Представете някой на останалите от групата.

Introduce yourself in a formal way. Now do the same in an informal way. Now introduce one of the others to the group.

5. Изберете ситуация и я изиграйте.

Choose a situation and role-play it.

- Представител от Корпуса на мира идва в училището Ви / офиса Ви. Представете го/я на останалите колеги.

- Вие сте на купон и виждате някой, който не познавате. Запознайте се.
- Срещате непознат човек за пръв път. Какво казвате?
- Имате нов съсед. Искате да се запознаете.
- Запознават Ви с директора на училището / кмета на града. Какво ще кажете?

6. Какво ще кажете ако някой ви пита за :
What will you say if somebody ask you about:

- името Ви, националността , професията, семейно положение, интересите и хобито, плановете Ви за бъдещето

7. Как ще питате за :
How will you ask about:

- името, националността, професията, семейното положение, интересите и хобито, адреса и телефона на човека, с който се запознавате

ЧЕТЕНЕ

1. Прочетете текста и отговорете на въпросите:
Read the text and answer the questions.

Марк Суейн е на 40 години, американец. През лятото той е учител по спорт в Далас, Тексас, а през зимата е ски-инструктор във Франция.

Той е женен. Жена му Синди е инженер в голяма компания. Тя строи къщи и офиси в Европа и Америка. Синди е на 38 години.

Марк и Синди имат две деца - момче и момиче. Джим е на 8 години, а Мери - на 6. Джим и Мери са ученици. Те живеят с баща си.

Марк и Синди пътуват много. Те обичат спорта - ски, плуване, туризъм. Когато са заедно, те ходят на театър или опера. Джим и Мери обичат рок-музика и видео филми.

1. На колко години е Марк?
2. Какъв е?
3. Как се казва жена му?
4. Каква е?
5. На колко години е?
6. Колко деца имат?
7. Какво хоби имат Марк и Синди?
8. Какво обичат да правят Джим и Мери?

2. Какъв съм аз? Вижте картинките с различни професии. Изберете една картинка без да казвате на другите. Колегите ще Ви задават въпроси, за да открият какъв сте.

What do I do? Look at the pictures expressing different jobs. Choose one without telling anybody. Others will ask you questions to find out who you are.

СЛУШАНЕ

1. Слушайте и попълнете празните места с подходящите глаголи:
Listen to the text and fill in the blanks with the suitable verb.

живея(2)	работя	говоря (2)	ставам(3)	започвам	обичам (5)
срещам	излизам	идвам	приготвям	слушам	имам
отивам(3)	ходя	оставам	лягам		връщам се(2)

Ан Макгрегър _________ в Лондон. Тя е на 34 години и _________ в ВВС. Тя _________ с хората в ранните новини "Светът днес". Всеки ден тя _________ в 3 часа сутринта, защото програмата _________ в 6:30. Тя _________ работата си, защото (се) _________ с много интересни хора. Ан _________ и уикендите:

- В петък _________ от ВВС вкъщи към 2:00 следобед. В петък вечер не _________, но понякога приятели _________ на вечеря. Те _________ виното, а аз _________ вечерята. _________ да готвя! Ние _________ музика или _________.

В събота сутрин _________ в 9:00 часа и _________ на пазар. Вечер понякога _________ на театър или опера с приятели. Аз _________ театъра! След това (ние) _________ на ресторант.

В неделя... О-о-о, в неделя сутрин не _________ преди 11:00. Понякога следобед _________ на гости при сестра ми. Тя _________ в малък град близо до Лондон и _________ две деца. Аз _________ да играя с децата, но _________ рано, защото в неделя вечер си _________ в 8:00.

2. Задайте въпроси за Ан Макгрегър.
Ask questions about Ann McGregor

3. Разкажете какво прави Ан Макгрегър през седмицата и през уикенда.
Tell what An n McGregor does during the week and during the weekend.

4. Коя е излишната дума?
Which is the odd word?

обядвам	вечерям	говоря	закусвам
камера	стерео	снимка	компютър
брат	приятел	сестра	майка
седмица	часовник	сезон	месец
сутрин	вечер	следобед	работа

ДИСКУСИЯ

1. Прочетете текста и подчертайте непознатите думи:
Read the text and underline the unfamilliar words.

Социолозите от Австрия казват, че професионалните бракове са на мода. Те носят сигурен успех както в семейството, така и в професионалната реализация.

Всеки трети австриец, който работи, има флирт в офиса. Те са журналисти, лекари, бизнесмени. Всички имат големи професионални успехи.

Шефовете на фирми също нямат нищо против любовта на работното място. Ники Лауда казва, че това е една от тайните на успеха на компанията му "Лауда Еър":

- Ако служителите ми се разбират добре, работят заедно и се обичат, това може да донесе само добро на фирмата. Но има и немалко хора, които са против флирта на работното място. Често след такава връзка професионалната реализация тръгва надолу.

Италианският алпинист Меснер казва:

- Миналата година видях Йети в Хималаите. Бях на двадесет метра от него и му направих снимка. Йети е животно. Висок е около 2,20 метра. Той спи през деня, а излиза през нощта. Яде месо. Йети не е опасен. Той е агресивен и опасен само когато го атакуват.

Меснер мисли да напише книга за Йети. В книгата ще има снимка на Йети.

Отговорете на въпросите:
Answer the questions:

- Мислите ли, че професионалните бракове са щастливи?
- Имате ли приятели с такъв брак?
- Какво е Йети?
- Мислите ли, че Йети съществува?

Порция смях
Joke time

Между съпрузи

- Скъпа, много пъти ти казах, че за мен има само една жена на света!
- Да, но коя е тя?

Непознати думи

запознавам/да запозная	to introduce
съсед	neighbor
семейно положение	marital status
ранен,-на,-но,-ни	early
любим,-а,-о,-и	favorite
брак	marriage
успех	success
шеф	boss
нямам нищо против	I don't mind
тайна	secret
заедно	together
животно	animal
опасен,-на,-но,-ни	dangerous

Хора
част II
People
Part II

1. Извличане на информация: Разделете се на групи по трима. Единият от вас ще задава въпроси (А), другият ще отговаря на тези въпроси (Б), а третият ще бъде рефер (В). А трябва да напише на лист въпроса си към Б и да подаде листа на В. След това трябва да задава въпроси на Б , за да достигне до отговора на въпроса си. Помнете: А не трябва да зададе въпроса си директно!

Information game: make groups of three persons. The first will ask questions, the second will answer and the third will be a judge. A has to write the question for B on a sheet of paper and has to handle C the sheet. Afterwards A has to ask B in order to get the answer of his question. REMEMBER: A can't ask the question directly!

СЛУШАНЕ

1. Преди да слушате, отговорете на въпросите:
Before listening answer the questions.

- Обичате ли празниците? Кои са любимите Ви празници? Защо?
- Пътувате ли често? Обичате ли да пътувате в България? Защо?

2. Слушайте текста.
Listen to the text.

Първата ми Коледа в България беше мани - мани! Не искам да си спомням за нея! В 7:30 сутринта се качих на влака от Кюстендил до София. Пътувах за Пловдив, а вечерта трябваше да бъда в Банско. Отидох до Пловдив, защото исках да видя една моя приятелка и да й дам лично подаръка й.

Както и да е. По обед бях в града. Видях се с момичето. Дадох й подаръка и получих моя подарък от нея. Сложих го в раницата и тръгнах за гарата. Пред гарата видях един циганин с мечка. Аз обичам мечките, но не обичам мечки с цигани, или цигани с мечки. И ... аз съм еколог. Исках да кажа нещо на този циганин. Отидох при него и му казах:

- Тази мечка е диво животно. Не е хубаво това, което правиш!

И циганинът ми каза нещо, но аз нищо не разбрах. Но може би мечката разбра, защото ме атакува. Скъса кутията на подаръка ми. И аз реших, че съм говорил достатъчно с циганина.

Взех влака до гара Септември. Там трябваше да се кача на теснолинейка.. Имаше само едно свободно място - точно срещу тоалетната. Беше ужасно.

После дойде кондукторът за билетите. Видя моя билет и каза:

- Ти пътуваш за Банско, нали?....... Но този влак няма да ходи до Банско, последната гара е Разлог.

Ами сега? До мен седеше един човек. Каза, че и той пътува за Банско и ако искам, можем да пътуваме заедно. Помислих, че иска да вземем заедно такси, но той отиде в локомотива. Говори с машиниста и след десет минути се качихме в локомотива и без влака отидохме до Банско.

Беше около 9 часа. Отидох в апартамента на Клиф, но той не беше там. Приготвих си вечеря, отворих бутилка вино. В 12 часа отворих коледните си подаръци. Клиф се върна чак в 12:30....

Ами, ето защо ти казах, че първата ми Коледа в България беше мани - мани!

3. Подредете картинките по хронологичен ред. Сложете заглавие на всяка част от историята.
Order the pictures chronologically. Make a title for each one of them.

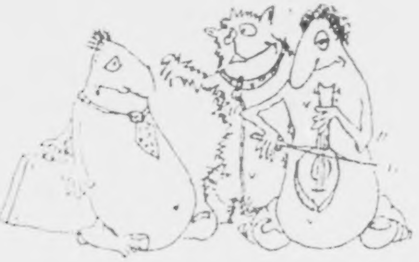

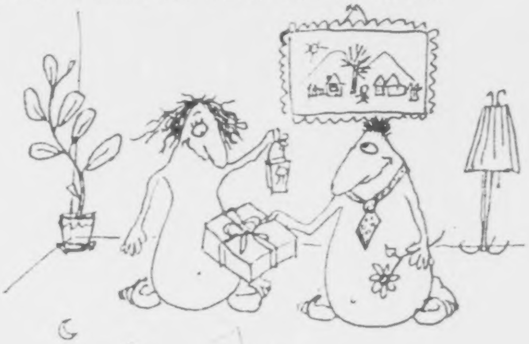

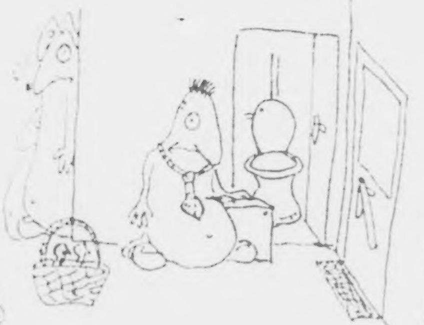

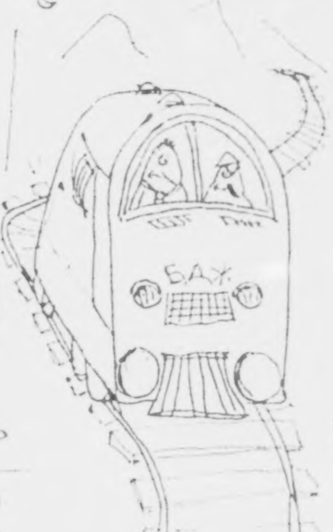

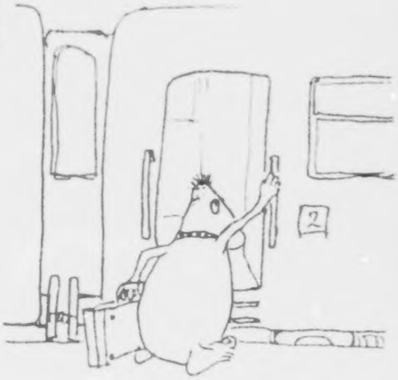

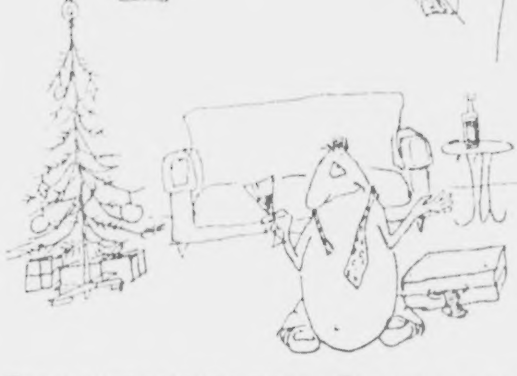

4. Разкажете какво прави Том на първата си Коледа в България.
Tell how Tom spent his first Christmas in Bulgaria.

5. Какво правихте на последната си Коледа в Америка?
How did you spend your last Christmas in the US.

ЧЕТЕНЕ

1. Отговорете на въпросите в теста с ДА или НЕ.
Answer the questions with Yes or No.

1. Имате ли проблеми със съня?
2. Събуждате ли се през нощта?
3. Можете ли да заспите лесно след това?
4. Нервни ли сте в последно време?
5. Чувствате ли се притеснени без причина?
6. Работите ли повече в последно време?
7. Върви ли Ви работата?
8. Чувствате ли се уморени след като се събудите сутрин?
9. Пиете ли повече кафе или чай, за да поддържате тонуса си?
10. Имате ли силно желание да ядете шоколад?
11. Пушите ли повече?
12. Пиете ли повече алкохол?

Непознати думи:

събуждам се	wake up
заспивам	fall asleep
в последно време	lately
притеснен,-на,-но,-ни	embarrassed
върви ми	I'm lucky
поддържам	to support
положително	positively
причина	reason

Ако отговорите на три или повече въпроса положително, то Вие сте в състояние на стрес.

2. Изиграйте какво ще направите, ако...
Mime what you would do if...

- Ваши приятели са тъжни без причина.
- Чувствате, че не можете повече да работите.
- Нямате работа.
- Видите приятеля/ката си с друг/а.
- Шефът ви се кара без причина.

ДИСКУСИЯ

1. Свържете думите и изразите от А с тяхното значение от Б:
Connect the words and phrases from the two columns.

А	Б
стряскам / да стресна	процедура и лекарства, дадени от лекаря
състояние	нервен съм, не съм спокоен
напрежение	е дома, в който живея с други хора
боря се / да се преборя	правя така, че някой да се страхува
страдам	водя война; бия се
общ дом	кондиция, ситуация
лечение	когато ме боли много

2. Прочетете текста.
Read the text.

ДА СТРЕСНЕМ СТРЕСА

Дълго чакахме да дойде лятото и да поговорим за стреса! Сега, когато навън грее слънце и всичко е зелено, не е много трудно да говорим за стреса.

В речниците пише, че думата стрес идва от английски (**stress**). Не знаем дали българските глаголи **стресна, стряскам** са лингвистично близки с английския **stress** и ако е така, откога е това. Много по-важно е да се преборим със състоянието на стрес.

По света хората също страдат от тази болест. Дори в страни като САЩ и Германия за лечение на стреса правителствата дават по US$ 300 милиарда и DM 60 милиарда. Ние няма откъде да вземем толкова много пари. Затова трябва да търсим други начини да се преборим с него.

Специалистите казват, че най-добрият начин да стреснем стреса е да мобилизираме фантазията си, да слушаме музика, да ходим на театър или кино, да танцуваме, да излизаме с приятели. Ние трябва да помислим и коя е най-добрата стратегия срещу стреса и в общия ни дом Земя.

по материал от сп. "Паралели", юни 1997

Непознати думи:

стряскам / стресна	to scare
напрежение	stress, pressure

поговорка	proverb
боря се/преборя се	to fight, to wrestle
състояние	condition
страдам	to suffer
лечение	treatment, cure

3. Подчертайте в текста думите и изразите, които можете да използвате и в други ситуации. Образувайте с тях изречения в друг контекст.

Underline the words and sentences in the text, which you could use in other situations. Make sentences in another context.

4. Как мислите:

What is your opinion:

- Празниците помагат да се преборим със стреса. / Празниците са още един стрес!
- Няма нищо по-хубаво от това да пътуваш из България! / Да пътуваш из България е ужасно!

ПИСАНЕТО БИЛО ЛЕСНО!

Напишете кратка рецепта за вашите приятели на тема "Как да се преборим със стреса".

Write a tip for your friends on the topic "How to Fight Stress".

Порция смях

Joke time

Какво казват американските баскетболисти преди финала на мача, когато всяка точка е важна:

- Отпусни се ! Спокойно!

А българските?

- Стегни се, бе ...!

Сегашно време
Present Tense

група Е	група И	група А/Я
пия	ходя	купувам
пиеш	ходиш	купуваш
пие **+ ЛИ**	ходи **+ ЛИ**	купува **+ ЛИ**
пием	ходим	купуваме
пиете	ходите	купувате
пият	ходят	купуват

1. Какво купувате от :
What do you buy at:

- хлебарница
- бакалница
- ресторант
- книжарница
- аптека
- хранителни стоки
- плодове и зеленчуци
- пицария
- кафене
- сладкарница

2. Сложете подходящ глагол.
Put a suitable verb.

банка	работя
ресторант	______________
хотел	______________
Америка	______________
планина	______________
море	______________
музика	______________
книга	______________
писмо	______________
6.30 часа	______________
гара	______________
билет	______________
спирка	______________

BEST COPY AVAILABLE

3. Свържете подходящо.
Connect properly.

Ставам	кафе.
Пия	5 часа.
Отивам	рано.
Работя от 8 до	обядвам.
В 12 часа	късно.
От 12 до 13 часа	с приятели.
Говоря по телефона	в ресторант.
Чета	на гости.
Ходя	имам почивка.
Вечерям	на гости.
Лягам	книги.

4. Коя дума е излишна? Подчертайте я.
Underline the odd one.

сутрин
обед
вечер
ходя

пия
хляб
ям
отивам

днес
чакам
утре
вчера

зеле
телефон
чушки
лук

вино
месо
бира
кола

5. Отговорете:
Answer:

а) Как сте?
....
б) Говорите ли български?
....
в) Къде работите?
....
г) Харесвате ли България?
....
д) Как живеете в България?
....
е) Къде живеете?
....
ж) Искате ли чай?
....
з) Имате ли документи?
....
и) Колко е часът?
....

6. Задайте ЛИ въпроси към следните изречения:
Ask Yes/No questions:

Те са на училище.

____

Ти си уморена.

____

Аз съм прав.

____

Тя има руса коса.

____

Те живеят в апартамент.

____

Ти пиеш чай със захар.

____

Той работи много.

____

7.Подредете думите, за да зададете въпроси :
Arrange the words to form questions :

ти / кой / учителят / е

____?

____

вчера / магазина / купува / какво / от

____?

____

кино / къде / на / е

____?

____

Варна / до / пътува / как

____?

____

отива / кога / зъболекар / на

____?

____

в / защо / Италия / отивате

____?

____

8. Направете история като използвате въпросите и отговорите от упр. 7.
Make a story using the questions and answers of ex. 7.

9. Какво казвате сутрин в офиса?
What do you say at the office?

Какво...?	Казваме (или питаме)
Какво казвате сутрин в офиса?	Може ли да пътувам с Вас, няма автобус. Ще платя.
Какво казвате, когато излизате от офиса?	Колко е за километър?
Колегата Ви не е в офиса.	Горе-долу.
Имате клиент.	Търси ли ме някой?
Свършвате работа.	Помогнете ми!
Търсите една улица.	Довиждане, приятна почивка.
Имате проблем.	Зает съм.
Вземате такси.	Заповядайте, седнете. /Добре дошли.
Как върви работата?	Добро утро.
Няма автобус, спирате кола.	Къде е улица...?
Имате много работа.	Не е тук. (Няма го/я.)
На масата сте в ресторант.	Може ли да сменя поръчката?
Искат Ви долари на улицата.	Излизам за един час.
Не Ви харесва храната в ресторанта.	Съжалявам, нямам.

10. Ситуации.
Situations.

Поканете приятел на гости.	Свободен/на ли си?
Откажете поканата.	Мога ли да те видя?
Искате да се срещнете с приятел.	Имам работа.
Имате клиент.	Не мога, съжалявам, зает/а съм.
	Каня ви на кафе.
	Утре в 5 часа.
	С какво мога да Ви помогна?

11. Телефон.
Telephone.

Попълнете с :

Кой да вкъщи ли Чакайте Кога околната Ви
по-късно отговаря предам моля го на паркове

А: Ало ! ..... се обажда ?
Б: Ивайло. Може ли .... говоря с Нина ?
А: Няма я ....
Б: ....ще се върне ?
А: Не знам.

А: Министерство на .... среда. Слушам .....
Б: Може ......да говоря с г-н Спиридонов?
А: От кой отдел?
Б: Национални ....
А: ...... да ви свържа. Номерът не .... Да ..... нещо?
Б. Да, ... Търси ....   Скот Фийлд от Корпус ... мира. Ще се обадя ....

Ситуации по телефона :

- Някой говори по телефона и вие не чувате какво казва.
- Българският ви приятел говори много бързо по телефона.
- Искате да оставите съобщение за някой.
- По телефона търсят някой, но вие на разбирате кой.
- Търсите ваш колега, но отговаря телефонен секретар.
- Искате да се срещнете с представител на международна агенция/ министерство. Говорите по телефона със секретарката.
- Трябва да определите среща по телефона.

12. Прочетете текста.
Read the text.

Агата Кристи

Тя е най-богатата писателка в Англия. Като дете е много слаба и затова не ходи на училище. Разказва истории, които винаги завършват със смъртта на всички герои. На 20 години се жени за един пилот. Започва Първата световна война и той заминава за фронта. Тя работи в една аптека и изучава всички отрови, полезни за писането на книгите й.

На 36 години се развежда и е в депресия. Заминава за Багдад и там среща най-голямата си любов - един археолог, който е с 13 години по-млад от нея. Агата често се шегува: "Няма по-добър мъж за една жена от археолога. Колкото повече остарява, толкова по-интересна става за него."

Агата най-добре мисли във ваната, когато яде ябълка. Има една дъщеря и един внук.

Вярно ли е?

1) Агата Кристи е писателка.
2) Първият й мъж е археолог.
3) Започва Втората световна война и той заминава за фронта.
4) Тя работи в една болница.
5) На 36 години се развежда и е в депресия.
6) Заминава за Гърция и там среща най-голямата си любов.
7) Най-добре мисли във ваната, когато яде ябълка.

Непознати думи:

писател, -ка	writer
разказвам	tell
война	war
фронт	front line
отрова	poison
полезен	useful
развеждам се	to get divorced
любов	love
шегувам се	to joke
остарявам	to grow old
колкото повече... толкова....	the more.... the more.......

Бъдеще време
Future Tense

+	-
аз ще отида	аз няма да отида
ти ще отидеш	ти няма да отидеш
той ще отиде	той няма да отиде
ние ще отидем	ние няма да отидем
вие ще отидете	вие няма да отидете
те ще отидат	те няма да отидат

Внимание!

ще ти помогна **няма да ти помогна**

+	-
ще бъда	няма да бъда
ще бъдеш	няма да бъдеш
ще бъде	няма да бъде
ще бъдем	няма да бъдем
ще бъдете	няма да бъдете
ще бъдат	няма да бъдат

УПРАЖНЕНИЯ

1. Кои са излишните глаголи:
Which are the odd verbs?

ще пия, ще ям, ще ходя, ще се върна, пия, ще дойда, ще пътувам, ще пиша, ще бъда, съм, ще купя, имам, нямам.

2. Дискутирайте. Изберете подходящ отговор за Вас.
Discuss. Choose the appropriate answer.

1) Къде ще бъдете на Коледа?

ще бъда вкъщи ще бъда в Америка ще бъда на гости ще замина за Гърция

2) Какво ще правите в Америка?

ще започна работа ще търся работа ще уча ще почивам

3) Какво ще правите, ако имате много пари?

няма да работя ще купя голяма къща ще пътувам ще построя болница за бедни

BEST COPY AVAILABLE

4) Какво ще направите, ако не харесвате храната в ресторанта?

ще върна храната

ще ям

няма да ям

ще платя и ще изляза

5) Какво ще направите, ако ви надпишат сметката?

ще отида при шефа

ще направя скандал

6) Какво ще направите, ако няма автобус до близкия град?

ще взема такси

ще пътувам с влак

ще спра кола

няма да пътувам

7) Какво ще направите, ако сте болен/на?

ще остана в леглото

ще се обадя на д-р Моли

ще отида в Корпуса

ще пия греяна ракия с мед

8) Какво ще направите, ако ви нападнат на улицата?

ще се бия

ще бягам

ще дам парите

ще викам "Помощ", "Полиция"

9) Какво ще направите, ако харесвате един мъж / една жена?

ще го/я поканя (на кафе)

ще му/й купя цветя, шоколад, вино

ще му/й кажа, че го/я харесвам

10) В града, където живеете, не познавате никой.

ще бъдете сам(а)

ще контактувам само с колегите

ще се запозная с нови хора

3. Попълнете таблицата.
Fill in the table.

+	-
ще пътувам	
	няма да пия
ще ям	
	няма да ходя
ще отида	
	няма да работя

4. Подредете изреченията в диалог.
Match the sentences to make a whole dialogue.

- Ало, може ли Ани?
- Аз съм Джим. Как си?
- Къде ще бъдеш на Коледа?
- Каня те в Пловдив.
- Кога?
- О, чудесно. Ще те чакам на гарата. Кога ще пътуваш?
- Дочуване.

- Дочуване.
- В 12 часа на обяд.
- Не зная.
- Да, аз съм. Кой е?
- Добре, ще дойда.
- Добре съм.
- На 23 декември.

5. Дискутирайте как ще живеят хората към края на 21 век.

BEST COPY AVAILABLE

Discuss how people will live towards the end of the 21 century.

Хората ще живеят до 150 години.
Ще бъдат здрави, защото ще спортуват много.
Ще имат повече време да учат.
Ще работят по-малко.
Ще пътуват много.
Ще има градове в морето.
Ще има храна за всички хора (ще има генна храна).
Екологичните проблеми ще бъдат по-малко.

6. Направете проучване в групата:
Ask in the group:

Кой къде ще бъде на Коледа, Нова година, през лятото.
Кой какви планове има за бъдещето?

7. Прочетете хороскопа на една жена. Коя е тя?
Read the horoscope of a woman. Who is she?

Ще има труден живот.
Ще се ожени рано.
Няма да се разбира с мъжа си и ще се разведе.
Ще бъде известна и богата.
Ще пътува много.
Ще помага на бедните.
Ще умре рано.

Порция смях:

- Моля, една бира.
- Има само английска.
- Добре, няма да говоря с нея.

Работа
част I
Work
Part I

1. Спонтанни модели: Учителят ще започне едно изречение. Довършете го. Колегите ще Ви зададат въпрос към това изречение. Отговорете им.

Spontaneous models: The LI will start a sentence. Finish it. Your coleagues will ask you a question to the sentence. Answer them.

Казвам се _______ .
Аз съм от _______ .
Аз съм _________ .
Работя в ________ .
Работя като __________ .

2. Слушайте диалозите, попълнете празните места и изиграйте ролите.
Listen to the dialogues, fill in the blanks and play/mime the role.

Майк: ___________, Мадона. ___________ си? Как е училището?
Мадона: Здравей, Майк. Много съм ___________. И в училище ___________ проблеми. Ами ти?
Майк: Аз съм добре, но в бизнесцентъра няма много ___________. Къде отиваш?
Мадона: На конференция на ___________ по английски език. А ти?
Майк: Имам бизнессреща с ___________ в офиса. Обади ми се утре.
Мадона: ___________. Довиждане.
Майк: ___________.

Джеф Андрюс: Добър ден. ___________. Мога ли да Ви ___________?
Г-н Петров: Да, идвам за ___________. Аз съм учител в езиковата гимназия. Организираме клуб по ___________, но нямаме пари. Можете ли да ни спонсорирате?
Джеф Андрюс: Съжалявам. Ние не можем да ви спонсорираме, но можем да ви дадем ___________ за спонсори. Можем да ви помогнем да планирате работата си.
Г-н Петров: Добре. ___________ Ви.

ЧЕТЕНЕ

1. Отговрете с ДА или НЕ.
Answer with Yes and No.

______ Корпусът на мира е агенция на ООН.
______ Корпусът на мира работи в повече от 90 страни.
______ Главната роля на Корпуса на мира и да популяризира демокрацията и капитализма.
______ Доброволците са млади и стари, женени и неженени, красиви и чаровни, от всички раси и етнически групи.
______ Доброволците получават голяма заплата.
______ Доброволците работят три години.
______ Корпусът на мира е бизнесорганизация.

2. Разкажете за Корпуса на мира.
Tell about Peace Corps.

3. Подредете диалозите и отговорете на въпросите. Първото изречение е номерирано.
Put the dialogies in order and answer the questions. You are provided with the number of the first sentence.

______Добре. Харесва ли ти музиката тук ?
______Здрасти. Аз съм Цветанка. Хайде да говорим на "ТИ" !
______Страхотно !
1______Здравейте! Казвам се Томас Сабо.
______Ами да.
______Хайде да танцуваме !

______ Приятно ми е, г-н Симеонов. Говорите ли английски?
______ Не, но Вие говорите много добре български. Какъв е дневният ред на срещата ни?
1______ Г-н Симеонов, запознайте се с г-н Смит. Г-н Смит, това е г-н Симеонов, областният управител.
______ Искам да Ви представя един проект.
______ Радвам се да се запозная с Вас, г-н Смит.

Кога и къде ще чуете тези диалози?
Кой диалог е формален и кой - неформален?
Изиграйте и продължете диалозите.

4. Попълнете таблицата :
Fill in the table:

формален израз	**неформален израз**
Здравейте	______
______	Как я караш ?
Благодаря	______
______	Чао.
госпожица	______
______	страхотно

5. Кажете с кого искате да се запознаете и защо? За какво искате да говорите ?
Tell whom you want to meet and why. What do you want to talk about?

6. Разкажете за интересни хора, с които сте се запознали в работата.
Tell about interesting people you've met at the workplace.

7. Учителят ще Ви даде карти с различни идентичности. Представете се като тези хора и разкажете какво правят те на работното си място.

The teacher will give you cards with different personalities. Introduce yourself assuming you are this person and tell what you do during work.

ДИСКУСИЯ

1. Каква работа искате да имате, когато се върнете в САЩ?
What do you want to work when you go back to the US?

2. Как доброволците от Корпуса на мира помагат на хората в България?
In what way do the PCUs help the pople in Bulgaria

- давят съвети
- търсят споносори
- преподават английски език и екология
- превеждат
- подпомагат нестопанските организации
- правят проекти

Непознати думи

помагам/да помогна	to help
съвет	advice
спонсорирам	to sponsor
планирам	to plan
ООН	UN
главен,-на,-но,-ни	main, head
разпространявам	to distribute
раса	race
етнически,-а,-о,-и	ethnic
заплата	salary
страхотно	great!
дневен ред	agenda
Как я караш?	How are you (colloq.)

Работа
част II
Work
Part II

1. Моята работа в България.
Учителят ще ви покаже няколко картини, които описват вашата работа в България. Изберете една, без да казвате на останалите коя е. Попълнете таблицата за колегите си. Срещу името на колегата напишете номера на картината, която му подхожда. А сега разкажете защо избрахте тази картина. Колегите Ви познаха ли коя картина Ви подхожда?

My work in Bulgaria. The teacher will show you several pictures, that describe your work in Bulgaria. Choose one, without telling your coleagues which one. Fill in the table about your coleague. Against the name of the colleague write the number of the picture, that suits him. Afterwards tell why you've chosen this picture. Have your colleagues guessed which picture suits you?

име на доброволеца	номер на картината

ЧЕТЕНЕ

1. Преди да прочетете, отговорете на въпросите.
Before reading answer the questions.

- Какво сте завършили?
- Какво работихте преди да дойдете в България?
- Какво работите в България?
- Защо дойдохте тук?

2. Прочетете текста.
Read the text.

ВИЗИТКА

Брент Хърт е доброволец от Корпуса на мира. Той е на 27 години. Роден е на 19 юли в Хюстън, щата Тексас. Не е женен. Завършил е счетоводство в Тексаския университет. Работил е четири години в международния отдел на НАСА. От септември 1996 е в Пловдив. Работи като бизнесконсултант и преподава английски в едно училище.

- Г-н Хърт, защо дойдохте в България?
- Представители на Корпуса посетиха отдела на НАСА. Можех да избирам между Словения, Армения, Румъния и България. Направих проучване и дойдох тук.
- Защо избрахте България?
- Дойдох тук заради тежкото икономическо положение, красивата природа и една хубава българка.
- С какво един американец не може да свикне в България?
- С мизерията на хората, които са много добри.
- Какво точно работите?
- Аз съм бизнесконсултант. Срещам се с много хора, които имат нужда от помощ. Давам съвети как по-добре да организират работата си или как да я направят по американски модел. Правя бизнеспроекти.
- Помагате ли финансово?
- Да, защото Корпусът работи заедно с Американската агенция за развитие, която има специална програма за подпомагане и финансиране на фирми от Централна и Източна Европа. За да се получат пари, трябва да има добър бизнесплан, както и пазари за продукцията в чужбина.
- Голяма ли е разликата между българските и американските бизнесмени?
- Огромна е. Основната причина е, че тук няма свободен пазар.
- Какви са проблемите на българската икономика?
- Няма производство, а фирмите се занимават само с търговия.
- Доволен ли сте от работата си?
- Чувствам се полезен. Да работя за България за мен е една привилегия.

по материал на Ел. Генова
в. "24 часа"

3. Свържете думите от А с тяхното значение от Б
Connect the words from A with the meaning from B

А	Б
посещавам / да посетя	много, много голям
положение	работя в определена област, правя нещо
мизерия	правя визита
огромен	ситуация
занимавам се	бедност

4. Степенувайте думите според чувствата, които изразяват.
Range the words according to the feelings they express.

обичам	харесвам	обожавам
голям	огромен	много голям
мразя	не харесвам	не обичам
бедност	мизерия	богатство
много малък	миниатюрен	малък

5. Отговорете на въпросите:
Answer the questions:

- Какво харесвате и не харесвате в България?
- Каква роля имат доброволците от Корпуса на мира в живота на страната?

СЛУШАНЕ

1. Коя дума е излишна? Защо?
Which is the odd word? Why?

зоолог	биолог	еколог	филолог
бизнесмен	инвестиция	спонсориране	финансиране
екология	ботаника	опазване на природата	защита на природата
федерация	организация	фирма	агенция

2. Слушайте текста и оградете правилния отговор.
Listen to the text and circle the right answer.

1. Кой спонсорира проекта?
   а) фирми и Корпуса на мира в САЩ;
   б) фирма "Зелени Балкани" от Ивайловград;
   в) федерация "Зелени Балкани", Корпуса на мира в САЩ и фирми от Ивайловград.
2. Какво избраха доброволците?
   а) да почиват в България;
   б) да работят в България;
   в) да работят на Карибските острови.
3. Каква е природата в България според Сара Макфадън?
   а) интересна;
   б) нищо особено;

в) нормална.

4. Какъв е Райън Бел според статията?
   а) филмова звезда;
   б) учител по екология;
   в) инвеститор.

3. Разкажете на колегите си за интересен допълнителен или летен проект, който организирате.

Tell your colleagues about an interesting second or summer project you organise.

ДИСКУСИЯ

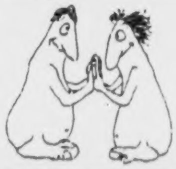

1. Изберете една от следните роли: беден родител, богат родител, дете на бедни родители, министър на социалните грижи. Прочете статията от вестник "24 часа". Разкажете статията през погледа на Вашата роля.

Choose one of the following roles: poor parent, rich parent, poor parents' child, socal minister. Read the "24 hours" article . Retell the article according the role you've assumed.

Над 50 000 деца в България работят нелегално за частни фирми. Те работят по 8 - 10 часа на ден, съобщи вчера АФП. Агенцията цитира бюлетин на Инспекцията по труда у нас. Според нея други 20 000 българчета работят, тъй като родителите им нямат пари да ги издържат.

Децата от Полша са привилегировани, в сравнение с българските деца Законите там не позволяват на младежи под 18 години да работят.

Агенцията съобщава, че в черната статистика за експлоатация на деца под 14 години само Румъния е преди България. АФП коментира, че основната причина е икономическият преход в двете страни.

по материал от в."24 часа"
ноември 1997

- На колко години бяхте, когато започнахте работа?
- На колко години трябва да е човек, за да започне работа?
- Какви мерки трябва да предприеме правителството, за да спре процеса?

ПИСАНЕТО БИЛО ЛЕСНО!

BEST COPY AVAILABLE

1. Опишете какъв ще бъде животът Ви след десет години - къде ще живеете, какво ще работите, какъв ще бъде социалният Ви живот...
Describe what your life will be in 10 years - where you'll live, what you'll work and what your social life will be...

2. Направете кратък речник на жаргона, свързан с работата Ви.
Make a short vocabulary of the slang used at your office.

Порция смях
Joke time

Самоувереност

Един господин влиза в аптека:
- Дайте ми нещо ефикасно за грип!
- Имам нещо много добро - казва аптекарят. - Хапчетата на доктор Крок.
- Не-не! Дайте нещо друго - отговаря господинът. - Аз съм доктор Крок...

Непознати думи

счетоводство	accounting
отдел	department
посещавам/да посетя	to visit
избирам/да избера	to choose
проучване	survey, investigation, research
положение	situation
свиквам/свикна	to get used to
мизерия	misery
развитие	development
огромен,-на,-но,-ни	enormous
занимавам се/да се занимая (с)	to deal
доволен,-на,-но,-ни	pleased
полезен,-на,-но,-ни	useful
печалба	profit
област	sector, region
според	according to
нищо особено	nothing special
издържам	to endure
преход	transition

Минало свършено време
Past Simple Tense

Форми на минало свършено време (Past Simple Tense)

-их	-ах	-ях	-ох	-ех
закус**их**	замин**ах**	върв**ях**	дойд**ох**	вз**ех**
закус**и**	замин**а**	върв**я**	дойд**е**	вз**е**
закус**и**	замин**а**	върв**я**	дойд**е**	вз**е**
закус**ихме**	замин**ахме**	върв**яхме**	дойд**охме**	вз**ехме**
закус**ихте**	замин**ахте**	върв**яхте**	дойд**охте**	вз**ехте**

Запомнете!

Не можах	да	дойда
(Не) исках		отида
(Не) трябваше		замина
Чух	че	си зает, -а
Разбрах		няма работа
Казах		ще дойде
Видях		няма да пътува
		отидоха
		заминаха

Аз попитах **кога...** **Той отговори, че...**
къде... **Той каза, че...**
дали...

УПРАЖНЕНИЯ

1. Направете проучване в групата.
Ask in the group:

Кога станахте тази сутрин?
Как спахте?
Пихте ли кафе?
Къде бяхте снощи?
Как пътувахте за IST?
Ходихте ли на ресторант миналата вечер?
Кога говорихте с д-р Мали?
Видяхте ли Анета? Какво й казахте?

2. Кои глаголи са излишни?
Which verbs are odd?

Къде бяхте миналата събота?
Къде бяхте миналото лято? Какво правихте?
Къде бяхте миналата година през ноември?

3. Работете по двойки .
Work in pairs.

Бяхте ли в Мелник? (Пловдив)
Кога бяхте?
Къде спахте?
Колко дни бяхте?
Какво беше времето?
Пихте ли червено вино?
Какво ядохте?
Направихте ли снимки?

4. а) Свържете А, Б и В.
Connect the columns.

А	Б	В
Къде	гледахте вчера	на ресторант
Кога	четохте снощи	през септември
Какво	бяхте снощи	кафе
Кой филм	пътувахте	книга
Какво	бяхте на море	Батман
Колко часа	пихте сутринта	6 часа

5. Свържете А и Б.
Connect А and Б.

А	Б
Търси ли ме някой?	Бях в пощата.
Къде беше? Търси те директорката.	Така ли?
Търсиха те от Корпуса на мира.	Никой.

6. Сложете въпросителна дума на празните места.
Fill in the question word.

Катя: Добро утро, татко.

Бащата: Добро утро, скъпа. _________ си (днес)?

Катя: Добре, благодаря.

Бащата: _________ се върна вкъщи снощи? Не те чух.

Катя: Около 11:00.

Бащата: _________ ходи?

Катя: При Боряна.

Бащата: На масата има писмо за теб.

Катя: От _________ е?

Бащата: Не знам. Отвори го и виж.

Катя: О-о-о!

Бащата: _________ има?

Катя: Нищо. Писмото е от Джон.

Бащата: Интересно.

Катя: Пише, че скоро ще дойде в България.

Бащата: _________ ?

Катя: Защото ще учи български език.

Бащата: _________ ?

Катя: Тук, в София.

Бащата: _________ пристига?

Катя: Следващата седмица.

Бащата: Трябва да го поканиш на гости. _________ не го поканиш за обяд в неделя?

Катя: Ще го поканя. Благодаря ти, татко.

7. Попълнете таблицата с формите на глаголите в минало свършено време:
Fill in the table with the Past Tense verb forms:

Сегашно време	Минало свършено време
да купя	купих
да затворя	____________
да отворя	____________
да закуся	____________
да обясня	____________
да намеря	____________
да говоря	____________
да пия	____________
да уча	____________
да видя	видях
да успея	____________
да вървя	____________
да закъснея	____________
да живея	____________
да вечерям	____________
да дойда	дойдох
да отида	____________
да донеса	____________
да изляза	____________
да дам	____________
да чета	____________
да ям	____________
да взема	взех
да приема	____________
да чуя	чух
да обуя	____________
да събуя	____________

8. Това е истинска история! Сложете подходящия глагол от кутията в правилната форма:
This is a true story. Fill in the correct verb form.

изпия	взимам	има	лягам	съм	изям	ставам
виждам	влизам	чувствам	отивам	спя	отварям	

1. На 1 юни 1992 година един френски крадец ____________ в една къща в Париж. Той ____________ в хола и ____________ две картини.

2. Тогава ___________ в кухнята, защото беше гладен. Той ___________ хладилника и ___________ хубаво френско сирене.

3. Крадецът ___________ гладен и ___________ сиренето. След това ___________ две бутилки шампанско в хладилника.

4. Той ___________ и жаден. Затова ___________ шампанското, но му се ___________ .

5. Крадецът ___________ на втория етаж, за да ___________ какво има там, но ___________ изморен и ___________ на леглото.

6. На следващата сутрин той ___________, но до леглото ___________ трима полицаи.

9. Довършете въпросите към историята от упр. 8:
Finnish the questions for the ex.8 story.

Пример: Кога влезе в къщата?
На 1 юни 1992 година.

1. Колко ___________________________________?
Две картини.
2. Какво ___________________________________?
Хубаво френско сирене.
3. Колко ___________________________________?
Две бутилки шампанско.
4. Защо ___________________________________?
Защото беше изморен.
5. Кога ___________________________________?
На следващата сутрин.
6. Колко ___________________________________?
Трима.

10. Свържете подходящо.
Connect the columns.

1) Забравих да затворя прозореца.	Намерихте ли чанта?
2) Забравих да изключа ютията.	Ще спя на гарата.
3) Загубих се.	Ще стане пожар.
4) Не можах да намеря хотел.	Трябва да се върна.

5) Забравих чантата с хляб в магазина.

Помогнете ми.

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК - ТЕКСТОВЕ

11. Прочетете текста и отговорете на въпросите.
Read the text and answer the questions.

Среща на Тереза с Бил Клинтън

Един ден **свърших** работа по-рано и тръгнах бавно по улицата. Времето беше хубаво и **исках да се разходя**. **Трябваше да купя** подарък на майка ми, която **имаше** рожден ден. **Купих** цветя и парфюм.

Започна да вали, **нямах** чадър и затова **взех** такси. Когато **слязох** от таксито, **видях** много хора около клуба близо до моята къща. **Чух**, че Бил Клинтън е в клуба. **Исках** да го видя и **влязох** вътре. **Имаше** концерт и президентът **свиреше** на саксофон. След като **свърши**, всички го **аплодирахме**. Аз **бях** близо до него. Той **дойде** при мене и ми **каза**:

- Благодаря за подкрепата.

Беше вълнуващо.

1) Защо Тереза искаше да се разходи?
2) Какво трябва да купи?
3) Защо взе такси?
4) Какво видя като слезе от таксито?
5) Кой свиреше на саксофон?
6) Какво направи Бил Клинтън след концерта?

Разкажете текста на Тереза като Бил Клинтън.
Разкажете интересна случка.
Кой доброволец спа на едно дърво и защо?

Минало несвършено време
Past Continuous (Imperfect) Tense

- ***Минало несвършено време се образува главно от несвършения вид на глагола. The Past Continuous (Imperfect) Tense is mainly formed out of the imperfective form of the verbs***

- ***Образуване***
  Forms

-А	-Я / -Е	-А / -Е	-Е
купув**АХ**	чет**ЯХ**	леж**АХ**	нос**ЕХ**
купув**АШЕ**	чете**ШЕ**	леж**ЕШЕ**	нос**ЕШЕ**
купув**АШЕ**	чете**ШЕ**	леж**ЕШЕ**	нос**ЕШЕ**
купув**АХМЕ**	чет**ЯХМЕ**	леж**АХМЕ**	нос**ЕХМЕ**
купув**АТЕ**	чет**ЯХТЕ**	леж**АХТЕ**	нос**ЕХТЕ**
купув**АХА**	чет**ЯХА**	леж**АХА**	нос**ЕХА**

- ***Употреба***
  Usage

- ***Минало несвършено време се употребява, когато едно продължително действие се е извършвало по време на друго действие (еквивалент на Past Continuous). Past Imperfect Tense is used to denote a continuous action taking place during another single action (equivaent to the English Past Continuous Tanse).***

  Когато излязох, тя спеше.

  Секретарката влезе, когато той говореше по телефона.

- ***Минало несвършено време се употребява, когато две продължителни действия са се извършвали едновременно (еквивалент на Past Continuous). Past Imperfect Tense is used to denote continuous actions taking place at the same time (equivaent to the English Past Continuous Tanse).***

  Когато той влизаше, тя излизаше.

  Мария говореше, а Иван четеше.

- ***Минало несвършено време се употребява, когато изразява действие, което се е повтаряло често в миналото. Past Imperfect Tense is used to denote a frequently repeated action in the past.***

  Миналата година той купуваше хляб всеки ден.

- ***Минало несвършено време служи за фон на описаниев минало време.***
  The Past Imperfective Tense, like the English Past Continuous Tense, is used for descriptions in the past.

Когато отиваше на работа, той минаваше през парка, а после спираше на кафето.

УПРАЖНЕНИЯ

1. Попълнете таблиците.
Fill in the tables.

купувам	купувАХ	живея	живеЕХ
идвам	____________	нося	____________
отивам	____________	пиша	____________
ставам	____________	търся	____________
приготвям	____________	ходя	____________
вечерям	____________	пия	____________
получавам	____________	пуша	____________
пътувам	____________	говоря	____________

вървя	вървЯХ	лежа	лежАХ
ям	____________	спя	____________
седя	____________		
стоя	____________		
чета	____________		

2. Трансформирайте от сегашно в минало несвършено време.
Transform from Present Simple to Past Imperfective.

Често говоря по телефона с приятели.
Миналата година ________________________________ .
Всяка седмица пиша писма.
Когато бях студент всяка седмица ________________________________ .
Обикновено вечер се разхождам в парка.
В Америка ________________________________ .
Често каня приятели на гости.
Когато бях млада ________________________________ .
Всяка сряда играя шах с колегата си.

BEST COPY AVAILABLE

Миналия месец ______________________________ .
Никога не гледам телевизия през уикенда.
Когато бях на 20 години ______________________________ .
Всеки месец пътувам до различни места в България.
Миналата година ______________________________ .

3. Трансформирайте от минало свършено в минало несвършено време.
Transform from Past Perfective Tense into Past Imperfective Tense.

Вчера четох до късно през нощта.
Когато бях студент ______________________________ .
Иван ходи на кино миналата седмица.
Миналата година ______________________________ всяка седмица.
Вчера Мария слуша музика.
Преди 10 години ______________________________ всеки ден.
Това лято живях с българско семейство.
Когато бях студентка ______________________________ с мои приятели.

4. Задайте ЛИ и специални въпроси към изреченията.
Ask Yes/No and special questions.

Баща ми работеше в една фирма. ______________________________ .
През 1990 година Иван живееше в София. ______________________________ .
Мария често ходеше на екскурзии. ______________________________ .
Отивах рано на работа. ______________________________ .
Винаги закусвах в 7 часа. ______________________________ .
Вечер често излизах с приятели. ______________________________ .

5. Свържете А, Б и В. Направете колкото можете повече изречения.
Match A, Б, and B. Make as many sentences as you can.

А	Б	В
Какво	работехте	стари коли?
Къде	пишехте	когато бяхте дете?
Кога	купувахте	всеки ден миналата година?
Как	закусвахте	в Америка?
Защо	живеехте	есета в университета?

6. Отговорете на въпросите като използвате глаголи в подходящото време.
Answer the questions using verbs in the suitable tenses.

Къде живяхте това лято? ______________________________ .

Къде живеехте когато бяхте дете? ______________________________ .
Къде ходихте миналата година? ______________________________ .
Къде ходехте всяка ваканция когато бяхте дете?
______________________________ .
В колко часа дойдохте вчера? ______________________________ .
В колко часа идвахте на работа всеки ден? ______________________________ .
Получихте ли писма вчера? ______________________________ .
Получавахте ли писма, когато бяхте студент?
______________________________ .

7. Отговорете на въпросите.
Answer the questions.

За къде пътуваха Иван и Мария, когато ги срещна?
Къде живееше Петър, когато се запознахте?
Къде отиваше, когато те видях?
Какво работеше баща ти, когато ти беше студент?
Какво четеше, когато влязох в стаята?
Коя улица търсеше, когато те видях?

8. Отговорете на въпросите като употребите глагола в скоби в подходящото време.
Answer the questions using the verb in brackets in the suitable tense.

Какво правеше Иван, когато влязох? (чета книга)
____

Какво правехте докато професора говореше? (пиша)
____

Какво правеше, когато ти се обадих? (слушам музика)
____

Какво правеше, когато падна вазата? (отварям прозореца)
____

Какво правеше Иван, когато влезе Елена? (говоря по телефона)
____

Какво правеше Таня, когато си счупи крака? (качвам се в автобуса)
____

9. Слушайте текста и след това разкажете историята. Картините ще ви помогнат.
Listen the text and tell the story. The pictures will help you.

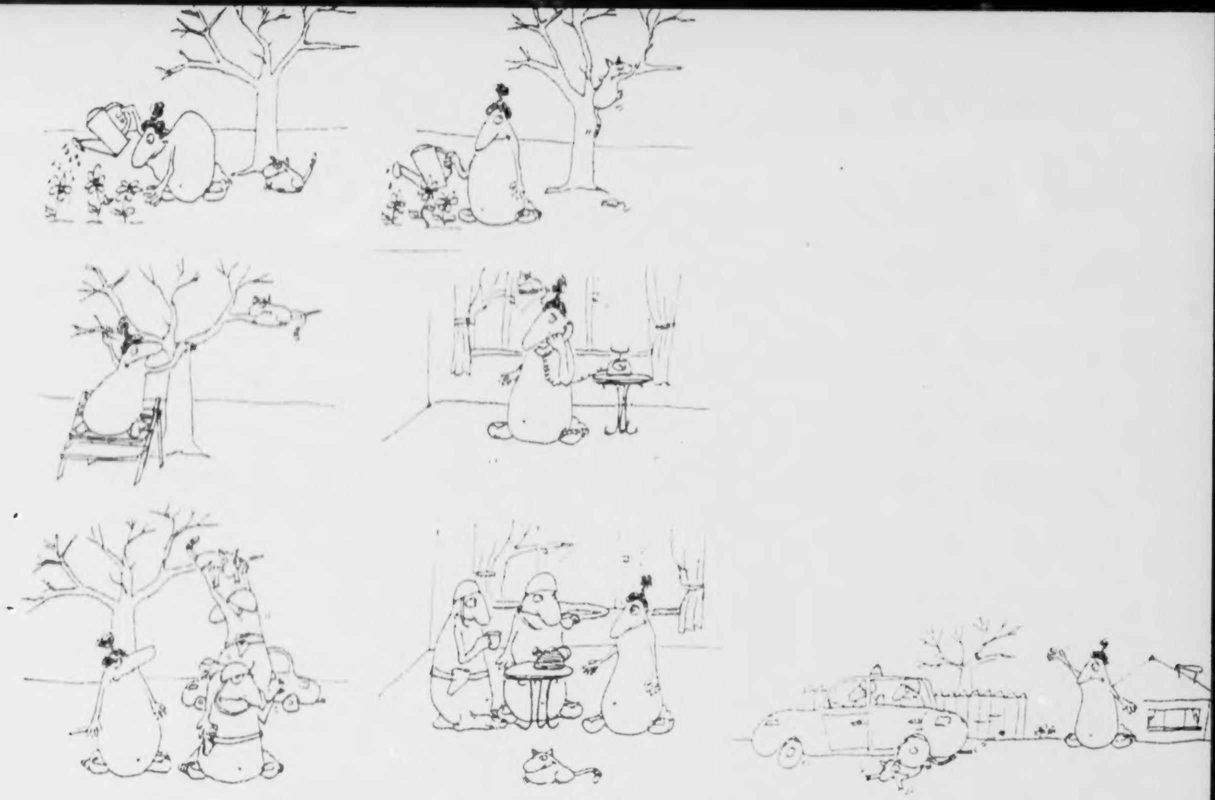

10. Разкажете какво правихте миналото лято и какво правехте всяко лято когато бяхте малки.

Tell what did you do last summer and did you do when you were a young child.

Градове
част I
Places
Part I

1. На картата на България нарисувайте в кой град има:
For the towns on the map of Bulgaria draw a symbol if there is:

планина, море, река, парк, голям площад, висок паметник.

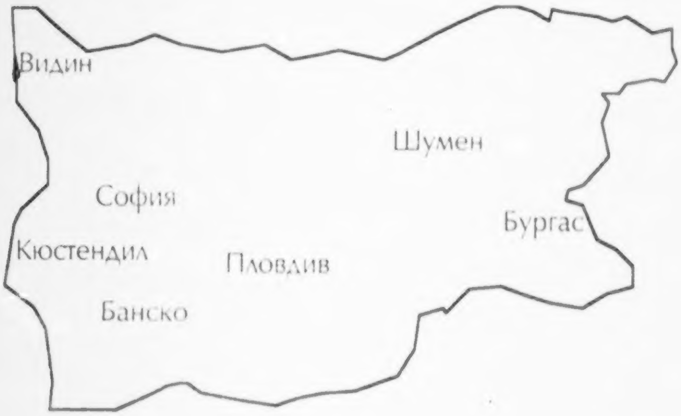

2. Питайте се по двойки:
Ask in pairs:

В кой град живеете?
Къде работите?
В кои градове бяхте?
Кой град харесвате най-много? Защо?
Кой е най-малкият град в България?

3. Опишете един град в България. Използвайте:
Descride a town in Bulgaria using:

голям / малък, шумен / тих, чист / мръсен, пазар, ресторанти, кино, театър, площад, парк, магазини, стадион, поща, гара, банка, хотел, площад

Попълнете:
Fill in:

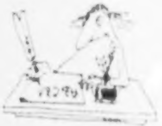

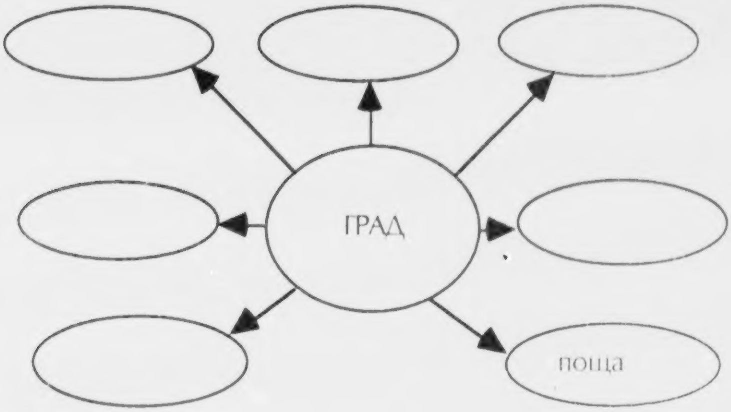

4. Свържете думите:
Connect the words:

гара	кораб
аерогара	автобус
спирка	влак
пристанище	самолет

5. Купете си билет за Варна. Използвайте:
Buy a ticket to Varna. Use:

запазено място, непушачи, първа/втора класа

6. Свържете въпросите с отговорите.
Connect the questions with the answers.

- Кога е първият влак за Варна?	- В 13 часа
- Кога пристига във Варна?	- 9,500 лева
- Директен ли е?	- В 6.30 сутринта.
- Колко струва един билет?	- Да.

8. Един от групата избира един град. Другите задават въпроси и трябва да познаят кой е градът.
One of the group chooses a town. The others ask questions and have to guess what is the name of the town.

Модел: Близо ли е до София?
Голям ли е или малък?
Има ли река/ планина/ море?
На север ли е или на юг?
Има ли доброволци?

9. Преподавателят ще ви даде картички на градове и ще диктува различни обекти. Например: улица, блокове, площад, мост и т.н. ***Отбележете каквото има на картичката и докладвайте.***

The LI will give you postcards of different cities and will dictate different objects. For example: улица, блокове, площад, мост, ***etc. Circle on the postcard and report afterwards.***

10. Кой къде живее и работи? Свържете думите от двете колони.

Where does everybody live and work. Connect the words in the two coumns.

банка	турист
болница	банкер
училище	лекар
хотел	учител
община	касиер
поща	кмет

ДИСКУСИЯ

Къде искате да живеете – в голям или малък град? Защо?

Discussion: Where do you want to live – in a big or small town. Why?

ГОЛЯМ ГРАД	**МАЛЪК ГРАД**
шумно	спокойно
мръсно	тихо
нередовен транспорт	чисто
скъпа храна	по-евтина храна
хората живеят в блокове	хората живеят в къщи с градини
хората са нервни	хората са спокойни и добри
има много ресторанти, кина	няма работа за всички
опера, театър	няма театър и опера
хората живеят затворено	всички се познават

Градове
част II
Places
Part II

1. Свържете антонимите:
Connect the antonyms:

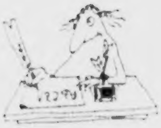

зимен
висок
близо
отворен
частен

далече
летен
нисък
държавен
затворен

СЛУШАНЕ

1. Слушайте текстовете:
Listen to the text:

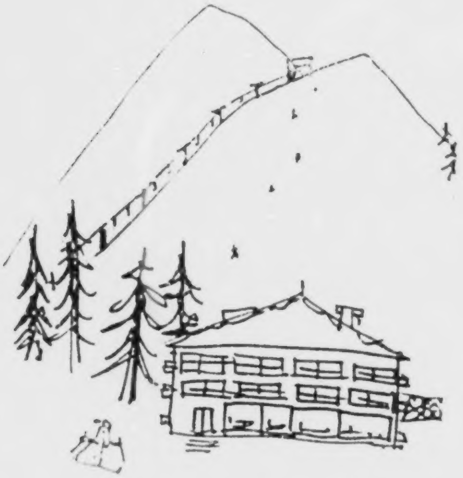

Боровец

Той е известен зимен курорт. Намира се в Рила близо до Самоков. Тук е царският дворец, отворен за туристи. Има държавни хотели и частни вили. Боровец е интернационален ски-център. С лифта може да се отиде до хижа Ястребец, а оттам до Мусала - най-високият връх (2925 м) на Балканите.

Нестинари

Курортът "Свети Константин и Елена" е близо до Варна. Празникът на Свети Константин и Елена е на 21 май. Той е свързан с една хубава традиция. Вечерта се запалва огън. Когато дървата изгорят, жаравата се разстила в кръг. Нестинарите танцуват боси. На този ден се яде хляб и курбан. Заповядайте и вие...

Непознати думи:

курорт	resort
хижа	hut
дворец	palace

вила	villa
оттам	from there
връх	a pick, a summit
празник	a great day, a celebration
свързан е	is connected
запалвам	to kindle a fire
огън	fire
дърва	wood
изгарям	burn
жарава	embers, live coals
разстилам в кръг	to spread in a circle
бос	barefoot

2. Вярно ли е, че:
Is it true:

Боровец е зимен курорт.
Боровец се намира в Родопите.
Царският дворец е затворен за туристи.
Има държавни хотели и вили.
Боровец е интернационален ски-център.
С лифта може да се отиде до връх Мусала.
Курортът "Свети Константин и Елена" е близо до Бургас.
Празникът на Свети Константин и Елена е през декември.
Сутринта са запалва огън.
Когато дървата изгорят, жаравата са разстила в кръг.
Нестинарите танцуват голи.
На този ден се яде хляб и курбан.

3. Прочетете и начертайте маршрута.
Read the dialogue and draw the route.

А: Извинете, търся фризьорски салон. Има ли наблизо ?

Б: Имаше, но се премести на улица " Райко Даскалов ".

А: Къде се намира тази улица ?

Б: Виждате ли хлебарницата на ъгъла ? Завийте покрай нея, ще минете край един минимаркет, бутик и магазин за безалкохолни, после пресечете улицата, вървете покрай книжарницата и будката за вестници. На другия ъгъл е пощата, а до нея е фризьорският салон. Не е далеч оттук.

А: Благодаря Ви, но не разбрах добре. Може ли да повторите ?

Б: Вижте, много бързам. Идете до хлебарницата и там питайте пак.

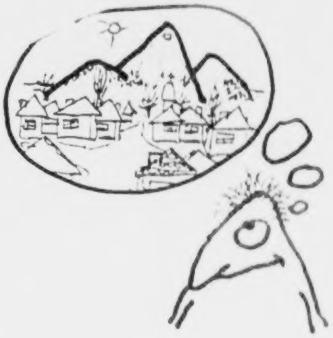

4. Какво може да купите от :
What can you buy from:

- хлебарница
- РЕП
- бутик
- аптека
- поща
- книжарница
- пицария
- месарница
- ТОТО пункт

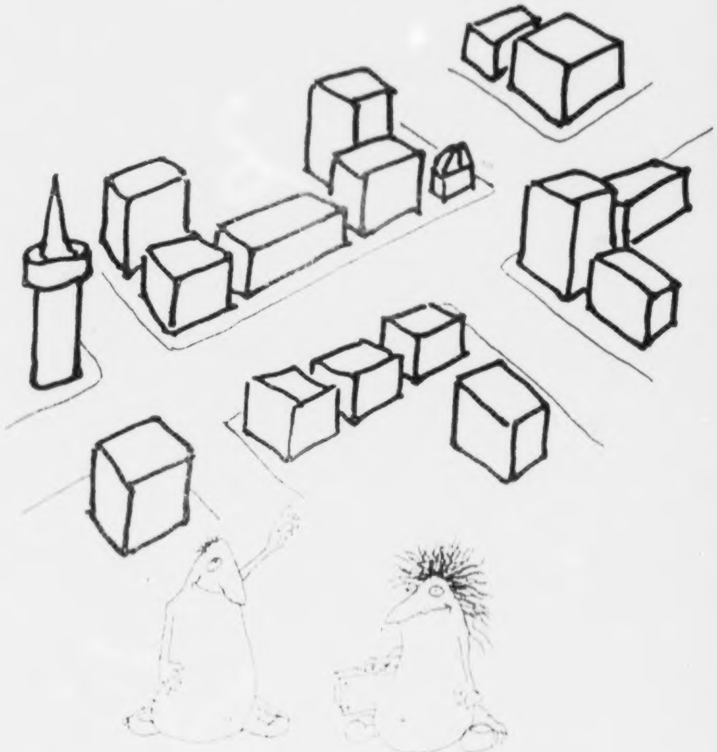

5. От какъв магазин ще купите :
Where can you buy:

- зеленчуци
- тоалетна хартия
- обувки
- салфетки
- типов хляб
- макарони
- списания
- шампоан
- кафе

6. Направете пазарно проучване в групата :
Make a market survey in your group:

- Какво купуват доброволците всеки ден ?
- Какво купувате веднъж на седмица?
- Какво купувате един път месечно?
- Къде пазарувате обикновено?
- Кой е най-скъпият магазин във Вашия град?
- Кога отварят и затварят магазините в града Ви ?
- Обичате ли да стоите на опашка ?
- Какво трябва да има в българските магазини ?
- Какъв магазин ще откриете, ако имате капитал ?

ДИСКУСИЯ

1. *Сравнете българските и американски пазари. Какво е общото и различното ?*
   Compare Bulgarian to American markets. What's the simmilar and the different?

2. *Опишете някоя смешна случка.*
   Say a funny story.

3. *Вижте рекламата. Каква американска мечта можете да купите за 555 щатски долари ?*
   Look at the advertisement. Say what American dream you can buy for USD 555.

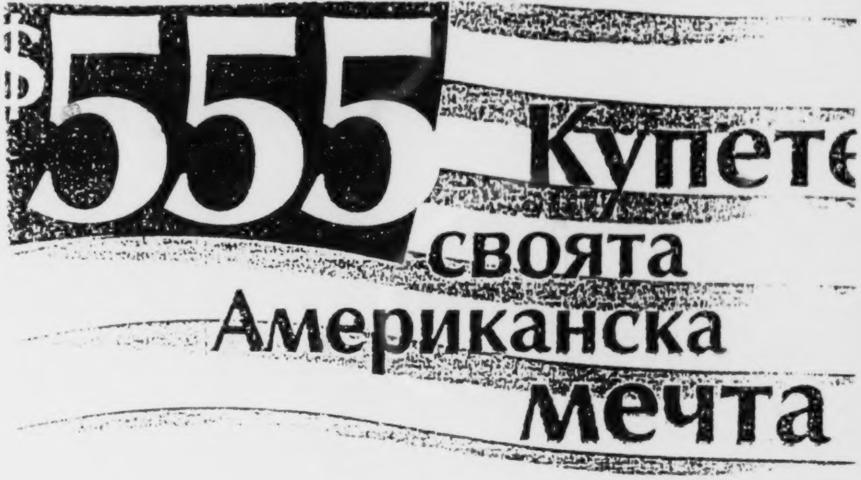

$555 Купете своята Американска мечта

4. *Направете реклама на :*
   Make an advertisement for:

   - чорапогащници
   - ножчета за бръснене
   - бисквити
   - цветя
   - тетрадки
   - компютри
   - града, където живеете

5. *Какви ще бъдат*
   What will they look like:

магазините през 21 век ?
офисите
хората
градовете
държавите

BEST COPY AVAILABLE

6. Отговорете :
Answer:

- Кой е любимият Ви български град и защо ?
- Знаете ли кой е най-малкият български град ?

7. Ако отидете на пътешествие до връх Мусала, какви пет предмета ще вземете с Вас ? Защо?
If you go on a travel to the summit of Mousala what five objects will you take with you? Why?

8. Разделете се на две групи : "За" и "Против" града и селото.
Work in groups: "Pro" and "Cons" the town and the village.

9. Каква е връзката между Рокфелер и град Петрич ? Слушайте записа.
What is the connection between Rocfeller and Petrich?

СИТУАЦИИ

- В голям супермаркет купувате много неща, но на касата откривате, че ви няма портфейла.
- Купили сте бурканче лютеница, но след като я отваряте, виждате, че е развалена.
- Виждате в магазина пуловер в любимия ви цвят и по ваша мярка, но нямате достатъчно пари в момента.
- Шофьорът на такси ви иска повече пари, отколкото показва броячът.

ЧЕТЕНЕ

1. Прочетете:
Read:

Coфия

София е стар град с богата история. Първите хора, които живеят по тези места (IV век преди Христа) дават името на града - Сердика. Славяните го наричат Средец. Името София е свързано с легенда:

"Византийският император Юстиниян бил богат, но не бил щастлив. Той имал една дъщеря на име София, която била тежко болна. Баща й извикал лекари от цял свят, но никой не й помогнал. Веднъж един от съветниците на императора му казал, че София ще оздравее, ако живее сред природата. Чистият въздух, минералната вода и слънцето са най-добрите лекари. Баща й изпратил хора да търсят такова място. Най-после го намерили близо до Витоша. София заживяла тук и оздравяла. За благодарност баща й построил църква "Света София". Хората забравили старото име на града... "

След Освобождението от турско робство на 3 април 1879 София е избрана за столица. Днес тя е административен, политически и културен център.

Какво е това?
What is that?
Не се яде, не се пие, но без него човек не може?
ТОМИЕ

Непознати думи:

наричам	to give a name
свързвам	to connect
тежко болна	very ill
извикам	to cry out
цял свят	the whole world
никой	nobody
съветник	advisor
оздравявам	to regain health
сред природата	in the nature
за благодарност	as a sign of gratitude
освобождение от турско робство	liberation from Turkish yoke
избран	chosen

2. Отговорете на въпросите:
Answer the questions:

1. Какъв град е София?
2. Кое е първото име на града?
3. Защо императорът не бил щастлив?
4. Какъв съвет получил?
5. Къде намерили подходящо място за дъщерята на императора?
6. Защо императорът построил църква?

ДИСКУСИЯ

1. Слушайте текста.
Listen to the text

Да живееш в небето

Представете си сграда, висока 2-3 км., построена от роботи. Тя е един цял град. Излизате от апартамента си по тениска и шорти в студен зимен ден, качвате се на асансьора и слизате 500 етажа надолу, за да отидете на училище или работа. Представете си, че можете да видите морето на една миля под Вас. Представете си, че никога няма да можете да отворите прозореца си. Представете си...

Ако японските архитекти намерят пари за проекта си, през 21 век ще можете да живеете в такава сграда. Тя ще се нарича Аерополис и ще бъде точно в средата на залива на Токио.

В нея ще живеят 300 000 души. Тя ще бъде на 500 етажа и специални асансьори ще Ви качват за 15 минути от първия до последния етаж. Ресторанти, апартаменти, офиси, кина, училища, болници и пощи ще бъдат само на няколко етажа от Вас. Според архитектите Аеорополис ще бъде първият град в небето.

Хората няма ли да искат дървета и цветя около тях? "Ще имаме зелени етажи, където децата ще играят, а възрастните ще ядат сандвичите си в обедната почивка", обясняват архитектите. Ами пожарите? "Ако има пожари, роботи ще го потушават. Надяваме се да намерим пари, за да построим сградата. Ще започнем веднага щом ги намерим. Това ще бъде най-вълнуващата сграда в света."

2. Вярно ли е, че:
Is it true:

- Излизате от апартамента си по тениска и шорти в студен зимен ден.
- Можете да отваряте прозорците, когато искате.
- За 1 час ще Ви качват от първия до последние етаж.
- Ще има зелени етажи, където децата ще играят, а възрастните ще ядат сандвичи.
- Това ще бъде най-скъпата сграда в света.

ЧЕТЕНЕ

1. Прочетете текста.
Read the text.

Дърветата намаляват престъпността

Дърветата в градовете успокояват хората и намаляват престъпността. Това е откритието на двама американски учени. В градовете, където има много дървета и паркове, има по-малко престъпност, отколкото в кварталите, където няма и трева. Според двамата учени дърветата действат положително на човека. Например подобрява се работата на сърцето и се понижава кръвното налягане.

Непознати думи:

земетресение	earthquake
разширявам	to widen
територия	teritory
водорасли	seaweed
построявам	to build
замърсявам	to pollute
представям си	to imagine
построен,-а,-о,-и	built
нарича се	is called
възрастен,-а,-о,-и	aged, old
обяснявам	explain
потушавам	to crush, to extinguish
надявам се	hope
вълнуващ	exciting
успокоявам	console
намалявам	diminish
престъпност	crime
откритие	discovery
по-малко..отколкото	less than
квартал	living quarter
трева	grass
според	according to
действа	to act
подобрявам	improve
понижавам	reduce
кръвно налягане	blood presure

2. Какви ще бъдат градовете на бъдещето?
How will the cities of the future look like?

ДИСКУСИЯ

1. Може ли да се построят градове на ... дъното на морето или в морето?
Is it possible to build cities on the sea bottom or in the sea?

2. Коментирайте обявата:
Comment the advertisement:

"Дава се под наем добре обзаведено жилище с плаж и басейн. Има много вода и храна. Намира се на 600 метра от брега и на 50 метра под водата."

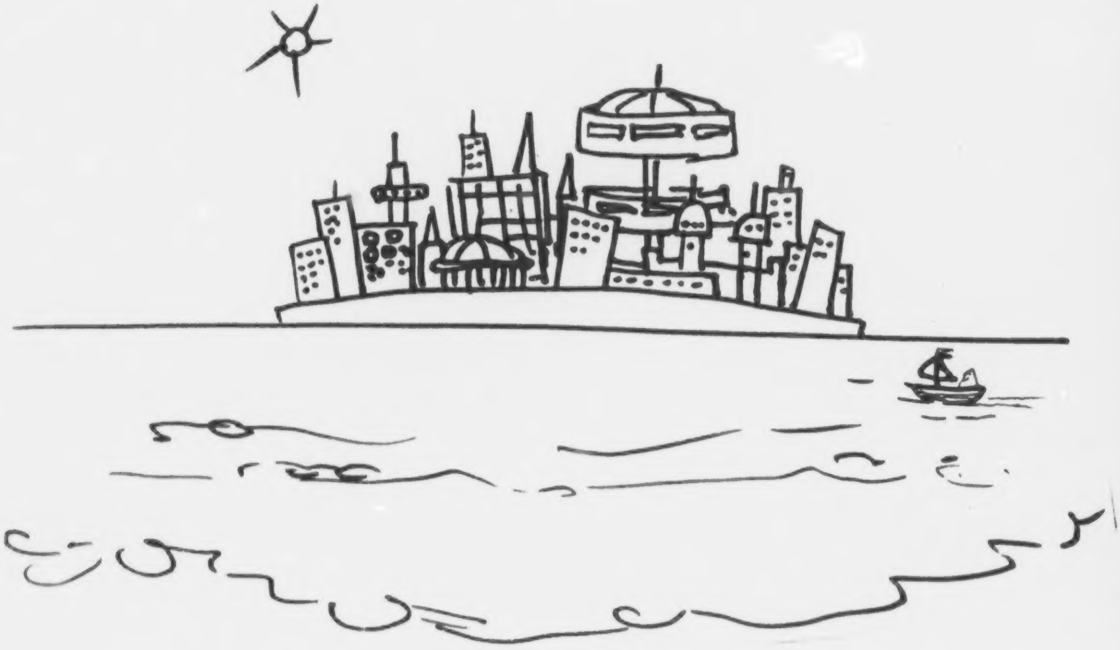

3. Изберете какви предимства и недостатъци ще имат новите градове в морето и под водата.

Choose what advantages or/and disadvantages will the new cities have in the sea or under water.

+	-
Няма земетресения.	Построяването е много скъпо.
Могат да разширяват територията си.	Не трябва да се замърсява морето.
Ще получават енергия от слънцето, вятъра, морето.	Не всеки иска да живее под водата.
Ще има ферма за риба и водорасли за храна.	

Знаете ли че...
Did you know that

Националният дворец на културата (НДК) има площ 103 000 кв.метра. Висок е 51 метра, като 11 метра са под земята.

Конструкцията на сградата е 10 000 тона. Има 1,900 зали. Най-голямата зала е за 3 800 души. Има прес-център, клубове, ресторант, кафе, магазини.

Предлози
Prepositions

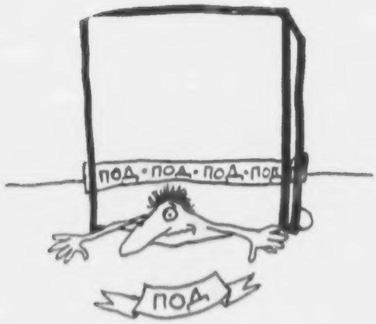
ПОД·ПОД·ПОД·ПОД
ПОД

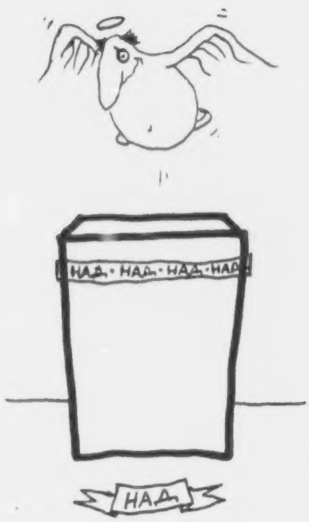
НАД·НАД·НАД·НАД
НАД

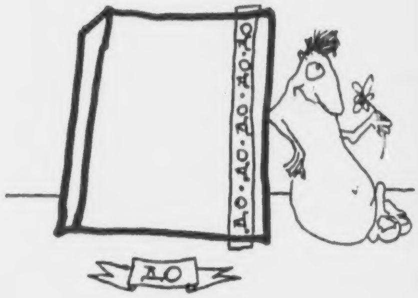
ДО·ДО·ДО·ДО·ДО
ДО

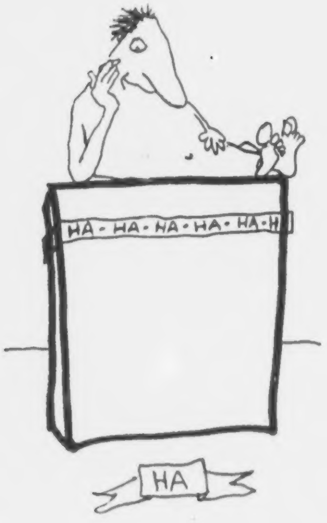
НА·НА·НА·НА·НА·Н
НА

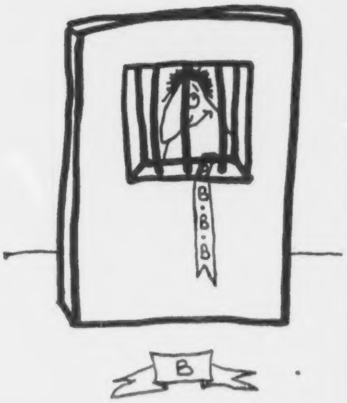

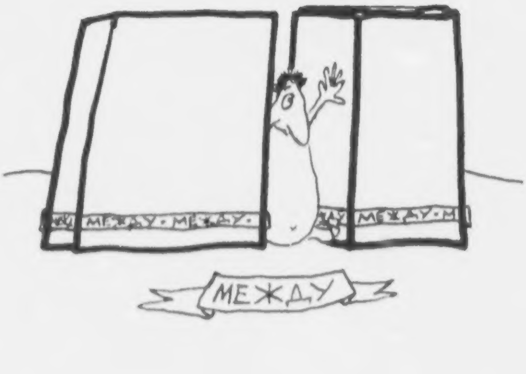
МЕЖДУ·МЕЖДУ·МЕЖДУ·М
МЕЖДУ

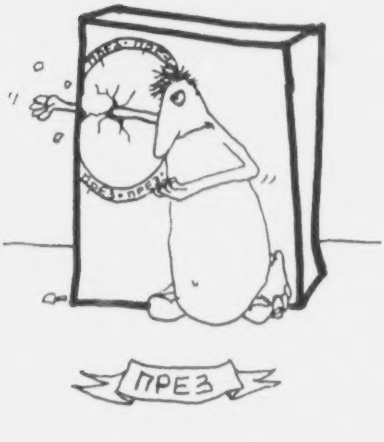
ПРЕЗ·ПРЕЗ
ПРЕЗ·ПРЕЗ
ПРЕЗ

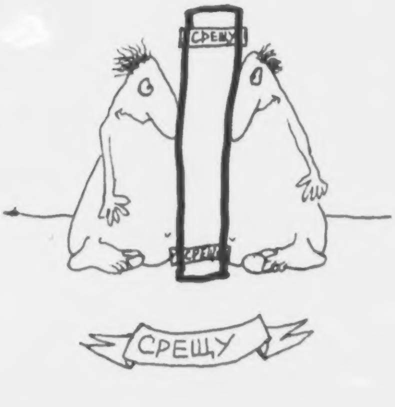
СРЕЩУ
СРЕЩУ
СРЕЩУ

- ***Предлози за място.***

ВНИМАНИЕ! Отивам / Ходя **НА** кино, театър, опера, ресторант
лекар, работа
море, планина

Отивам **В** киноТО, театърА, кафеТО

- ***Предлози за движение.***

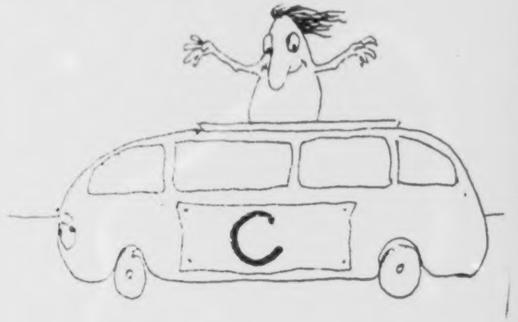

ВНИМАНИЕ! Пътувам / Отивам / Връщам се **С** кола
влак
автобус...

- ***Предлози за време.***

В 7 часа
понеделник

ПРЕЗ април
1979 година

НА 24 май
Коледа
5 години

ВНИМАНИЕ! **Преди** 5 години бях в Париж.
Тръгваме **след** 10 минути.
Трябва да напиша доклада **до** 29 май.

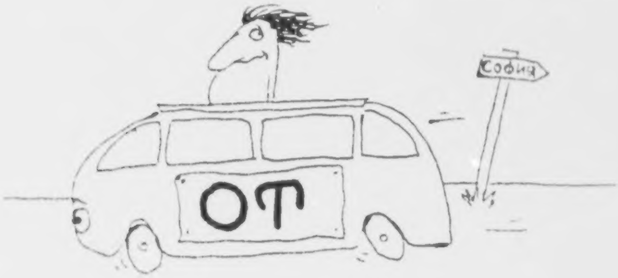

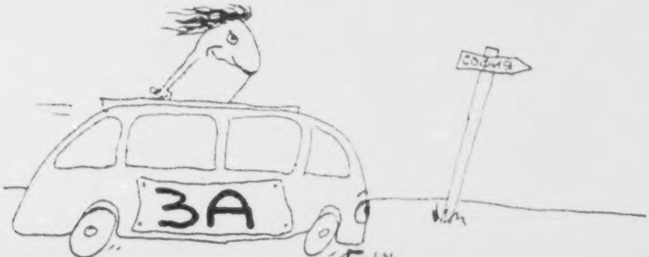

УПРАЖНЕНИЯ

1. Къде са хората на картините?
Where are the people?

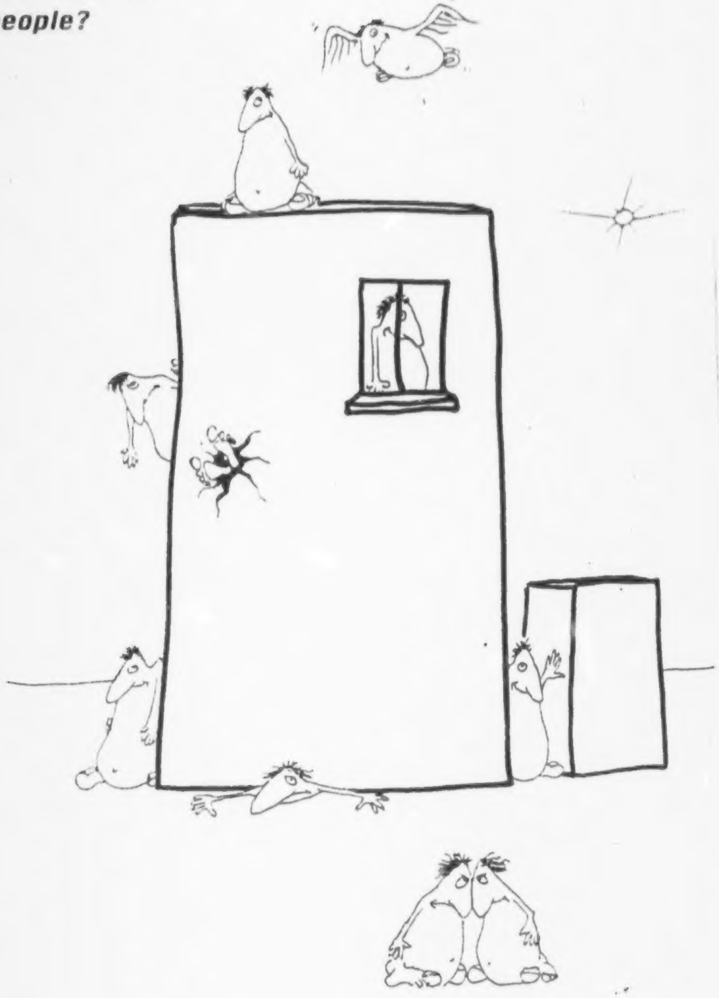

2. Учителят ще ви каже предлог. Кажете 5 думи, които употребяваме с него.
The teacher will tell you a preposition. Say at least 5 words that go with that preposition.

Модел: **НА** масата, кино, 5 май, театър, Коледа

3. Попълнете с подходящия предлог за място.
Fill in the blanks with the suitable preposition for position.

Иван отива .... кухнята.
Искаш ли да отидем .... театър тази вечер?
Имам писмо от Мария. Тя е .... почивка .... Италия.
Сестрата на Маргарита е болна. Тя е .... болница.

Не съм добре. Ще отида .... лекар.
Той слиза .... автобуса .... последната спирка.
В Кюстендил пощата е .... площада .... хотел "Пауталия".
Чашата е .... масата .... вазата.
Не мога да намеря Георги .... тази снимка.
Картината е .... стената .... хола.
.... последен път го видях .... театъра миналия месец.

4. Попълнете с подходящия предлог.
Fill in the blanks with the suitable preposition.

Утре отивам .... Варна. Ще пътувам .... влак. Влакът тръгва .... 6 часа .... Централна гара. Ще пристигна .... Варна .... 12 часа. Ще се разходя .... центъра. Ще мина .... площада и ще отида .... хотела. Вечерта ще се видя .... приятели. Ще отидем .... кино и .... ресторант. Ще вечеряме .... хотела, защото след това ще отидем .... дискотека. .... следващата сутрин ще тръгна рано .... Варна .... Бургас.

5. Попълнете с подходящия предлог за време.
Fill in the blanks with the suitable preposition for time.

Роден съм .... 5 юли 1970 година.
Започвам работа .... 8 часа сутринта.
Работя .... 8 .... 5 часа.
.... май бях в Лондон.
Завърших университета .... 1995 година.
.... Нова година ще бъда в Америка.
Влакът тръгва .... 10 минути.
Какво прави .... това?
.... колко години беше в Париж?
Какво прави .... да дойдеш в България?
Ще работя в България .... 1999 година.
Какво прави .... ваканцията?

6. Разделете се на отбори. Учителят ще ви каже един предлог. Първият отбор трябва да състави изречение с този предлог. Вторият отбор трябва да разшири това изречение и задължително да употреби поне още един предлог. За всеки верен отговор печелите по 1 точка.

Work in teams. The teacher will tell you a preposition. The first team should make a sentence with that preposition. The second team should expand the sentence using at least one more preposition. For each correct answer you gain 1 point.

Местоимения
част I
Pronouns
Part I

- ***Форми:***
  Forms:

за подлог	за допълнение		за притежание
	за директно допълнение	за индиректно допълнение	
аз	ме	ми	ми
ти	те	ти	ти
той	го	му	му
тя	я	й	й
то	го	му	му
ние	ни	ни	ни
вие	ви	ви	ви
те	ги	им	им

- ***Кратките директни лични местоимения се употребяват винаги със следните глаголи:*** виждам, търся, намирам, познавам, каня, поканя, харесвам, обичам.

  The short direct personal pronouns are used always with the following verbs: виждам, търся, намирам, познавам, каня, поканя, харесвам, обичам.

Виждам **го**.	Каня **ви**.
Познавам **я**.	Намирам **ги**.
Търся **те**.	

- ***Кратките индиректни лични местоимения употребяваме винаги със следните глаголи:*** казвам, давам, позволявам, обяснявам, помагам, обаждам се.

  The short indirect personal pronouns are used always with the following verbs: казвам, давам, позволявам, обяснявам, помагам, обаждам се.

Казвам **му**.	Помагам **ви**.
Обаждам **ти** се.	Давам **й**.

УПРАЖНЕНИЯ

BEST COPY AVAILABLE

1. Подчертайте местоименията в текста.
Underline the pronouns in the text.

Казвам се Асен. Аз съм от Враца. Сега живея в София, защото съм студент. Майка ми и баща ми живеят във Враца. Не ги виждам често, но всяка събота им се обаждам. Майка ми е касиерка. Във фирмата й работят много хора. Работата й е много трудна. Баща ми е техник. Работата му е интересна, защото среща много хора. Майка ми и баща ми са добри хора. Аз много ги обичам. Често им купувам подаръци.

2. Заместете подчертаната дума с местоимение.
Change the underlined word with a pronoun.

Мери и Джон бяха в Италия през ваканцията.

____

Джон, говориш ли български?

____

Аз и Иван ще пътуваме с влак, а ти и Мария - с автобус.

____

Учениците винаги говорят много.

____

Синди Кроуфорд е много красива жена.

____

Георги е ужасен! Слуша само Металика.

____

Катя никога не учи уроците си.

____

3. Попълнете празните места с подходящи местоимения.
Fill in the blanks with the suitable pronouns.

__________ нямаме кола.
__________ имат книги.
__________ работят всеки ден от 8 до 5 часа.
__________ живея в Горна Оряховица, а __________ живее в Благоевград.
__________ ходим на кино всяка седмица.
__________ ще пътува до Прага.
__________ говорите ли български?
Не харесвам тези ученици. __________ винаги говорят много.
Петър е лош ученик. __________ никога не учи уроците си.
Гергана, __________ можеш ли да готвиш?

4. Заместете подчертаните думи с подходящо местоимение.

Change the underlined word with a suitable pronoun.

Това е сестрата на Мария.

____ .

Братът на Иван е много умен.

____ .

Колата на Милена е нова.

____ .

Харесваш ли новите дрехи на Георги и Елена?

____ .

Тази книга е на мен и Петър.

____ .

5. Попълнете празните места с подходящи местоимения.
Fill in the blanks with the suitable pronoun.

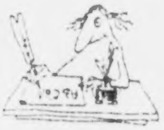

Мария, това сестра ______ ли е?
Г-н Петров, на коя улица е новият ______ офис?
Миналата седмица бях на конференция и говорих с колегите за новите ______ проекти.
Обичам Елена, но не обичам кучето ______ . Много е лошо.
Децата ______ са големи и не влизам в стаята ______ .

6. Отговорете на въпросите по модела.
Answer the questions following the model.

Модел: Каква е дъщерята на Мария? (ученичка)
Дъщеря й е ученичка.

Какъв е мъжът на Гергана? (пилот) ______________________________ .
Какъв е бащата на Иван? (инженер) ______________________________ .
Къде живее синът на Ани? (Антон) ______________________________ .
Как се казва братът на Нели? (Симеон) ______________________________ .
Къде работи бащата на Симеон и Мария? (във фирма) ______________________________ .
Къде работи бащата на Георги? (на гарата) ______________________________ .

7. Попълнете празните места с подходящи местоимения.
Fill in the blanks with the suitable pronouns.

Това е г-н Попов. Той е приятел на баща ______ . Познавам семейството ______ . Жена ______ се казва Таня. Тя е инженер. Професията ______ е много трудна, но интересна. Те имат две деца. Децата ______ са големи. Стефан е синът ______ . Той е архитект, а приятелката ______ е стюардеса. Дъщеря ______ Силвия е актриса. Не е женена. Семейството живее в голяма къща. Къщата ______ е близо до София.

Днес Петър има писмо от майка си. В писмото има новини за приятелите ______ Нели и Антон. Те заминават на екскурзия в Италия през януари. Ще пътуват три дни с автобус. Екскурзията ______ ще бъде много интересна. Но Нели има проблеми. Майка ______ не иска да пътуват с автобус. Антон няма проблеми. Родителите ______ са доволни.

8. Работете по модела.
Work following the model.

Модел: Аз имам нова книга. Книгата ми е интересна.

Те имат нов апартамент. ____________________ е удобен.
Георги има нова приятелка. ____________________ е красива и интелигентна.
Мария има куче. ____________________ е добро.
Аз и Петър имаме нови колеги. ____________________ са интересни хора.
Вие имате нова къща. ____________________ е далече от центъра.
Дора има сестра. ____________________ работи в училище.

9. Свържете колоните. Направете колкото можете повече изречения.
Match the columns. Make as many sentences as possible.

А	Б	В
Мария	ме	гледа
Иван	те	вижда.
Георги	го	обича.
Стефан	я	мрази.
Елена	ни	намира.
Валя	ви	търси.
Ани	ги	кани.

А	Б	В
Георги	ми	казва.
Елена	ти	се обажда по телефона.
Ани	му	обяснява проблема.
Иван	ни	носи кафе.
Валя	ви	пише писмо.
Мария	им	помага.

10. Двойно или нищо.

Разделете се на два отбора. Учителят ще Ви прочете изречение. За 20 секунди вие трябва да решите дали изречението е правилно или не. Ако познаете, печелите 2 монети. Ако изречението не е правилно, трябва да го поправите. При правилен отговор печелите още 5 монети. Със следващото изречение можете да удвоите спечелените монети или да ги загубите. Изборът е Ваш!

Double or Quits.

Work in two teams. Your teacher will read a sentence. In 20 seconds you should decide whether the sentence is correct or incorrect. If you win you get 2 coins. If the sentence is not correct you should correct it. If you give the correct answer you gain 5 more coins. With the next sentence you can double the amount or quit. The choice is yours.

Подай ми чантата.
Каза ли на Боб? - Да, казах го.
Чуваш ли й?
Питах ги за проекта.
Намерих й.

BEST COPY AVAILABLE

Местоимения
част II
Pronouns
Part II

- ***Форми:***
  Forms:

а подлог	за допълнение		
	кратки форми за директно допълнение	пълни форми за директно и индиректно допълнение	кратки форми за индиректно допълнение
аз	ме	мене	ми
ти	те	тебе	ти
той	го	него	му
тя	я	нея	й
то	го	него	му
ние	ни	нас	ни
вие	ви	вас	ви
те	ги	тях	им

Лични директни местоимения
Personal direct pronouns

- ***Кратките директни лични местоимения употребяваме, когато с тях заместваме лице или предмет (без предлог).***

  The Short Direct Personal Pronouns are used to substitute a person or an object (without a preposition)

Харесвам Иван.	Харесвам го.
Търся Мария.	Търся я.
Каня Иван и Мария.	Каня ги.

- ***Кратките директни лични местоимения се употребяват винаги със следните глаголи:*** виждам, търся, намирам, познавам, каня, поканя, харесвам, обичам.

  The short direct personal pronouns are used always with the following verbs: виждам, търся, намирам, познавам, каня, поканя, харесвам, обичам.

- ***Пълните директни лични местоимения се употребяват, когато искаме да наблегнем на допълнението в изречението.***

The full direct pronouns are used when we want to stress the word substituted by the pronoun.

Ще поканя Мария, но няма да поканя Иван.
Ще поканя нея, но няма да поканя него.

Лични индиректни местоимения
Personal indirect pronouns

- ***Употребяваме кратките или пълни форми на индиректните местоимения, когато с тях заместваме предлог + лице или предмет*** (на Иван, с Мария, до киното)

  The full and the short forms of the pronouns are used when they stand for preposition + person or object construction (на Иван, с Мария, до киното)

Давам книгата на Иван.	Давам му книгата.
Помагам на Мария.	Помагам ѝ.
Тази вечер излизам с Мария.	Тази вечер излизам с нея.
Отивам у Иван и Мария.	Отивам у тях.

- ***Пълните форми на индиректните лични местоимения употребяваме винаги с предлог (с, на, до, при, в и т.н.), който винаги стои пред тях.***

  The full forms of the indirect pronouns are used always with a preposition which (с, на, до, при, в и т.н.) is always put before them.

Тази вечер излизам с Мария.	Тази вечер излизам с нея.
Отивам у Иван и Мария.	Отивам у тях.

- ***Кратките индиректни лични местоимения употребяваме винаги със следните глаголи:*** казвам, давам, позволявам, обяснявам, помагам, обаждам се.

  The short indirect personal pronouns are used always with the following verbs: казвам, давам, позволявам, обяснявам, помагам, обаждам се.

- ***Пълните индиректни лични местоимения употребяваме винаги със следните глаголи:*** идвам, отивам, запознавам се,срещам се, ходя, вечерям.

  The full indirect personal pronouns are used always with the following verbs: идвам, отивам, запознавам се,срещам се, ходя, вечерям.

Словоред на директните и индиректни местоимения
Word-order of the direct and indirect pronouns

- ***Ако изречението започва с глагол, краткото местоимение е след глагола .***

  If the sentence starts with a verb, the short pronoun is put right after it. (Verb + Short Objective Pronoun)

Видях Иван.	Видях го.
Обаждам се на Иван.	Обаждам му се.

- ***Ако изречението не започва с глагол, краткото местоимение е преди глагола .***

  If the sentence does not start with a verb, the short pronoun is put before the verb.

  (Word + Short Objective Pronoun + Verb)

Мария видя Иван.	Мария го видя.
Мария се обажда на Иван.	Мария му се обажда.

- ***Ако заместваме само директното допълнение с кратко местоимение, то то стои пред индиректното допълнение .***

  If only the direct object is substituted by a short pronoun, it will come before the indirect object

  (Verb + Short Direct Objective Pronoun + Indirect Object)

Дадох книгата на Иван.	Дадох я на Иван.
	Дадох я на него.
Намерих стола до пианото.	Намерих го до пианото.
	Намерих я до него.

- ***Ако заместваме и двете допълнения с кратки местоимения, индиректното е винаги преди директното .***

  If both objects are substituted by short pronouns, the indirect pronoun comes first and the direct one second.

  (Verb + Short Indirect Objective Pronoun + Short Direct Objective Pronoun)

Дадох книгата на Иван.	Дадох му я.
Върнах молива на Мария.	Върнах й го.

Притежателни местоимения

Possessive pronouns

Видях сестрата на Мария.	Видях сестра й.
Колата на Иван е нова.	Колата му е нова.

- ***Форми***

  Forms

кратки форми	пълни форми				
	мъжки род	**женски род**	**среден род**	**мн. число**	
ми	мой	моя	мое	мои	
ти	твой	твоя	твое	твои	**един**
му	негов	негова	негово	негови	**притежател**
й	неин	нейна	нейно	нейни	
му	негов	негова	негово	негови	
ни	наш	наша	наше	наши	**много**

ви	ваш	ваша	ваше	ваши	**притежатели**
им	техен	тяхна	тяхно	техни	
	въпросителни местоимения				
	чий	чия	чие	чии	

- ***Кратките форми на притежателните местоимения стоят винаги след съществителните, към които се отнасят (Noun + Short Possessive Pronoun). Съществителните винаги са членувани с изключение на*** майка, баща, брат, сестра, баба, дядо, чичо, леля.

The short forms of the possessive pronouns come always right after the nouns they modify (Noun + Short Possessive Pronoun). The nouns are always definite except: майка, баща, брат, сестра, баба, дядо, чичо, леля.

- ***Пълните форми се съгласуват по род и число със съществителното, към което се отнасят.***

There is person and number agreement of full forms of possessive pronouns and the noun they modify.

Ключът е на Иван.	КлюЧЪТ е негоВ.
Книгата е на Иван.	КнигАТА е негоВА.
Огледалото е на Иван.	ОгледалОТО е негоВО.
Обувките са на Иван.	ОбувкИТЕ са негоВИ.

- ***Пълните форми на притежателните местоимения се членуват, когато съответстват на английските Possessive Adjectives (my, your, his, her, etc.) и стоят пред съществителното и прилагателното, което определят, но обикновено не се членуват, когато съответстват на английските Possessive Pronouns (mine, yours, his, hers, etc.) и стоят след глагола.***

The full forms of the possossive pronouns go with a definite article in the cases when they correspond to the English Possessive Adjectives my, your, his, her, etc.) and come before the noun and adjective they modify (Full Possessive Pronoun (+ article) + (Adjective) + Noun). However they do not get the definite article when they correspond to the English Possessive Pronouns (mine, yours, his, hers, etc.) and come after the verb (Verb + Full Possessive Pronpoun).

Книгата на Иван е на масата.	Неговата книга е на масата.
Тази книга е на Иван.	Тази книга е негова.
Учебникът на Мария е до телефона.	Нейният учебник е до телефона.
Този учебник е на Мария.	Този учебник е неин.

УПРАЖНЕНИЯ

BEST COPY AVAILABLE

1. Учителят ще ви каже глагол. Вие трябва да кажете местоимението, което се употребява с този глагол.

Your teacher will name a verb. You should say the pronoun that goes with that verb.

2. Заместете обектите в изреченията с подходящото кратко местоимение.
Replace the objects in the sentences with the suitable short pronoun.

Иване, даде ли книгите на Мария?

____

Тази вечер ще поканя Мария и Иван на вечеря.

____

Не мога да гледам Тодор! Не го обичам!

____

Обичам тези филми. Много са интересни.

____

Не мога да намеря Мария.

____

Довечера ще вечерям с Петрови.

____

Обясни ли проблема на шефа?

____

Миналата година помогнах на Мария и Иван.

____

Утре ще се срещна с новите клиенти.

____

Отивам при шефа.

____

3. Трансформирайте изреченията от единствено в множествено число.
Transform from singular to plural.

Модел: Аз познавам Иван.
Ние познаваме Иван.

Тя идва всеки ден при мене.

______________________________ .

Ти срещаш ли я често?

______________________________ .

Той иска да се запознае с тебе.

______________________________ .

Ти често говориш с него.

______________________________ .

Аз винаги ходя с нея на кино.

______________________________ .

4. ***Сложете местоименията в скоби в подходящата форма.***
Put the pronouns in brackets in the suitable form.

Аз искам да говоря с (ти) за (тя).

______________________________ .

Ще вечерям с (те) в ресторант "Панорама".

______________________________ .

Георги ще вечеря с (тя) другата седмица.

______________________________ .

Работя с (той) от две години.

______________________________ .

Ще дойда с (вие) на кино.

______________________________ .

5. ***Трансформирайте изреченията като направите обектите субекти и обратното.***
Transform the sentences and make the objects subjects and vice versa.

Модел: Аз помагам на него. - Той помага на мене.

Аз говоря с тебе. ______________________________
Ние питаме за вас. ______________________________
Той ще я покани на купона. ______________________________
Ние отиваме у тях. – ______________________________
Аз я обичам. ______________________________
Аз не те разбирам. ______________________________
Те живеят у нас. ______________________________

6. ***Свържете колоните. Направете колкото можете повече изречения.***
Match the columns. Make as many sentences as you can.

А	Б	В
Мария	ме	гледа
Иван	те	вижда.
Георги	го	обича.
Стефан	я	мрази.
Елена	ни	намира.
Валя	ви	търси.
Ани	ги	кани.

А Б В

BEST COPY AVAILABLE

Георги	ми	казва.
Елена	ти	се обажда по телефона.
Ани	му	обяснява проблема.
Иван	ни	носи кафе.
Валя	ви	пише писмо.
Мария	им	помага.

А	**Б**	**В**	**Г**
Милена	идва		мен всеки ден.
Николай	говори	с	теб по телефона.
Виктор	се среща	у	него всяка седмица.
Саша	мисли	за	нея често.
Радост	говори	при	нас.
Тони	отива	до	вас.
Ани	живее		тях.

7. Отговорете на въпросите като използвате пълните форми на местоименията.
Answer the questions using the full forms of the pronouns.

Модел: Чий е този речник? (аз) Той е мой.

Чия е тази книга? (ти) ____________________.
Чии са тези обувки? (тя) ____________________.
Чие е това огледало? (ние) ____________________.
Чий е този учебник? (те) ____________________.
Чия е тази къща? (вие) ____________________.
Чие е това дете? (той) ____________________.
Чии са тези цветя? (аз) ____________________.

8. Трансформирайте пълните форми на местоименията в кратки.
Transform the full forms of the pronouns in short ones.

Модел: Вашето семейство в София ли живее? - Семейството Ви в София ли живее?

Моята коса е черна. ______________________________.
Неговият дядо е пенсионер. ______________________________.
Тяхната сестра е музикант. ______________________________.
Какво прави нейният брат? ______________________________.
Нашият учител по български е много зает. ______________________________.
Твоята стая е много светла. ______________________________.
Къде са техните стаи? ______________________________.

На колко години са твоите
деца? ______________________________.
Къде са нейните книги? ______________________________.

9. Трансформирайте кратките форми на местоименията в пълни.
Transform the short forms of the pronouns into the full ones.

Апартаментът им е на втория етаж. ______________________________.
Стаята й гледа на запад. ______________________________.
В кухнята ни има голяма маса. ______________________________.
Ще отидем на Витоша с брат ти и
приятелите му. ______________________________.
Дядо ми познава добре планината. ______________________________.
Ще дойде приятелката на сестра ми. ______________________________.

10. Работете по модела.
Work using the model.

Модел: Очите й са сини. Нейните сини очи са красиви.

Косата ми е дълга. ______________________ е руса.
Къщата ти е светла. ______________________ е хубава.
Баба им е стара. ______________________ живее в Пловдив.
Книгите ви са интересни. ______________________ са на
английски език.
Колата ни е нова. ______________________ е червена.
Кучето му е черно. ______________________ е добро.

11. Двойно или нищо.
Разделете се на два отбора. Учителят ще Ви прочете изречение. За 20 секунди вие трябва да решите дали изречението е правилно или не. Ако познаете, печелите 2 монети. Ако изречението не е правилно, трябва да го поправите. При правилен отговор печелите още 5 монети. Със следващото изречение можете да удвоите спечелените монети или да ги загубите. Изборът е Ваш!

Double or Quits. .
Work in two teams. Your teacher will read a sentence. In 20 seconds you should decide whether the sentence is correct or incorrect. If you win you get 2 coins. If the sentence is not correct you should correct it. If you give the correct answer you gain 5 more coins. With the next sentence you can double the amount or quit. The choice is yours.

Подай ми чантата.
Каза ли на Боб? - Да, казах го.
Чуваш ли й?
Питах ги за проекта.

BEST COPY AVAILABLE

Намерих й.
Говорих с нея.
Отидох при го.

12. Вашите думи – моята граматика.

Учителят ще напише на дъската изречение. В него има едно подчертано местоимение. Можете да промените всички останали думи, освен подчертаната, но трябва да запазите граматическата структура на изречението. Напишете колкото можете повече изречения.

Your Words – My Grammar.

The teacher will write on the board a sentence. It contains an underlined pronoun. You can change all the other words except the underlined one. You should keep the grammar structure of the sentence. Write as many sentences as you can.

Модел: Кой взе стола ти? Quest. Word + Verb + Noun + ти ?
Къде отиде колежката ти?
Какво направи жена ти?
Колко струва палтото ти?

Брат ми донесе червено вино.
Стаята му е много уютна.
Дъщеря й има интелигентен приятел.
Баща ви е добър човек.
Къщата им е близо до офиса.
Професията ни е много интересна.

България
част I
Bulgaria
Part I

1. Какво знаете за България?
What do you know about Bulgaria?

Хубава малка страна. Има много планини, реки..

2. Познавате ли българите?
Do you know the Bulgarians?

1. Българите са мили хора.
2. Хората сами правят вино, ракия, кашкавал, кисело мляко, туршии и луканка.
3. Има голяма разлика между домашната баница и баницата от кафето.
4. Жените от нищо готвят нещо.
5. Когато ходят на гости, българите носят цветя или вино.
6. Вечер мъжете пият ракия, четат вестник, гледат телевизия, а жените работят в кухнята.
7. Всички разбират от футбол и политика.
8. В ресторантите порциите са много малки и скъпи.
9. Българите четат много книги.
10. Не всички мислят, че в Америка има само милионери.

3. Свържете информацията от двете колонки.
Match the information from the two columns.

VII век
681 г. Българска държава със столица Плиска.
862 Българите имат азбука
893 - 927 "Златен век" за България
1396 България пада под турско робство
1878 Освобождение на България от турско робство

Кирил и Методий
България е на три морета - Черно, Бяло и Адриатическо.
Започва тежък период за България - V века
Хан Аспарух
с решаващата помощ на Русия
Българите идват на Балканския полуостров

Непознати думи:

държава	state
столица	capital
век	century
азбука	alphabet
България пада под турско робство	Bulgaria under Turkish yoke
освобождение	liberation
полуостров	peninsula
решаваща помощ	decisive help

4. *Изберете подходящи поздравления за Коледа:*
Choose the suitable congratulations for Christmas.

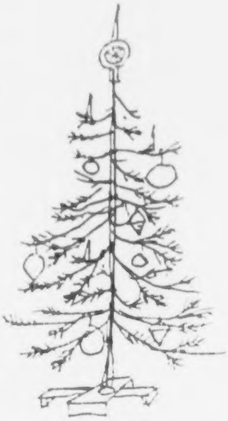

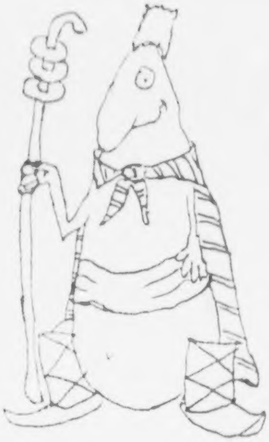

Желая Ви здраве!
Всичко хубаво!
Честита Нова година!
Честита Коледа!

5. *Свържете картините с текста.*
Match the pictures with the text.

елха

сурвачка

коледари - момчета и млади мъже. На 24 декември след 12 часа коледарите ходят по домовете и пеят песни за здраве и щастие

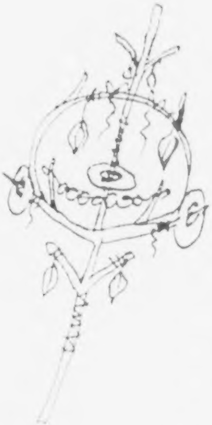

6. *Къде бяхте миналата година на Коледа?*
Where were you last Christmas?

- вкъщи
- на гости
- в планината
- на ресторант

7. *Прочетете и разкажете.*
Read and retell.

На Коледа се яде и пие:

В България	**В Америка**
питка с монета	пиле
баница с късмети	пуйка
сърми с ориз	печено месо
чушки с боб	торта
орехи	плодове
туршия	вино,
домати, зеле, чушки	бира
ракия с мед, вино	

8. *Колко дни американците празнуват Коледа?*
How long do you celebrate Christmas?

- 3 дни
- една седмица

9. *Подредете думите в колони.*
Put the words in columns.

банани, кола, торта, питка, зеле, грозде, чушки, бира, хляб, тиква, ракия, лук

домати	ябълки	вино	баница
________	________	________	________
________	________	________	________

10. *Прочетете текста. С какво Коледа в България е по-различна от Америка?*
Read the text. What is the difference between Christmas in Bulgaria and America?

На 24 декември е Бъдни вечер. Семейството е вкъщи. Храната е постна. На масата трябва да има 9 ястия. Има елха и подаръци за всички. Майката прави питка и баница с късмети. Който намери монетата, ще бъде богат през годината. На 25 декември е Коледа. Всички се надяват, че ще живеят по-добре.

Вярно ли е, че...
Is it true...

	ДА	НЕ
На 25 декември е Бъдни вечер?		
Семейството е на гости	_____	_____
Храната е с месо	_____	_____
Няма елха	_____	_____
Майката прави питка и баница.	_____	_____
Който намери монетата ще пътува.	_____	_____

11. Какви подаръци ще купите на вашите приятели за Коледа?
What Cristmas presents will you buy for your friends?

Тиха нощ, свята нощ!

Тиха нощ, свята нощ!
Цялата земя е в тишина.
Виж, Витлеемската светла звезда
странници води от чужда страна,
дето Христос се родил. (2)

Тиха нощ, свята нощ!
Песен сега пее светът,
ангели пеят със радостен глас,
вест за спасение носят до нас.
Ето - Спасител дойде!(2)

Тиха нощ, свята нощ!
Цяла земя празнува сега.
Почит на Бога нека всеки даде,
че между нас днес Спасител дойде.
Мир на целия свят. (2)

Сурва, сурва година!

Сурва, сурва година,
Весела година!
Зелен клас на нива,
голям грозд на лозе,
жълта царевица в полето,
червена ябълка в градина,
пълна къща с коприна -
живи, здрави догодина!
Догодина, до амина!

България
част II
Bulgaria
Part II

> "Ако искате да намерите България на картата на Европа, потърсете я при Черно море и река Дунав."

1. Какво знаете за историята на България? Посочете трите най-важни за българите сьбития.

What do you know about the Bulgarian history? Say the three main events for the Bulgarians.

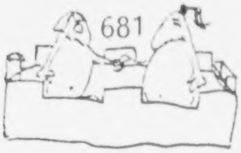

681 Образуване на българската държава.

862 Братята Кирил и Методий създават славянската азбука.

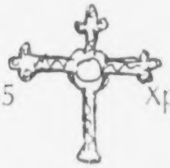

865 Християнството става официална религия.

893-927 "Златен век" на българската култура по времето на цар Симеон Велики. Създава се нова цивилизация - славянската. България за първи път има граници на три морета - Черно, Бяло и Адриатическо.

1396 България пада под турско робство.

1876 Априлско въстание - борба за свобода.

1878 Освобождението на България от турско робство с решаващата помощ на Русия. Участват руснаци, българи, румънци и финландци.

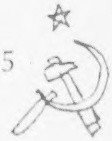

1945 След конференцията в град Ялта, в която участват Рузвелт, Чърчил и Сталин, България е в сферата на съветското влияние.

1989 Започват трудни политически и икономически промени. Страната е в криза.

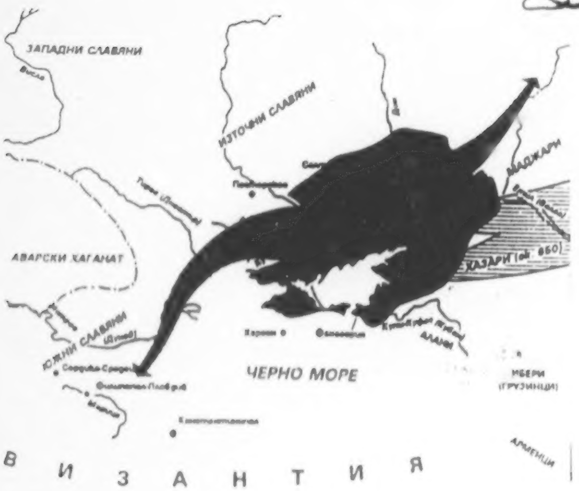
ЗАПАДНИ СЛАВЯНИ
Висла
ИЗТОЧНИ СЛАВЯНИ
МАДЖАРИ
АВАРСКИ ХАГАНАТ
ХАЗАРИ (ок. 650)
ЮЖНИ СЛАВЯНИ
(Дунав)
ЧЕРНО МОРЕ
АЛАНИ
ИБЕРИ (ГРУЗИНЦИ)
АРМЕНЦИ
В И З А Н Т И Я

Непознати думи:

образуване	formation
държава	state, country
създавам	establis, create
Християнството става	Christianity becomes
официална религия	official religion
цивилизация	civilisation
граница	border
България пада под турско робство	Bulgaria falls under Turkish yoke
освобождение	liberation
решаваща помощ	decisive help
в сферата на ..... влияние	in the sphere of influence

СЛУШАНЕ

1. Слушайте двата текста. За кои събития се отнасят текстове 1 и 2? Сложете подходящи заглавия.

Listen to the two texts. To which events are they related? Write suitable titles.

Те са родени в Солун - голям град във Византия. Майка им е славянка. Завършват единствения университет за онова време - Магнаурската школа. От 851 до 852 са в манастир, където създават славянската азбука и превеждат много книги. През 863 заминават за Моравия (Чехия). Седем години учат славяните да четат и пишат на родния си език. След смъртта им азбуката е забранена. Техните ученици идват в България. Българският цар Борис ги приема с уважение и радост.

Непознати думи:

азбука	alphabet
славяни	Slavs
единствен, -а, -о	sole, only
превеждам/преведа	translate
създавам/създам	create
смърт	death
забранен, -а, -о, -и	forbidden
цар	king
приемам/приема	accept, welcome
Византия	Byzantium

Турците идват на Балканите от Мала Азия. До 1499г. те завземат Сърбия, Босна, Албания и стигат до Виена.

Около 50 години българите се защитават. През 1393 турците влизат в столицата Търново. Започва тежък период за България. Красивите църкви са превърнати в джамии. Българите нямат никакви права. Най-страшното идва с ислямизицията и с кръвния данък. Турците вземат малки български момчета и след обучение в турската армия ги връщат в България. Някои българи трябва да сменят вярата си и да приемат турските традиции и език, за да оцелеят. Най-голямата ислямизация е в Родопите през 17 век.

Непознати думи:

столица	capital
обучение	training
защитавам се	defend
права	rights
ислямизация	islamisation
кръвен данък	blood tax
убивам	kill
някои	some
вяра	faith, religion
приемам	accept
оцелявам	survive
прабългари,	

прабългарски	protobulgarian(s)
превръщам	to turn into

2. *Слушайте текст1 отново. Вярно ли е че:*
Listen again text 1. Is it true:

Те са родени в Цариград (Истанбул)?
Майка им е славянка?
Не завършват университет?
От 851 до 852 живеят на един остров?
През 863 заминават за България?
След смъртта им азбуката е забранена.
Техните ученици идват в България?

3. *Слушайте текст 2 отново и изберете верния отговор.*
Listen again text 2 and choose the correct answer.

Турците идват на Балканите от:
а) Европа   б) Америка   в) Мала Азия
Турската армия стига до...
а) Солун   б) Видин   в)Виена
Българите се защитават срещу турците...
а)15 години   б) 50 години   в) 100 години
През 1393 година турците влизат в столицата...
а)Търново   б) София   в) Плиска
Кръвният данък е :
а) турците вземат пари   б) турците вземат храна   в) турците вземат
Най-голямата ислямизяция е в:
а) Рила   б) Родопите   в) Пирин

4. *Знаете ли, че...*
Did you know that....

България е първата славянска държава.
България е една от най-старите европейски държави.Само Гърция, Италия и Франция
Календарьт на прабългарите е най-точният и до днес.
Прабългарските лекари са правели сложни операции на главата.
Градовете на прабългарите са имали канализация бани, улица, парно отопление.

ЧЕТЕНЕ

1. Прочетете текста и подчертайте непознатите думи.
Read the text and underline the new words.

Първите хора, които живеят по българските земи са траките (от V век преди Христа). През VI век на Балканския полуостров идват славяните, а през VII прабългарите, които дотогава живеят близо до планината Кавказ и имат държава Велика България.

След разпадането на Велика България прабългарите се разделят. Една част се заселва в земите на днешна Русия, около река Волга. Там те създават втора българска държава, която съществува до XIII век. Друга част се заселва в земите между Дунав и Черно море, където живеят траки и славяни. Ханът на българите, Аспарух, сключва съюз със славяните. Това не се харесва на Византия, най-силната държава на континента и тя започва война. Армията на Аспарух побеждава Византия и тя признава новата държава със столица Плиска. Годината е 681.

2. Изберете верния отговор.
Which is correct?

Първите хора, които живеят по българските земи са:
а) траки б) славяни в) прабългари
Прабългарите идват на Балканския полуостров през:
а) V век б) VI век в) VII век
Велика България е създадена на територията на:
а) Азия б) Европа в) Балканския полуостров
Втората българска държава е създадена на територията на днешна:
а) Русия б) Италия в) Румъния
Аспарух сключва съюз с:
а) Византия б) траки в) славяни
Българската държава е създадена през:
а) VI век б) VII век в) XII век
Първата българска столица е:
а) Преслав б) Плиска в) Велико Търново
Кой е основателят на българската държава:
а) цар Борис б) цар Симеон в) хан Аспарух
Каква е територията на днешна България:
а) 111 000 кв. км. б) 200 000 кв. км. в) 250 000 кв. км.
Коя планина разделя България на две - северна и южна:
а) Пирин б) Рила в) Стара планина
Коя е най-високата планина в България:
а) Рила б) Пирин в) Родопите
Коя река тече през Пловдив:
а) Искър б) Марица в) Дунав
Кой е вторият по големина град в България:
а) Русе б) Варна в) Пловдив
Коя река е втора по дължина в Европа:
а) Дунав б) Искър в) Марица

BEST COPY AVAILABLE

Кой град е най-голямото пристанище на Черно море:

а) Бургас б) Варна в) Балчик

В кой град се намира единственият в България покрит мост с магазини:

а) Пловдив б) Смолян в) Ловеч

Коя е източната граница на България:

а) Румъния б) Черно море в) Турция

Коя река се влива в Черно море:

а) Дунав б) Марица в) Арда

Коя река в Европа тече през 8 държави:

а) Волга б) Дунав в) Рейн

Кой ден е празник на книгата, знанието и културата?

а) 24 май б) 1 март в) 3 март

Минало неопределено време
Present Perfect Tense

Мин. св. време	Причастие (Past Participle)			
Past Tense	**м.р. (m.)**	**ж.р (f.)**	**ср.р. (n.)**	**мн.ч. (pl.)**
бях	би**Л**	би**ЛА**	би**ЛО**	би**ЛИ**
купих	купи**Л**	купи**ЛА**	купи**ЛО**	купи**ЛИ**
поканих	покани**Л**	покани**ЛА**	покани**ЛО**	покани**ЛИ**
развалих	равали**Л**	развали**ЛА**	развали**ЛО**	развали**ЛИ**
намалих	намали**Л**	намали**ЛА**	намали**ЛО**	намали**ЛИ**
затворих	затвори**Л**	затвори**ЛА**	затвори**ЛО**	затвори**ЛИ**
исках	иска**Л**	иска**ЛА**	иска**ЛО**	иска**ЛИ**
писах	писа**Л**	писа**ЛА**	писа**ЛО**	писа**ЛИ**
казах	каза**Л**	каза**ЛА**	каза**ЛО**	каза**ЛИ**
помогнах	помогна**Л**	помогна**ЛА**	помогно**ЛО**	помогна**ЛИ**
закъснях	закъсня**Л**	закъсня**ЛА**	закъсня**ЛО**	закъсне**ЛИ**
видях	видя**Л**	видя**ЛА**	видя**ЛО**	виде**ЛИ**
взех	взе**Л**	взе**ЛА**	взе**ЛО**	взе**ЛИ**
чух	чу**Л**	чу**ЛА**	чу**ЛО**	чу**ЛИ**
четох	че**Л**	че**ЛА**	че**ЛО**	че**ЛИ**
дойдох	дошъ**Л**	дош**ЛА**	дош**ЛО**	дош**ЛИ**
отидох	отишъ**Л**	отиш**ЛА**	отиш**ЛО**	отиш**ЛИ**
влязох	влязъ**Л**	вляз**ЛА**	вляз**ЛО**	влез**ЛИ**
донесох	донесъ**Л**	донес**ЛА**	донес**ЛО**	донес**ЛИ**
дадох	да**Л**	да**ЛА**	да**ЛО**	да**ЛИ**

Внимание!

мога	могъл	могла	могло	могли

Бил, -а ли си в ...?	Бил, а съм Още не съм бил, -а Отдавна не съм бил, -а Вече съм бил, -а

BEST COPY AVAILABLE

Форми на минало неопределено време (Present Perfect Tense)

+	-	?
Аз съм свършил, -а	Не съм свършил, -а	Свършил, -а ли съм?
Ти си свършил, -а	Не си свършил, -а	Свършил, -а ли си?
Той е свършил	Не е свършил	Свършил ли е?
Тя е свършила	Не е свършила	Свършила ли е?
Ние сме свършили	Не сме свършили	Свършили ли сме?
Вие сте свършили	Не сте свършили	Свършили ли сте?
Те са свършили	Не са свършили	Свършили ли са?

УПРАЖНЕНИЯ

1. Работете по модела:
Work using the model:

Модел:	учих -	учил съм	не съм учил
пих -	________	________	________
закусих-	________	________	________
купих -	________	________	________
отворих -	________	________	________
заключих -	________	________	________
завърших -	________	________	________
видях -	________	________	________
вървях -	________	________	________
чаках -	________	________	________
разбрах -	________	________	________
приех -	________	________	________
взех -	________	________	________
чух -	________	________	________
дойдох -	________	________	________
отидох -	________	________	________
влязох -	________	________	________
четох -	________	________	________
дадох -	________	________	________
ядох -	________	________	________

2. Попълнете таблицата:
Fill in the table:

ще работя	работих	работил
		учил
ще купя		

	чаках	
		писал
ще взема		
	поканих	
		чул
ще дойда		
	отидох	
		влязъл
ще дам		
	ядох	

3. Прочетете анекдота и подчертайте формите на перфекта.
Read the joke and underline the Present Perfect forms.

- Тате, кога ти е рожденият ден?
- Нямам рожден ден.
- Как така?
- Родил съм се през нощта.

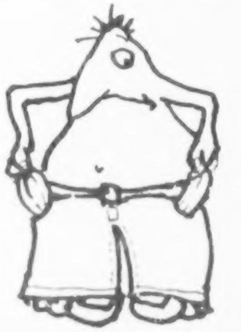

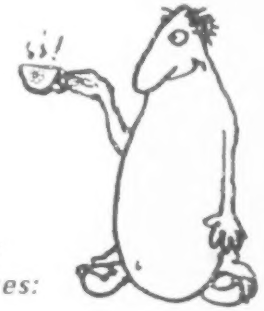

4. Свържете картините с изреченията:
Connect the pictures and the sentences:

Бил съм в Банско.

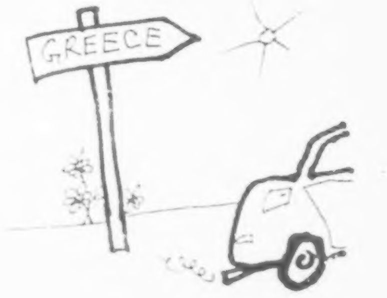

Директорът **е дошъл**. Колата му е долу.

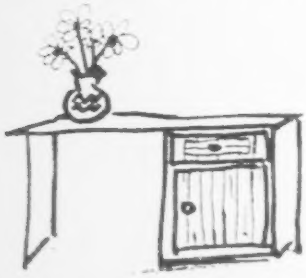

Някой **е сложил** цветя на бюрото ми.

Морийн **е получила** писмо.

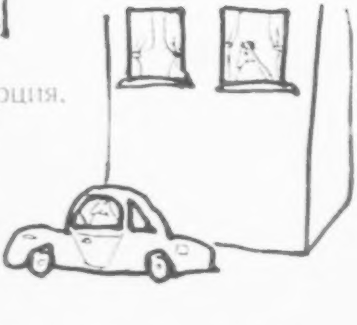

Джим **е заминал** за Гърция.

Загубил съм парите.

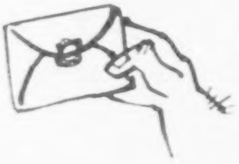

Купил съм кафе.

5. Направете проучване в групата и докладвайте:
Ask the other members of the group and report:

Кой **е бил** в Африка?
Кой **е пил** греяна ракия?
Кой **е ял** люти чушки?
Кой **е спал** на едно дърво в един български град?
Кой **се е оженил** за едно момиче от Банкя?
Кой **е написал** най-дългото писмо в Корпуса?
Кой **е учил** руски език?
Кой **е ходил** на Мусала?

6. Разкажете за Вашия колега по модела:
Tell about your colleague using the model:

Джим **е завършил** икономика.
Работил е в една банка.
Бил е журналист.
Учил е испански.
Пътувал е много. **Видял е** интересни места. **Запознал се е** с много хора.

7 Свържете въпросите с отговорите.
Connect the questions with the answers.

Брент е организирал акция за почистване на Стария Пловдив.	Колко чувала боклук са събрали?
Дошли са над 200 души от Пловдив.	Пристигнали ли са доброволци?
Еколозите са събрали над 100 чувала боклук.	Кой е организирал почистването нас Стария Пловдив?
Филип е донесъл китарата си.	Кой е донесъл китарата си?
Пристигнали са много доброволци.	Колко души са дошли от Пловдив?

8. Разкажете какво никога не сте правили.
Tell what you have never done.

Никога не съм ял жаби.
.... китайски.
.... Китай.
....
....
....

9. Отговорете на въпросите като изразите колебание.
Answer the questions expressing uncertainty.

Замина ли Джак?	Може би е заминал.

Пристигнаха ли всички?	Сигурно ....
Дойде ли Ани?	Предполагам, че ....
Върна ли се Робърт?	Мисля, че се ....
Нора получи ли писмо?	Сигурно ....

10. Изразете недоверие.
Express suspicion.

- Пол и Бетси са били на Еверест.
- Били са, вятър! Може би са ходили на Мусала.

- Анета е купила хотел до морето.
- ...., глупости! Тя няма толкова пари.

- Виктор е заминал за Америка.
- ....! Не ти вярвам. Вчера го видях.

- ....
- ....

- ....
- ....

- ....
- ....

- ....
- ....

11. Кой е това?
Who is this?

Той е най-известният революционер в света.
Роден е през 1928 година в Аржентина.
Баща му е бил богат архитект.
Той е бил блестящ ученик.
Пътувал е често по река Амазонка.
Играл е добре тенис. Обичал е конете.
Карал е мотор. Танцувал е много.
Завършил е медицина.
Загинал е в Боливия.
За него са написани 135 песни.
Най-популярната от тях е преведена на 11 езика.

12. Подчертайте формите на перфекта.
Underline the Present Perfect forms.

Даяна и Доди са били в хотела на баща му. Вечеряли са. Пили са шампанско и са говорили за бъдещето. Доди е подарил на Даяна пръстен.

След това са решили да се разходят с кола. Даяна е освободила бодигарда си. Качили са се в мерцедеса.

Репортери са тръгнали след тях.

Френската полиция предполага,че инцидент е станал поради висока скорост...

Продължете....

Може би шофьорът е бил уморен...

13. Задайте въпроси с ЛИ.
Form Yes/No questions.

Модел:	Купил ли си картичка?	Да, купил съм картичка.
		Да, изключил съм ютията.
	______________________________	Да, заключил съм вратата.
	______________________________	Да, взел съм камерата.
	______________________________	Да, бил съм в Банско.
	______________________________	Да, пил съм боза.

14. Работете по модела.
Work using the model.

А: Чел ли си тази книга? Чел съм я.

1) Слушал ли си тази песен? ______________________________
2) Взел ли си документите? ______________________________
3) Виждал ли си тази картина? ______________________________
4) Върнал ли си речника? ______________________________
5) Получил ли си парите? ______________________________

Б. Чел ли си тази книга? Не, не съм я чел.

1) Слушал ли си тази песен? ______________________________
2) Взел ли си документите? ______________________________
3) Виждал ли си тази картина? ______________________________
4) Върнал ли си речника? ______________________________
5) Получил ли си парите? ______________________________

В. Дал ли си парите на Джон? Дал съм му ги.
Не, не съм му ги дал.

1) Върнал ли си книгата на директора?

____

2) Донесъл ли си документите на доброволците?

____

3) Приготвил ли си книгите за Анета?

____

4) Казал ли си новината на Рик?

____

15. Изберете правилната форма.
Choose the correct form.

Вчера аз .... в Несебър
бях ще бъда съм
Тя никога не........................... в Златоград.
е ще бъде е била
Още не .... на море.
ходих ходя съм ходил
Отдавна не........................... с кораб.
пътувах съм пътувала пътувам
Снощи аз .... хубав филм.
гледам гледах съм гледал
От кога не...........................?
видях виждам съм (те) виждал

16. Работете по модела.
Work using the model.

Модел: Върнали ли са се?
Да, върнали са се.

1) Ядосал ли се е ? ....
2) Измили ли са се? ....
3) Изморила ли се е? ....
4) Разсърдила ли се е? ....
5) Обадили ли са се? ....

17. Прочетете текса и го трансформирайте в сегашно време.
Read the text and transform it into Present Tense.

Денят на благодарността

През 1620 година би**ло** основано едно то първите английски селища в Масачузетс. Заселниците, известни под името пилигрими, дош**ли** в Америка, за да изповядват свободно своята религия. Те обаче пристигна**ли** през ноември, когато би**ло** късно за сеитба. Много от тях умре**ли** от глад, но селището оцеля**ло** с помощта на индианците, които живее**ли** наблизо. Индианците им обясни**ли** къде има риба. Показа**ли** им царевицата, непозната до тогава в Европа. На следващия ноември, след като храната от полето би**ла** прибрана, пилигримите организира**ли** тържество за благодарност към Бога. Покани**ли** и индианците от близкото село.

Всяка година, на четвъртия четвъртък от ноември, американците празнуват Деня на благодарността. Приятели и роднини се събират. Менюто е печена пуйка, полята със сос от боровинки, сладки картофи и пай с тиква.

Непознати думи:

основан,-а, -о	found
селище	settlement
заселник, -ци	settler
изповявам	to profess
сеитба	sowing
умирам	to die
глад	hunger
оцелявам	survive
прибирам	to gather
тържество	celebration
благодарност	thanksgiving
Бог	God
празнувам	celebrate
събирам	to gather
поливам	to pour

18 Прочетете песента и подчертайте формите на перфекта.
Read the 'song and underline the Present Perfect forms.

Лиляно, моме, Лиляно,	Liliana, maiden, Liliana,
я стани рано призори,	get up earluy before dawn,
я стани рано призори	get up earluy before dawn
и либето си прегърни.	and your lover embrace.
Не е излязла Лиляна	Liliana did't come out
най е излязла майка й,	but her mother came out
най е излязла майка й	but her mother came out
и си на Георги думаше:	and she said to Georgi:

"Иди си Георги, иди си
Лиляна е болна легнала
и не може да стане."

Недей го лъга, мамо ма,
аз съм си Георги любила,
аз съм си Георги любила
за него ще са оженя.

"Go away, Georgi, go away,
Liliana is sick in bed
and she can't get up."

Don't lie to him, mother,
I've long been in love with Georgi,
I've long been in love with Georgi
I'm going to marry him.

EST COPY AVAILABLE

Минало предварително време
Past Perfect Tense

Мин. св. време	Причастие (Past Participle)			
Past Tense	**м.р. (m.)**	**ж.р (f.)**	**ср.р. (n.)**	**мн.ч. (pl.)**
бях	би**Л**	би**ЛА**	би**ЛО**	би**ЛИ**
купих	купи**Л**	купи**ЛА**	купи**ЛО**	купи**ЛИ**
поканих	покани**Л**	покани**ЛА**	покани**ЛО**	покани**ЛИ**
развалих	равали**Л**	развали**ЛА**	развали**ЛО**	развали**ЛИ**
намалих	намали**Л**	намали**ЛА**	намали**ЛО**	намали**ЛИ**
затворих	затвори**Л**	затвори**ЛА**	затвори**ЛО**	затвори**ЛИ**
исках	иска**Л**	иска**ЛА**	иска**ЛО**	иска**ЛИ**
писах	писа**Л**	писа**ЛА**	писа**ЛО**	писа**ЛИ**
казах	каза**Л**	каза**ЛА**	каза**ЛО**	каза**ЛИ**
помогнах	помогна**Л**	помогна**ЛА**	помогно**ЛО**	помогна**ЛИ**
закъснях	закъсня**Л**	закъсня**ЛА**	закъсня**ЛО**	закъсне**ЛИ**
видях	видя**Л**	видя**ЛА**	видя**ЛО**	виде**ЛИ**
взех	взе**Л**	взе**ЛА**	взе**ЛО**	взе**ЛИ**
чух	чу**Л**	чу**ЛА**	чу**ЛО**	чу**ЛИ**
четох	че**Л**	че**ЛА**	че**ЛО**	че**ЛИ**
дойдох	дошъ**Л**	дош**ЛА**	дош**ЛО**	дош**ЛИ**
отидох	отишъ**Л**	отиш**ЛА**	отиш**ЛО**	отиш**ЛИ**
влязох	влязъ**Л**	вляз**ЛА**	вляз**ЛО**	влез**ЛИ**
донесох	донесъ**Л**	донес**ЛА**	донес**ЛО**	донес**ЛИ**
дадох	да**Л**	да**ЛА**	да**ЛО**	да**ЛИ**

Внимание!

мога	могъл	могла	могло	могли

Форми на минало предварително време (Past Perfect Tense)

+	-	?
Аз бях свършил, -а	Не бях свършил, -а	Бях ли свършил, -а?
Ти беше свършил, -а	Не беше свършил, -а	Беше ли свършил, -а?
Той беше свършил	Не беше свършил	Беше ли свършил?
Тя беше свършила	Не беше свършила	Беше ли свършила?
Ние бяхме свършили	Не бяхме свършили	Бяхме ли свършили?
Вие бяхте свършили	Не бяхте свършили	Бяхте ли свършили?
Те бяха свършили	Не бяха свършили	Бяха ли свършили?

BEST COPY AVAILABLE

Беше се върнал, -а, -о
Не беше се върнал, -а, -о
Беше ли се върнал, -а, -о

Бях му го дал
Не бях му го дал
Беше ли му го дал?

УПРАЖНЕНИЯ

1. *Прочетете текста и подчертайте формите на минало предварително време.*
Read the text and underline the forms of Past Perfect Tense.

Кой писател беше казал "Опознай една страна, за да я обикнеш." С Ранди бяхме решили да направим екскурзия из Стара планина. Тръгнахме към Рибарица, където е Томас. Рибарица е много дълго село, вървяхме, вървяхме... и разбрахме, че Томас беше заминал за Пловдив. Нямаше хотел. Горе в планината имаше хижа. Когато стигнахме до нея, тя беше затворена. Бяхме взели спални чували и топли дрехи. Ранди беше купила много храна. Бях прочела, че в България има много мечки. Тогава се качихме на едно дърво да спим. Сутринта, когато се събудих, видях, че Ранди беше слязла от дървото, беше запалила огън и беше направила кафе.

Непознати думи:

опознавам	to get to know
хижа	hut
спален чувал	sleeping bag
мечка, -и	bear
запалвам огън	light a fire

2. *Кое действие е първо и кое второ?*
Which action is first and which second?

Бях изял и изпил всичко, когато Марк се върна.
Когато отидох на автогарата, автобусът беше заминал.
Когато отидох в офиса, д-р Моли беше излязла.
Когато се върнах вкъщи, Сара беше изпила всичко за купона.
Когато влязох в офиса, някой беше сложил цветя на бюрото ми.

3. *Кое изречение е оптимистично и кое песимистично?*
Say which sentence is optimistic and which pessimistic?

Купил съм ти подарък за Коледа.
Бях ти купил подарък, но го забравих в магазина.
Донесъл съм ти парите.
Бях ти донесъл парите, но ги изхарчих в ресторанта.
Приготвила съм вечеря. Заповядайте.
Бях приготвила вечеря, но гостите изядоха всичко.

4. Изразете припомняне по модела.
Express reminding using the model.

Модел: За какво................................ сутринта? (говорих)
За какво бяхме говорили сутринта?

Какво ....Анета за програмата (казах)
Коя доброволка си.. парите? (загубих)
Коя американска артистка се................................ гола? (снимах)
Кой................................. "Старецът и морето"(The Old Man and the Sea)? (написах)
Кои доброволци................................. на Мусала? (се качих)
Кой американски милионер .... пари за ООН? (дадох)
Кой лекар................................ първата трансплантация на сърце? (направих)
Кой руски писател .... в Америка? (емигрирах)
На кой доброволец му................................ апартамента? (обрах)

5. Отговорете на въпросите като поставите глагола в правилната форма.
Answer the questions and put the verb in the correct form.

Видя ли Мила?
- Не можах. Когато влязох в стаята, тя................................(излязох).

Купи ли билети за мача?
- Не можах. Когато отидох на касата, те............................(свърших).

- Яде ли торта?
- Не можах. Когато отворих хладилника, видях, че Робърт............
всичко (изядох).

- Приготви ли багажа?
- Не успях. Когато се върнах вкъщи, гостите........................... (дойдох)
и нямах време.

5. Работете по модела.
Work using the model.

Модел: Директорът беше чул новината преди мене.

Ники... (прочетох) факса преди ....(тя).
Сашо .... (поканих) Искра преди..........(той).
Анета .... (взех) парите преди..........(ние).
Виктор .... (говорих) с директора преди..........(тя).
Милена .... (купих) книгата преди..........(аз).
Радост .... (ходих) в Париж преди..........(те).
Тони ....(заминах) за морето преди..........(ние).
Саша ....(изпратих) писмото преди..........(Вие).
Ани ....(получих) картичката преди..........(ние).
Искра ....(завърших) университета преди Мила.
Зоя ....(донесох) подаръците преди Рик да дойде.
Пенка ....(излязох) от офиса преди ....(аз).

Култура
Culture

ЧЕТЕНЕ

1. Прочетете текста.
Read the text.

Сватба

За българите сватбата е голям празник. Момчето заедно с кума и кумата отиват да вземат момичето. Братът или приятели на момичето не го пускат да влезе в къщата, докато не обещае, че ще бъде добър съпруг. По време на церемонията, ако момичето настъпи момчето, тя ще ръководи семейството. Момичето хвърля към гостите бонбони, монети и ориз за здраве, късмет и много деца. Майката на момчето ги посреща с хляб и мед и излива вода пред тях. На масата централното място е на кума. Той първи поздравява младите с думите: "Тази година булка, догодина люлка". Младоженците приемат подаръци. Кумът с бъклица вино повежда тежко хоро...

Честито!

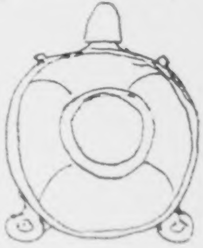

Непознати думи:

кум	best man
кума	best woman
пускам някого	allow smb.
обещавам	promisse
настъпвам	to step upon
ръководя	lead
хвърлям	throw
късмет	luck
изливам	pour
поздравявам	greet
булка	bride
люлка	cradle
бъклица	wooden wine vessel
хоро	round dance

2. Слушайте песента.
Listen to the song.

BEST COPY AVAILABLE

ДИСКУСИЯ

1. Разкажете за вашата сватба или за сватбата на ваш приятел в Америка.
Tell about your wedding or the wedding of a fried of yours in the USA.

2. Били ли сте на сватба в България?
Have you been to a Bulgarian wedding?

3. В България има граждански и църковен брак. А в Америка?
In Bulgaria there is civil and church marriage. And in America?

4. Бракът има ли бъдеще?
Does the marriage have future?

СЛУШАНЕ

1. Отговорете на въпросите.
Answer the questions.

1. Как празнувате Коледа в Америка?
2. Правите ли питка с късмети?
3. Каква храна приготвят американците за Коледа?

2. Слушайте текста.
Listen.

Коледа

Бъдни вечер се празнува вечерта преди Коледа. Цялото семейство се събира на празнична вечеря. Под елхата има подаръци за всеки. Майката прави питка с късмети. В нея има и монета. Този, който я намери ще бъде здрав и богат през годината.

Традиционната храна е постна - жито, сърми с ориз, чушки с боб и плодове. Пие се греяна ракия с мед и червено вино. Хората вярват, че колкото повече храна има на масата, толкова по-богата ще бъде годината. В някои райони и до днес е запазена традицията вечерята да се слага на земята върху слама. Интересен обичай е прекадяването, за да се изгонят злите духове от къщата. Преди вечеря всички счупват по един орех и гадаят за здравето си през годината. Най-възрастният разчупва питката. Неженените момичета слагат под възглавницата първата хапка, за да сънуват за кого ще се оженят. Цялата вечер е свързана с гадания за любов, здраве и успехи.

Според обичая не се става по време на ядене. Масата не се прибира. Хората вярват, че умрелите идват да вечерят.

След полунощ коледари тръгват по домовете. Те пеят песни, с които пожелават здраве и щастие на домакините.

Коледа се празнува три дни. Това е най-големият зимен празник.

Непознати думи:

събирам	gather, collect
късмет	luck
постна храна	vegetarian food
жито	wheat
греяна ракия	hot rakia
колкото ... толкова	as....as, the more... the more
район	region
запазен,-а,-о,-и	preserved
земя	ground
слама	straw
прекадявам	burn incense
изгонвам зли духове	drive evil spirits away
гадая	predict
орех	wallnut
разчупвам	brake
здраве	health
първа хапка	first bite
свързан с гадания	tied with predictions
обичай	custom
пожелавам	wish
сънувам	dream

ДИСКУСИЯ

Какво знаете и не знаете за българите?
What do you know and not know about the Bulgarians?

1. Вярно ли е, че:
Is it true that:

1. Българите, въпреки че живеят трудно, са много гостоприемни.
2. Хората сами си правят вино, ракия, сирене, кашкавал, кисело мляко, туршии и луканка.
3. Българите не са религиозни, но ходят редовно на черква.
4. Българките са вълшебници, защото от нищо готвят нещо.
5. Българите на работа говорят клюки, а в къщи - за работа.
6. Когато ходят на гости, винаги носят цветя или вино.
7. Черпят колегите си, когато имат празник.

8. Има голяма разлика между домашната баница и баницата от кафето.
9. След работа мъжете пият ракия, четат вестник или гледат телевизия, а жените готвят и чистят.
10. Всички разбират от футбол и политика.
11. В ресторантите порциите са много малки и скъпи.
12. Българите са отворени към света и другите хора.
13. Всички пушат много и хвърлят фасовете по улицата.
14. Мъжете са много ревниви и не прощават изневярата на жената.
15. Жените са винаги елегантни.
16. Често ходят на опера и театър.
17. Четат много книги и затова знаят много за света.
18. Младите хора говорят по няколко езика.
19. На гарите има много кучета и крадци.
20. Българите предпочитат билки вместо лекарства.
21. Предпочитат да се хранят вкъщи, вместо на ресторант.
22. Не всички българи мислят, че в Америка има само милионери.

2. Използвайте прилагателните и опишете българите:
Use the Adjectives and describe the Bulgarians.

високи
ниски
средни на ръст
слаби
пълни
руси
черни очи

тихи
шумни
мързеливи
искрени
услужливи
гостоприемни
сини очи

3. Направете сравнение между американците и българите.
Compare the Americans to the Bulgarians.

Коледа

Тиха нощ, свята нощ!

Тиха нощ, свята нощ!
Цялата земя е в тишина.
Виж, Витлеемската светла звезда
странници води от чужда страна,
дето Христос се родил. (2)

Тиха нощ, свята нощ!

Сурва, сурва година!

Сурва, сурва година,
Весела година!
Зелен клас на нива,
голям грозд на лозе,
жълта царевица в полето,
червена ябълка в градина,
пълна къща с коприна -

Песен сега пее светът,
ангели пеят със радостен глас,
вест за спасение носят до нас.
Ето - Спасител дойде!(2)

Тиха нощ, свята нощ!
Цяла земя празнува сега.
Почит на Бога нека всеки даде,
че между нас днес Спасител дойде.
Мир на целия свят.(2)

живи, здрави догодина!
Догодина, до амина!

Христо Ботев
Hristo Botev

1. Кой е Христо Ботев?
Who is Hristo Botev?

Той е поет, революционер и журналист
Участва в борбата за освобождение на България от турско робство.
Ботев живее за революцията и умира като герой на България.

ЧЕТЕНЕ

1. Прочетете текста и отговорете на въпросите.
Read the text and answer the questions.

1848	Роден е в Калофер. Бил е артист. Бил е много красив, висок, умен и талантлив. Баща му е учител. Майка му знае повече от 400 народни песни.
1863-65	Учи в Русия. Изключен е от гимназията в Одеса за революционна дейност. Учил е медицина.
1867	Връща се в България. Учител е в Калофер
1867-69	Баща му отново го изпраща в Русия, за да продължи образованието си. На път за Русия емигрира в Румъния, където се среща с българските революционери-емигранти.
1869-74	В Румъния започва активна дейност като журналист и революционер. Живее много бедно. Запознава се с Васил Левски. Среща голямата си любов - Венета. Арестуван е от румънската полиция.
1876	Избухва Априлското въстание. Ражда се дъщеря му Иванка. Ботев е в Румъния и организира чета от 200 души в помощ на въстанието. Те преминават река Дунав с кораб и тръгват към Балкана. Започват тежки сражения с турците.
2 юни1876	Ботев е убит. Най-големият поет на България предсказва съдбата си:

Тоз, който падне в бой за свобода,
Той не умира: него жалеят
земя и небе, звяр и природа
и певци песни за него пеят.

He, who falls while fighting to be free
can never die: for him the sky
and earth, the trees and beasts shall keen,
to him the minstrell's song shall rise..

Непознати думи:

изключен	expelled
дейност	activity
продължавам	continue
образование	education
на път за ...	on his way to
избухва въстание	an uprising broke out
ражда се дъщеря му	his daughter was born
организира чета	gathered a company of rebels
преминавам	cross
сражение	battle
убит	killed
предсказва	predict
омраза	hatred
недоволство	discontent
образ	character
смърт	death
воля	will
смелост	courage

1) Къде е роден Христо Ботев?
2) Какво знаете за семейството му?
3) Защо е изключен от гимназията в Одеса?
4) Защо не продължава да учи в Русия?
5) Какво прави в Румъния?
6) Защо организира чета от 200 души?

2. Прочетете стиховете на Ботев.
Read Botev's poems.

Hristo Botev: a brilliant Bulgarian poet and revolutionary.
Born in Kalofer on January 6, 1848.
Died a heroic death in the western part of the Balkan Range on June 1, 1976 as a voevode of 200 rebels who had set out to die for the liberation of their enslaved Fatherland. The inscription chiselled on the granite rock by which he was killed reads: "Your prophecy has come true - you live on!"

HADJI DIMITER

He lives, still he lives! In the mountain fast,
soaked in blood, he lies and groans,
a rebel wounded in the chest,
a rebel, young and with a manly strength.

To one side he has thrown a gun,

ХАДЖИ ДИМИТЪР

Жив е той, жив е! Там на Балкана,
потънал в кърви лежи и пъшка
юнак с дълбока на гърди рана,
юнак във младост и сила мъжка.

На една страна захвърлил пушка,

to te other a sword in broken pieces,
his head riolls, his eyes are dulled,
his mouth describes the universe with curses.

The rebel lies, and in the sky
there burns a motionless and angry sun;
a harvester sings in fields nearby,
and faster still the lifeblood runs.

It's harvest now. Slave girls sing - chant
your song of grief. And you, sun, shine
upon this land of slaves. My heart
be hushed. One rebel more will die.

He, who falls while fighting to be free
can never die: for him the sky
and earth, the trees and beasts shall keen,
to him the minstrell's song shall rise...

By day he's shaded by an eagle,
a wolf licks gently at his wounds,
above, a falkon - bird of rebels -
tends to this rebel as a brother would.

The moon comes out and day grows dim,
in heaven's vault the stars now throng,
the forest rustles, quiet stirs the wind,
the mountains sing an outlaw song.

Wood-sprites, in their white hued dress,
fair and beautiful, take up the tune,
hushed their footfall in the grass
as all about him then sit down.

One sprinkles coolness over him,
another binds his wound with herbs,
a third's quick kisses touch his lips
and softly smiles as he looks up at her.

Where is Karadja? - sister, say.
Where is my faithful company?
Tell me, then bear my soul away -
sister, this is where I want to die.

Enraptured they all embrace
and heavenwards fly, still singing on
they fly and sing till morning overtakes
their quest to find Karadja's soul...

On the mountainside - as day has dawned
the rebel lies, his lifeblood runs,
the wolf licks at his bitter wound

на друга сабля на две строшена;
очи тъмнеят, глава се люшка,
уста проклинат цяла вселена!

Лежи юнакът, а на небето
слънцето спряно сърдито пече;
жътварка пее нейде в полето,
и кръвта още по-силно тече!

Жътва е сега... Пейте робини
тез тъжни песни. Грей и ти слънце,
в таз робска земя. Ще да загине
и тоя юнак... Но мълкни сърце!

Тоз, който падне в бой за свобода,
той не умира: него жалеят
земя и небе, звяр и природа
и певци песни за него пеят...

Денем му сянка пази орлица
и вълк му кротко раната ближе;
над него сокол, юнашка птица,
и тя за брат, за юнак се грижи!

Настане вечер - месец изгрее,
звезди обсипят свода небесен,
гора зашуми, вятър повее, -
Балканът пее хайдушка песен!

И самодиви в бяла премяна,
чудни, прекрасни, песен поемнат, -
тихо нагазят в трева зелена
и при юнакът дойдат та седнат.

Една му с билки раната върже
друга го пръсне с вода студена,
трета го в уста целуне бърже -
а той я гледа, - мила, засмена!

"Кажи ми, сестро, де - Караджата?
Де е и мойта вярна дружина?
Кажи ми, пък ми вземи душата, -
аз искам, сестро, тук да загина!"

И плеснат с ръце, па се прегърнат,
и с песни хвръкнат те в небесата, -
летят и пеят, дорде осъмнат,
и търсят духът на Караджата...

Но съмна вече!И на Балкана
Юнакът лежи, кръвта му тече, -
вълкът му ближе лютата рана,

and the sun, again, now burns - and burns.

ELEGY

Answer me, answer me, wretched men,
who rocks your little, thraldom cot?
He, who thrust his spear between
Christ's ribs when he was crucified,
or he who's sung to you so long
"Suffer and your soul won't die!"

Was he the one, or someone less -
son of Loyola, kin of Judas,
a faithfull traitor, living witness,
that poor men's lives will yet be harder,
a robbing infidel, some ass
who's sold his brother, killed his father?

Was he the one? - Each voice is dumb.
Hollow, terryfying, clang the chains
from which no sound of freedom comes:
a scowling people make a sign
towards this chosen scum - a brutish train
a frock-coats, cassocks - seeing yet blind.

They make a sign, and a bloody wash
sweats from their brows across a grave,
their living flesh lies on the cross -
their nobbled bones consumed by rust -
and adder sucks on them alive,
so do their own and alien guests.

The broken slave endures, while we
count the years, without a jeer or jibe,
since we've been given into slavery,
since our people into chains were cast -
we count, and trust this brutish tribe,
and wait till liberty turns up at last.

TO MY FIRST LOVE

Put aside that song of love,
do not fill my heart with pain -
I'm young, but I don't know of youth
and if I did I wouldn't claim
the things I trample underfoot
before you, and begin to hate

Forget about the time I craved
a gentle glance, a sign or two:
you had me chained up like a slave -

и сльнцето пак пече ли - пече!

ЕЛЕГИЯ

Кажи ми, кажи, бедний народе,
кой те в таз робска люлка люлее?
Тоз ли, що спасителят прободе
на кръста нявга зверски в ребрата,
или тоз, що толкоз години ти пее:
"Търпи, и ще си спасиш душата?!"

Той ли, или някой негов наместник,
син на Лойола и брат на Юда,
предател верен и жив предвестник
на нови тегла за сиромаси,
нов крърджалия в нова полуда,
кой продал брата, убил баща си?!

Той ли? - кажи ми. Мълчи народа!
Глухо и страшно гърмят окови,
не чуй се от тях глас за свобода:
намрьщен само с глава той сочи
на сган избрана - рояк скотове,
в сюртуци, в реси и слепци с очи.

Сочи народьт, и пот от чело
кървав се лее над камьк гробен;
кръстьт е забит във живо тело,
рьжда разяжда глозгани кости,
смок е засмукал живот народен,
смучат го наши и чужди гости!

А бедният роб търпи и ние
без срам, без укор, броиме време,
откак е в хомот нашата шия,
откак окови влачи народа,
броим и с вяра в туй скотско племе
чакаме и ний ред за свобода!

ДО МОЕТО ПЪРВО ЛИБЕ

Остави таз песен любовна,
не вливай ми в сърце отрова -
млад съм аз, но младост не помня,
пък и да я помня не ровя
туй, що съм азе намразил
и пред теб с крака погазил.

Забрави туй време, та плачех
за поглед мил и за въздишка:
млад бях тогаз - вериги влачех,

and for a single smile from you
the world filled me with wild disgust
and I cast my feelings in the dust.

Forget the madness of those times,
there's no lovelight within this breast
and no way you can make it shine,
there, where a heavy sadness rests,
where everything is lacerated
and a hating heart is wrapped in hatred.

You have your youth - your voice enchants -
but do you hear the forest singing?
Do you hear the poor lament? -
That voice is the spirit's longing
and there my wounded heart is called,
where blood is spattered over all.

O, don't say bitter things to me.
Hear the wods and foliage moan,
hear the thunder of past centuries
and, word by word, how they intone
tales which long ago took place
and songs of hardships yet to face.

I'd have you sing thet song as well,
to sing it, girl, and make it ache,
to sing how brother, brothers sell,
how strength and youth but run to waste
and how a widow mourns her lover
and little homeless children suffer.

Sing - or, silent, go your way.
My heart is tremblling - it will fly -
it will fly, beloved - come, awake -
to where malignant, terrifying cries
and a monstrous litany of death
break from the rumbling, shaking earth.

There - the storm tears trees aside
and a sword enfolds them in a wreath;
terrible chasms are gaping wide
and through them leaden bullets shriek;
and there death comes with smiling face
and sweet rest and chilly grave.

O, those songs, that smiling face.
Whose voice will call and sing of me? -
My toast - a cup of blood - I'll raise
to drink that love pass silently,
and then, alone, I'll make my song
of what I love, for what I long...

та за една твоя усмивка,
безумен аз светът презирах
и чувства си в калта увирах!

Забрави ти онез полуди,
в тези гърди веч любов не грее
и не можеш я ти събуди
там, де скръб дълбока владее,
де сичко е с рани покрито
и сърце зло в злоба обвито!

Ти имаш глас чуден - млада си,
но чуйш ли как пее гората?
Чуйш ли как плачат сиромаси?
За тоз глас ми копней душата,
и там тегли сърце ранено,
там, де е се с кърви облено!

О, махни тез думи отровни!
Чуй как стене гора и шума,
чуй как ечат буки вековни,
как нареждат дума по дума -
приказки за стари времена
и песни за нови теглила!

Запей и ти песен такава,
запей ми, девойко, на жалост,
запей как брат брата продава,
как гинат сили и младост,
как плаче сирота вдовица
и как теглят без дом дечица!

Запей, или млъкни, махни се!
Сърце ми веч трепти - ще хвръкне,
ще хвръкне, изгоро, - свести се!
Там, де земя гърми и тътне
от викове страшни и злобни
и предсмъртни песни надгробни...

Там... там буря кърши клонове,
а сабля ги свива на венец;
зинали са страшни долове
и пищи в тях зърно от свинец,
и смъртта й там мила усмивка,
а хладен гроб сладка почивка!

Ах, тез песни и таз усмивка
кой глас ще ми викне, запее!
Кървава да вдигна напивка,
от коя и любов немее,
пък тогаз и сам ще запея
що любя и за що милея!...

THE HANGING OF VASSIL LEVSKI

O you, my Mother, my Native Land,
Why is your cry so sad and so heart-rending!
And you, O Raven, accursed bird,
On whose grave croak you of ill impending?

I know, ah I know, you weep, my Mother,
Because you're slave in bondage lying,
You weep because your sacred voice
Is a helpless voice in a desert crying.

Weep on, weep on! Near Sofia town
A ghastly gallows I have seen standing,
And your own son, Bulgaria,
There with dreadfull force is hanging.

The raven gives its grim hoarse croak,
Dogs yelp, wolves howl, the sky is bleak,
Old men in prayers their God invoke,
Women shed tears, the children shriek.

The winter sings its evil song,
Squalls chase the thistles in the plain,
And cold and frost and hopeless tears
Wring and twist your heart with pain.

ОБЕСВАНЕТО НА ВАСИЛ ЛЕВСКИ

О, майко моя, родино мила,
защо тъй жално, тъй милно плачеш?
Гарване, и ти, птицо проклета,
на чий гроб там тъй грозно грачеш?

Ох, зная, зная, ти плачеш, майко,
затуй, че ти си черна робиня,
затуй, че твоят свещен глас, майко,
е глас без помощ, глас във пустиня.

Плачи! Там близо край град София
стърчи, аз видях, черно бесило,
и твой един син, Българийо,
виси на него със страшна сила.

Гарванът грачи грозно, зловещо,
псета и вълци вият в полята,
старци се молят богу горещо,
жените плачат, пищят децата.

Зимата пее свойта зла песен,
вихрове гонят тръни в полето,
и студ, и мраз, и плач безнадежден
навяват на теб скръб на сърцето.

A LETTER FROM HRISTO BOTEV TO HIS FAMILY

My dear Veneta, Dimiter and Ivanka,

Forgive me not telling you whither I was going. It was my love for you that made me do that. I knew that you would cry, and your tears are too much for me.

Veneta, you are my wife and you must listen to me and trust me in everything. I have asked my friends not to leave you and they will take care of you. God will protect me and if I stay alive, we shall be the happiest people in the world. If I die, then you should know, that after my fatherland it was you that I loved best. So take care of Ivanka and remain as your loving

Hristo

May 17, 1876
The Radetzky

3. Отговорете на въпросите.
Answer the questions.

Какви чувства откривате:
- любов

- омраза
- недоволство

Какви образи има в поезията на Ботев

- България
- революционера
- майката
- любимата жена
- смъртта

Какви качества е имал Ботев?

- необикновен характер
- силна воля
- смелост
- талант

Пряка - непряка реч
Reported Speech

- ***Трансформация на глаголните времена:***
  Transformation of verb tenses:

Пряка реч	Непряка реч
сегашно	сегашно
бъдеще	бъдеще
минало	перфект
перфект	перфект

- ***Трансформация на специални въпроси: въпросителната дума не се променя.***
  Transformation of special questions: the question word does not change.

Джон **казва**: - **Къде** отиваш, Мария?	Джон **пита** Мария **къде** отива.

- ***Трасформация на ЛИ въпроси: ЛИ се трансформира в ДАЛИ.***
  Transformation of ЛИ questions: ЛИ is transformed into ДАЛИ.

Джон: - Мария, ще дойдеш **ли** на кино?	Джон пита Мария **дали** ще дойде на кино.

- ***Трансформация на съобщителни изречения: след въвеждащия глагол (казвам, питам, отговарям) винаги има ЧЕ.***
  Transformation of statements: there is always a ЧЕ after the verb introducing the clause (казвам, питам, отговарям).

Джон: - Сега уча български.	Джон **казва, че** сега учи български.
Джон: - Ще уча български.	Джон **казва, че** ще учи български.
Джон: - Учих български миналата година.	Джон **казва, че** е учил български миналата година.
Джон: - Учил съм български две години.	Джон **казва, че** е учил български две години.

- ***Трансформация на заповедни изречения:***
  Transformation of imperative sentences:

Анета: - Доброволци от Корпуса на мира, учете български!	Анета **казва на** доброволците от Корпуса на мира **да** учат български

УПРАЖНЕНИЯ

1. Трансформирайте по модела.
Transform following the model.

Модел: Иван: Къде работиш, Мария?
Мария: Работя в една пицария.
Иван я попита къде работи.
Мария му отговори, че работи в една пицария.

Иван: Имаш ли много работа в офиса?
Мария: Понякога имам много работа.

____

____

Иван: Кога ходите на ресторант с колегите?
Мария: Не ходим много често, но тази вечер ще отидем.

____

____

Иван: Кога заминаваш на екскурзия до Германия?
Мария: Заминавам тази седмица.

____

____

Иван: В кои градове ще отидеш?
Мария: Ще отида в Берлин, Бон и Лайпциг.

____

____

Иван: Къде ще спиш?
Мария: Ще спя в хотели.

____

____

Иван: Защо отиваш в Германия?
Мария: Отивам в Германия, защото там имам приятели.

____

____

BEST COPY AVAILABLE

Иван: Колко време ще пътуваш?
Мария: Ще пътувам 2 седмици.

____

____

2. Какво Ви пита Петър?
What does Peter ask you?

Модел: Петър: Често ли ходиш на кино?
Петър ме пита дали често ходя на кино.

Гледа ли филма снощи?

____

Днес обядва ли?

____

Донесе ли книгата?

____

Започна ли работа по новия проект?

____

Ще пътуваш ли скоро до Америка?

____

Купи ли кафе?

____

Ще ходиш ли на екскузията?

____

Бил ли си на Мусала?

____

Говориш ли по телефона всеки ден?

____

Често ли мислиш за мен?

____

Трябва ли да ходиш на конференцията?

____

3. Какво казва Нели?
What does Nely say?

Модел: Нели: Отивам на театър.
Нели казва, че отива на театър.

Имам среща с клиенти.

____

Ученикът не слуша в час.

Излизам за малко.

Ще пътувам до Боровец.

Асен ще говори по телефона.

Снежа ще се върне скоро.

Тази сутрин закусих рано.

Вече пих кафе.

Вчера гледах хубав филм.

Завършила съм икономика.

Работила съм като учителка.

Участвала съм в много конференции.

4. Работете по модела.
Work following the model.

Модел: - Ан, вземи две фанти!
- Какво й казахте?
- Да вземе две фанти.

- Върни се бързо, Еми!
- Какво й казахте?

- Милена, не говори дълго по телефона !
- Какво й казахте?

- Джон, иди в офиса на шефа!
- Какво му казахте?

- Стив, ела ми на гости!
- Какво му казахте?

- Колеги, прочетете информацията!
- Какво им казахте?

____

- Деца, не закъснявайте за училище!
- Какво им казахте?

____

- Криси, обади ми се утре!
- Какво й казахте?

____

- Гледай този филм, Калина! Много е хубав.
- Какво й казахте?

____

- Робърт, не излизай навън! Много е студено.
- Какво й казахте?

____

5. *Дайте съвет на ваш колега като трансформирате от непряка в пряка реч.*
Advise a colleague of yours and transform indirect into direct speech.

да намери пари за проекта	Намери пари за проекта!
да говори с други доброволци	______________________!
да види сградата	______________________!
да отиде при шефа	______________________!
да напише предложение	______________________!
да направи бизнесплан	______________________!
да потърси спонсори	______________________!
да рекламира във вестника	______________________!

6. *Трансформирайте в непряка реч като използвате:* смятам, че; интересувам се; предлагам; съветвам; сигурен съм; според; предполагам; мисля; поздравявам; благодаря; каня.

Transform into indirect speech using: смятам, че; интересувам се; предлагам; съветвам; сигурен съм; според; предполагам; мисля; поздравявам; благодаря; каня.

Модел: Стефан: Тези ученици са лоши.
Стефан смята, че тези ученици са лоши.

Бизнесмен: Трябва да реализираме този проект много бързо.

____

Учител: Милена, учи повече!

____

Министър: Трябва да намалим таксите.

____

Виктор: Това не е хубава идея. По-добре да отидем на концерт.

____

Стефан: Екскурзията ще бъде много интересна.

Илиян: Харесваш ли работата си?

Милена: Честит рожден ден!

Маргарита: Заповядай, вземи си бонбон!

Саша: Валя ми обеща да дойде.

Георги: Обичаш ли да пътуваш?

Светла: Здравей, Георги!

Бизнесмен: Заповядайте, седнете!

7. Изберете роля и изиграйте ситуациите.
Choose a role and role-play the situations.

Стефан казва на Даниела, че има нова работа в София.
Даниела казва, че е живяла в София.
Стефан я пита дали харесва града.
Даниела отговаря, че не го харесва.
Стефан се интересува защо не го харесва.
Даниела смята, че има много хора и е много шумен.
Стефан ѝ предлага да остане на старата си работа.

Светла пита Таня какво ѝ е и защо плаче.
Таня отговаря, че Ясен е заминал.
Светла пита за къде е заминал.
Таня казва, че е заминал за Созопол.
Светла се интересува дали е заминал с друга жена.
Таня е сигурна, че не е заминал с друга жена. Заминал е по бизнес.
Светла пита кога ще се върне мъжът на Таня.
Таня отговаря, че ще се върне в понеделник.
Светла казва, че не разбира защо плаче Таня.
Таня отговаря, че плаче, защото Ясен ѝ липсва.
Светла ѝ предлага да отидат при приятели.

8. Работете по двойки. Единият от вас е песимист, а другият - оптимист. Прочетете диалога. А сега трансформирайте пряката реч в непряка. Запазете ролите си.

Work in pairs. One of you is the Optimist and the other one the Pessimist. Read the dialogue. Now transform the direct speech into indirect. Keep your roles.

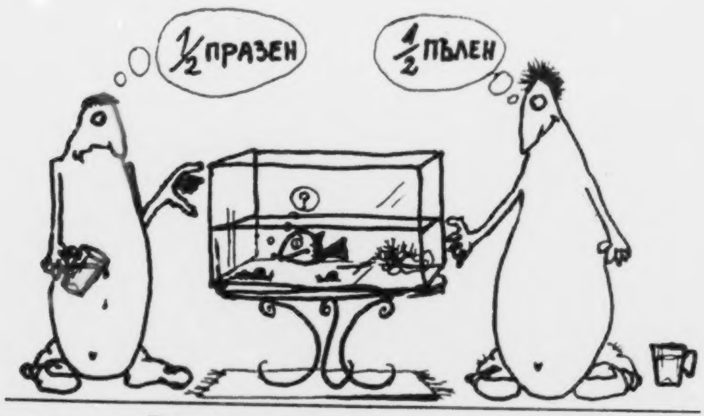

Модел: Оптимист: Песимистът пита ....

Песимист: Оптимистът казва, че ....

Песимист: Проектираш нова кола. Не мисля, че тя ще е добра.

Оптимист: Добра ще е! Казваме й Суперкола.

Песимист: Колко голяма ще бъде?

Оптимист: Ще бъде много голяма - като малък самолет!

Песимист: Колко бърза ще бъде?

Оптимист: Ще бъде по-бърза от самолет!

Песимист: Ще бъде ли топло през зимата в колата?

Оптимист: Ще бъде топло, разбира се!

Песимист: Няма значение. Тук никога не е студено. А ще бъде ли хладно през лятото в колата?

Оптимист: Това е труден въпрос. Искаме да бъде хладно през лятото.

Песимист: Колко бензин ще използва?

Оптимист: Ще използва около 3 на 100.

Песимист: Колко хора ще могат да пътуват в колата?

Оптимист: Ще може да пътува цяло семейство.

Песимист: За мен няма значение. Не харесвам семейството си! Колко ще струва?

Оптимист: Колкото апартамент в центъра.

Песимист: Може би ще продам къщата си и ще живея в Суперколата. Кога мога да я купя?

Оптимист: Ние сме още в началото на проекта.

Песимист: Това означава, че ще мога да я купя след 10 години.

Оптимист: Мисля, че ще завършим проекта по-рано.

Песимист: Няма значение. И без това не искам такава кола.

Новини от медиите
News from the Mass Media
(образование, екология, икономока)

1. Отговорете на въпросите.
Answer the questions.

Какво е общото между екологията и град Балчик?
Знаете ли колко доброволци преподават екология? Кои са те?
Интересуват ли се българите от екологични проблеми?
А американците?

СЛУШАНЕ

1. Слушайте текста.
Listen to the text.

Американец ще учи на екология деца от Балчик

Името му е Робърт Галбрит, на четиридесет години и е един от доброволците на американската неполитическа организация " Корпус на мира ". От 1 месец е в Балчик, а от 4 - в България. Говори много добре български за трите месеца, през които го е учил. По професия е еколог. Живее в щата Флорида, но има славянски произход.

За 7 години Корпусът на мира изпраща над 50 доброволци в различни райони на България. Има учители по английски, еколози и бизнесдоброволци. Преди месец организацията изпрати и доброволец в Балчик, за да преподава англиийски език и екология. Вече има групи ученици от трите училища в града, деца на различна възраст, които ще учат екология в Общинския детски комплекс.

по материал от в."Балчик", октомври, 1997

2. ДА или НЕ.
YES or NO.

- Боб е доброволец от американска политическа организация.
- Вече 4 месеца той живее в Балчик.
- Говори малко български.
- Той учи български три месеца.
- По професия Боб е учител.
- 50 доброволци бяха вече тук.
- Те учат децата само на английски.

- Има три групи ученици.
- Децата ще учат екология в Общинския детски комплекс.

3. Изберете роля и разкажете за работата на Боб: Боб, колега на Боб, приятел на Боб.
Choose a role and tell about Bob's work: Боб, колега на Боб, приятел на Боб.

4. Разкажете за:
Tell about:

- вашата работа
- работата на други доброволци
- Корпусът на мира в България

ЧЕТЕНЕ

1. Знаете ли, че:
Did you know that:

- Корпусът на мира започва работа в България през юни 1991 година.
- Първите доброволци са преподаватели по английски език
- Проект " Околна среда " започва през 1995 година

2. Прочетете текстовете от вестници. Сложете заглавия. Кой текст се отнася за:
Read the newspaper's texts. Put titles to each of them. Which one is related to:

____

На международен симпозиум в гр. Враца екологичната нестопанска организация Инфоекоклуб гр. Враца информира, че децата във Враца боледуват заради отровен въздух от химическата фирма " Химко".

____

Въздухът в гр. Русе е замърсен с хлороформ от завод " Верахим" - от град Гюргево, Румъния, информира частна еколаборатория. Това са данни от изследване на въздуха за една година.

____

Кметът на столицата посети новия ресторант "Макдоналдс" до НДК и опита сандвичите. Посланичката на САЩ у нас, г-жа Ейвис Боулън също беше на откриването. Тя дойде със закъснение. Освен сандвич и пържени картофи, тя получи една червена роза

____

От 25 до 30 ноември в НДК ще има традиционна изложба "Произведено в България". Около 200 български фирми ще участват. Фирмите ще продават продуктите си с намалени цени. Програмата ще включва три безплатни семинара по счетоводство , данъци и от персонала.

пазарни проучвания.

Около 1200 чужди инвеститори и близо 2000 българи - от държавния и от частния сектор, представители на общини, комитети, министерства - участваха в големия инвестиционен форум от 22 до 24 октомври в Националния дворец на културата. Инициативата за форума беше на Агенцията за чуждестранни инвестиции. За всички беше ясно, че без чужди инвестиции българската икономика не може. Бизнесът се нуждае от чужда подкрепа. Проведоха се над 40 семинара - данъчна реформа, програмата за приватизация, състоянието на банките...

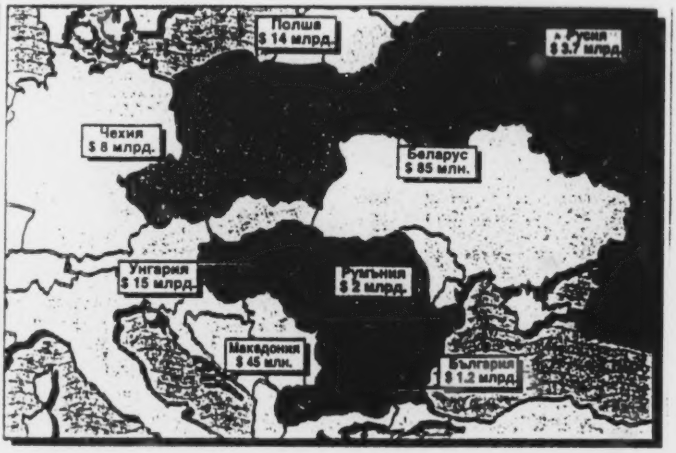
Полша
$ 14 млрд.
Русия
$ 3.7 млрд.
Чехия
$ 8 млрд.
Беларус
$ 85 млн.
Унгария
$ 15 млрд.
Румъния
$ 2 млрд.
Македония
$ 45 млн.
България
$ 1.2 млрд.

Целта на форума е да се представят условията за бизнес в България.

Непознати думи:

изложба	exhibition
произведено	produced
намален	decreased
цена	price
включвам	include
счетоводство	accounting
данък	tax
проучване	research
достигам	reach
брутен вътрешен продукт	grosws domestic product
спадам	falls into
в сравнение	in comparrison
основен лихвен процент	central interest rate
външен дълг	external debt
стабилизационно споразумение	stand-by agreement
МВФ	IMF

изплащам	to pay
лихва	interest rate
бивш	ex, former
СИВ	UED (Union for Economic Developement)
Световна банка	World Bank
Европейски съюз	European Union
годишно	annually
посещавам	to visit
опитвам	to try
откриване	openning
със закъснение	with delay
персонал	staff, personnel

3. Прочетете прогнозите за 1997. Направете вашите прогнози за 1998.
Read the forecasts for 1997. Make your own forecasts for 1998.

1997	1998
- За 1997 година инфлацията ще достигне 600%.	
- Брутният вътрешен продукт ще спадне с 6% в сравнение с миналата година.	
- В края на годината основният лихвен процент ще бъде 6.7%.	
- Външният дълг на страната към юли е $9.4 милиарда.	
- В периода януари-юни страната сключи петото стабилизационно споразумение с МВФ и получи първите $ 180 милиона. Изплатили сме $482 милиона лихви по външния дълг.	
- Най-големия дълг - над 51% е към частните кредитори от Лондонския клуб.	
- Имаме дълг и към държавите кредитори от Парижкия клуб - 10%.	
- Дълга ни към кредитори от бившия СИВ е 9.2%.	
- Дълга ни към МВФ е 7.2%.	
- Дълг към Световната банка - 4.9%.	
- Дълг към Европейския съюз - 4.5%.	
- През следващите 2 години страната трябва да плаща около $1 милиард	

годишно общо на всички кредитори.

Непознати думи:

държавен	state (adj.)
частен сектор	private sector
представител	representative
дворец	palace
Агенция за чуждестранни инвестиции	Agency of Foreign Investments
ясно е	it's clear
подкрепа	support
провеждам	hold
условия	conditions

4. *Коя дума е излишна? Защо?*
Which word is the odd one? Why?

произведен	намален	стабилизационен	процент
намалявам	дълг	увеличавам	спадам
СИВ	МВФ	кредитор	НДК
плащам	държавен	частен	чуждестранен

5. *Свържете подходящо:*
Match appropriately:

външен дълг	спада
МВФ	реформа
чужди инвестиции	увеличава се
брутен вътрешен продукт	споразумение
основен лихвен процент	изплащам
данък	подкрепа

Предложения за проекти

Знаете ли български неправителствени организации?
Do you know some Bulgarain NGOs?

Знаете ли фондации, които финансират правителствени програми?
Have you heard of foundations that sponsor governmental programs?

Как може да се получи финансова помощ?
How can one receive financial support?

1. Прочетете текста

Read the text.

Неправителствени организации могат да получат финансова помощ. Те трябва да имат проект и да направят предложение за проекта. Предложението трябва да включва следната информация:

- Заглавна страница (приложение 1)
- Описание на организацията - (история, дейност, програми)
- Описание на проекта
- Бюджет на проекта (приложение 2)

Приложения

Приложения

А. Отговорете на въпросите.
Answer the questions.

- Могат ли неправителствени организации да получат парични (финансови) средства?

Какво трябва да направят неправителствените организации?
Разкажете за вашата организация - има ли проекти, има ли финансови средства?
Опишете някой проект на Вашата организация

ДИСКУСИЯ

Проект на групата: Вие сте от една неправителствена организация. Изберете проект за финансиране и напишете предложение.

Отглаголно съществително
Verbal Nouns

А. Образуване – чрез добавяне на постфикс НЕ към формите за 1 л. ед. ч. на глагола в минало свършено време.

Formation – by adding the suffix – НЕ to the Past tense form of the verbs in first person singular.

пиша	писах	писане
чета	четох	четене
пътувам	пътувах	пътуване
организирам	организирах	организиране
координирам	координирах	координиране
замърсявам	замърсявах	замърсяване
опазвам	опазвах	опазване
ям	ядох	ядене
пия	пих	пиене
предлагам	предлагах	предлагане

Играйте на Concentration с горните отглаголни съществителни.

Но: приложеНИЕ, описаНИЕ, предложеНИЕ, закъснеНИЕ, вниманИЕ

Б. Употреба: като обекти или субекти в изреченията. Те са неутрални по род. Могат да образуват множествено число с наставка -И и да бъдат членувани с -ТО.

Used like nouns – subject or object in sentences. They are of neuter gender; can form plural with an ending -И and take the article – ТО.

1. Свържете колоните.

Connect the columns.

финансиране	на	въздуха
четене	на	телевизия
писане	на	околната среда
гледане	на	книги
опазване	на	проекти
замърсяване	на	предложения

2. Образувайте отглаголни съществителни.

Form verbal nouns.

пия -
мия -
трия -
готвя -
ходя -
мисля -
пея -
чета -
пуша
преча

финансирам -
организирам -
предпочитам -
гледам -
слушам -
опазвам -
закъснявам -
внимавам -

3. Довършете изреченията.
Finnish the sentences.

Пиенето на алкохол е
Ходенето е
Замърсяването на въздуха е
Пушенето в офиса е
Четенето на книги е
Финансирането на програмата е
Готвенето е
Рисуването на карикатури е

приятно
важно
полезно
трудно
забранено
вредно
хубаво
необходимо

4. Дайте обяснение за заповедите.
Give an explanation to the orders.

Не пиите повече !	е вредно за здравето.
Ходете на разходки!	е полезно за здравето ви.
Не замърсявайте парка!	Еколозите се борят със
Тук не се пуши!	е забранено.
Четете повече български книги!	Учителката препоръчва
За да запомните думата, повторете отново!	За запомняне на думата е необходимо
Предложете нови идеи!	Трябват нови

5. Прочетете това официално писмо от 1868 година и открийте отглаголните съществителни. От кои глаголи за образувани?
Read that official letter from 1868 and find the verbal nouns. From which verbs are they formed?

МОЛБА

за откриване на българско училище в Букурещ

Господин Министре,

Подписаният, желаейки да открия едно училище за преподаване на български език със следните предмети:

четене, смятане, писане, катехизис,

моля Ви почтително, господин Министре, да ми се издаде разрешение да преподавам тези уроци, с които мога да бъда полезен за моите сънародници, които са лишени от възможността да учат майчиния си език.

Приемете моята почит и уважение, които храня към Вас.

/ Букурещ,декември, 1868 г./ Христо Петков
/адаптирано от оригинала /

6.Какво е вашето мнение за :
What do you think about:

Пътуването със самолет/влак/автобус/ракета
Ученето на чужд език/ български език/турски/цигански
Обучението по български език на Корпуса на мира
Бързото ядене
Търсене на съпруг/а чрез компютър
Влюбването от пръв поглед
Писане на писма
Преодоляване на конфликти в работата
Закъсняване за работа
Получаване на помощи от чужбина
Инвестиране в български проекти
Преодоляване на финансовата криза в България
Откриването на лекарство против спин
Ходенето по врачки и екрасенси
Прераждането
Съществуване на извънземни

Бъдеще време в миналото
Future in the Past

+	-	?
аз щях да дойда	нямаше да дойда	щях ли да дойда?
ти щеше да дойдеш	нямаше да дойдеш	щеше ли да дойдеш?
той щеше да дойде	нямаше да дойде	щеше ли да дойде?
щяхме да дойдем	нямаше да дойдем	щяхме ли да дойдем?
щяхте да дойдете	нямаше да дойдете	щяхте ли да дойдете?
щяха да дойдат	нямаше да дойдат	щяха ли да дойдат?

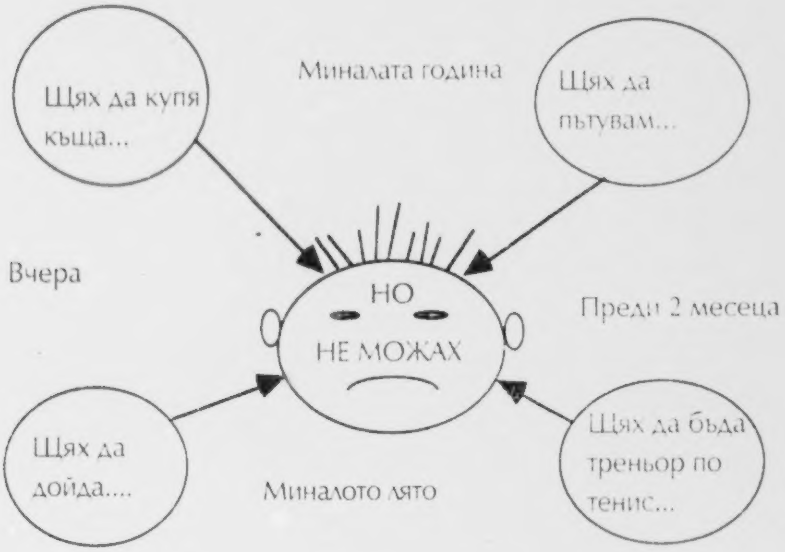
Щях да купя къща...
Миналата година
Щях да пътувам...
Вчера
НО
НЕ МОЖАХ
Преди 2 месеца
Щях да дойда....
Миналото лято
Щях да бъда треньор по тенис...

УПРАЖНЕНИЯ

1. Учителят ще ви раздаде картончета с написани професии и всеки трябва да покаже с мимика коя е професията, а другите трябва да отгатнат:

The teacher will give you cards with names of professions on them, one of you will have to mime the profession and the others should guess what the profession is.

Модел: Щеше да бъдеш астронавт. - Да, щях да бъда астронавт.

2. Отбележете кое действие е реализирано и кое - не.
Say which action is real and which is not.

През септември ходих на море.
Щях да ходя на море, но не можах.

Бях на Мусала с Пол и Бетси.
Щяхме да ходим на Мусала, но времето беше много студено.
Купих къща близо до океана.
Щях да купя къща, ако имах пари.
През лятото пътувах до Истанбул.
Щях да пътувам до Истанбул, ако имах ваканция.

3. Прочетете и подчертайте формите за бъдеще време в миналото.
Read and underline the forms of the Future in the Past Tense.

Младо семейство пътува във влака.
Влакът излиза от тунела и мъжът казва:
- Скъпа, ако знаех, че този тунел е толкова дълъг, щях да те целуна.
- Ама как, не беше ли ти?

4. Какво не можахте да направите през септември.
What you couldn't do in September.

Модел: -да ходя на море
Щях да ходя на море, но не можах.

- да пътувам до Гърция
- да уча български
- да намеря учител по турски език
- да видя Мелник
- да спортувам

5. Какво щяхте да правите, ако бяхте в Америка?
What would you do if you were in America?

- да работя
- да уча
- да се оженя
- да купя нова къща
- да намеря по-добра работа

6. Попълнете таблицата.
Fill in the table.

щях да пътувам	
	нямаше да дойда
щях да отида	
	нямаше да се обадя
щях да се върна	

	нямаше да замина

7. Свържете двете колони.
Connect the two columns.

Щях да умра от студ.
Щях да умра от глад.
Щях да умра от страх.
Щях да умра от смях.

Беше весело.
Беше тъмно.
Беше много студено.
Нямаше храна.

8. Работете по модела.
Work using the model.

А. Ще кажа на директора. Щях да му кажа.

Ще пиша на Пенка. ____________________
Ще направя кафе на всички. ____________________
Ще дам подаръци на децата. ____________________
Ще се обадя на Ели. ____________________
Ще напиша писмо на Нора. ____________________

Б. Ще дам книгата на Пенка. Щях да ѝ я дам.

Ще дам речника на директора. ____________________
Ще върна парите на Клиф. ____________________
Ще кажа новината на Валя. ____________________
Ще обясня урока на учениците. ____________________
Ще преведа документа на Елена. ____________________

В. Щеше ли да дойдеш? Нямаше да дойда.

Щеше ли да се обади? ____________________
Щяха ли да се върнат? ____________________
Щяха ли да пътуват? ____________________
Щеше ли да ми кажеш? ____________________

9 . Ситуация:
Situation:

Модел: Трябва да отидете на рожден ден, но не можете, защото сте болен. Извинете се.
Щях да дойда, но бях болен.

Не можете да купите хляб, защото е затворено.

Трябва да пътувате до близкия град, но няма автобус.
Не можете да дойдете в София, защото имате работа.
Не можете да направите кафе, защото няма ток.
Не можете да отидете в планината, защото е много студено.
Закъснявате за работа.

10. Прочетете. На празните места поставете форми на бъдеще време в миналото.
Read. Fill in the blanks with the suitable forms for Future in the Past.

Селянката и яйцата

Една селянка тръгнала на пазар да продава яйца. Вървяла и си мислела:

"Сега имам много яйца. Ще ги продам и ще си купя свиня. Тя ще роди много прасета. Ще ги продам и ще си купя крава. Тя ще дава много мляко. Ще го продам и ще стана богата. Ще си купя хубави дрехи.Ще ме хареса най-красивият мъж и ще се оженя за него... "

Селянката изпуснала яйцата и те се счупили. Тя започнала да плаче:

"Ако не .... яйцата, ... ги ...., ... свиня. Тя .... много прасета. .... ги .... крава. Тя .... много мляко. .... богата, ... хубави дрехи. .... ме .... най-красивият мъж и .... за него... Сега нямам пари. Никой няма да ме хареса и няма да се ожени за мене."

Непознати думи:

селянка	vilager (female)
прасе	pig
изпускам (нещо)	to drop sth
никой	no one

Условни конструкции
Conditional Structures

Образуване на минало причастие на -л, -ла, -ло, -ли от минало свършено време
Formation of past participle from past tense.

Мин. св. време	**Причастие (Past Participle)**			
Past Tense	**м.р. (m.)**	**ж.р (f.)**	**ср.р. (n.)**	**мн.ч. (pl.)**
бях	би**Л**	би**ЛА**	би**ЛО**	би**ЛИ**
купих	купи**Л**	купи**ЛА**	купи**ЛО**	купи**ЛИ**
поканих	покани**Л**	покани**ЛА**	покани**ЛО**	покани**ЛИ**
развалих	развали**Л**	развали**ЛА**	развали**ЛО**	развали**ЛИ**
намалих	намали**Л**	намали**ЛА**	намали**ЛО**	намали**ЛИ**
затворих	затвори**Л**	затвори**ЛА**	затвори**ЛО**	затвори**ЛИ**
исках	иска**Л**	иска**ЛА**	иска**ЛО**	иска**ЛИ**
писах	писа**Л**	писа**ЛА**	писа**ЛО**	писа**ЛИ**
казах	каза**Л**	каза**ЛА**	каза**ЛО**	каза**ЛИ**
помогнах	помогна**Л**	помогна**ЛА**	помогна**ЛО**	помогна**ЛИ**
закъснях	закъсня**Л**	закъсня**ЛА**	закъсня**ЛО**	закъсне**ЛИ**
видях	видя**Л**	видя**ЛА**	видя**ЛО**	виде**ЛИ**
взех	взе**Л**	взе**ЛА**	взе**ЛО**	взе**ЛИ**
чух	чу**Л**	чу**ЛА**	чу**ЛО**	чу**ЛИ**
четох	че**Л**	че**ЛА**	че**ЛО**	че**ЛИ**
дойдох	дошъ**Л**	дош**ЛА**	дош**ЛО**	дош**ЛИ**
отидох	отишъ**Л**	отиш**ЛА**	отиш**ЛО**	отиш**ЛИ**
влязох	влязъ**Л**	вляз**ЛА**	вляз**ЛО**	влез**ЛИ**
донесох	донесъ**Л**	донес**ЛА**	донес**ЛО**	донес**ЛИ**
дадох	да**Л**	да**ЛА**	да**ЛО**	да**ЛИ**

Внимание!

мога могъл могла могло могли

+	-	?
Аз бих учил, -а	Не бих учил, -а	Бих ли учил, -а?
Ти би учил, -а	Не би учил, -а	Би ли учил, -а?
Той би учил	Не би учил	Би ли учил?
Тя би учила	Не би учила	Би ли учила?
Ние бихме учили	Не бихме учили	Бихме ли учили?
Вие бихте учили	Не бихте учили	Бихте ли учили?
Те биха учили	Не биха учили	Биха ли учили?

молба (request)	**желание (wish)**	**условие (condition)**
Бихте ли дошли на конференцията?	Бих дошъл на конференцията.	Ако имам време, бих дошла на конференцията.

> **The person speaks about a possible action, which can become real under a certain condition. The conditional forms make the imperative more polite.**

УПРАЖНЕНИЯ

1. Кои изречения изразяват молба и кои – желание?
Which sentences express request and which wish?

Уча български език.
Бихте ли ми казали къде е улица "Витоша"?
Бих пил едно кафе.
Ще пътувам за Варна.
Бихте ли ми помогнали?
Бих купил къща в Несебър.

2 Какво бихте направили, ако сте кмет на голям град?
What would you do if you are a mayor of a big city?

- Ще дам повече пари за училища и болници.
- Ще намаля администрацията.
- Ще изчистя улиците.
- Ще увелича заплатите на учителите.
- Ще се погрижа за кучетата.
- Ще се боря с мафията и корупцията.

3. Изразете желание като трансформирате изреченията.
Express a wish transforming the sentences.

Модел: Ако имам време, ще дойда.
Ако имам време, бих дошла.

1) Ако е възможно, ще работя в България още две години. (работих)

....

2) Ако намеря учител, ще уча турски. (учих)

....

3) Ако времето е хубаво, ще плуваме. (плувах)

....

4) Ако кафето е отворено, ще закуся. (закусих)

....

5) Ако имам ваканция, ще пътувам из България. (пътувах)

....

6) Ако намеря билети, ще дойда на театъра. (дойдох)

....

7) Ако съм милионер, ще обиколя света. (обиколих)

....

4. *Работете по модела.*
Work using the model.

Модел: Ако беше тръгнал сутринта, той щеше да дойде навреме
Ако беше тръгнал сутринта, той би дошъл навреме.

1) Ако знаех къде е Мери, щях да му кажа.

....

2) Ако знаех адреса на Сара, щях да й пиша.

....

3) Ако не бях уморен, щях да дойда.

....

4) Ако имах време, щях да разгледам изложбата.

....

5) Ако го бях видял, щях да му кажа всичко.

....

6) Ако бях изпил едно кафе, щях да се чувствам по-добре.

....

7) Ако бях взел камерата, щях да направя филм за България.

....

8) Ако той беше учил български, щеше да се разбира по-добре с клиентите.

....

9) Ако не бях станал доброволец, щях да работя в Аляска.

....

10) Ако знаех, че Робърт и Мери са тук, щях да ги поканя на екскурзията с нас вчера.

....

5. *Довършете изреченията.*
Finish the sentences.

Ако имам пари, ще ....
Ако имах пари, щях да...
Ако имам време, ще..
Ако имах време, щях да..

Ако времето е хубаво в събота,
ще...
Ако бях президент на САЩ, щях
да...
Ако ти си готов/а, ще...
Ако бях президент на България, нямаше да
....

6. Работете по групи и питайте:
Work in groups and ask.

Ще ходите ли на дискотека, ако ....
Ще пиете ли ракия, ако ....
Няма ли да работите, ако ....
Няма ли да пишете писма, ако ....
Щяхте ли да говорите български език, ако ....
Щяхте ли да пътувате до Боровец, ако ....
Нямаше ли да бързате, ако ....
Нямаше ли да ядете, ако ....

7. Ситуации. Помолете учтиво.
Situations. Make polite request.

Помолете колегата си да затвори вратата.
Питайте колко е часът.
В офиса сте. Помолете да намалят радиото.
Искайте студена бира.
Помолете клиент да говори по-бавно.
Питайте за предпоследната спирка.
Помолете колегата да пуши в коридора.
Помолете да пуснат музика.
Кажете на секретарката, че срещата с кмета се отлага.
Говорите със Златната рибка: кажете й три желания.

8. Кажете по друг начин.
Say in another way.

Бих искал да обясня...
Бихте ли отговорили на въпроса ми...
Аз бих посъветвал земеделските производители да вземат кредити от банките.
Бих казал, че този закон не е изработен много добре.
Това би трябвало да се проучи.
Има много неща, които биха могли да се направят по друг начин.

Без подкрепата на всички политически сили, икономическа промяна в България не би била възможна.

9. На празните места поставете бъдеще време в миналото или условни форми: радвам се / радвах се; направя / направих; участвам / участвах; дойда / дойдох; ходя / ходих; купя / купих; искам / исках

Fill in the blanks with Future in the Past or Conditional forms of the verbs: радвам се / радвах се; направя / направих; участвам / участвах; дойда / дойдох; ходя / ходих; купя / купих; искам / исках

Аз бих, ти би, той би......

- Ало, Морийн! Аз съм Ричард.
- О, приятно ми е да те чуя! Как си?
- Добре съм. Каня те на екскурзия из Пирин за една седмица от 15 до 20 декември. .... и Елизабет, но е заета в училище.
- Много си мил. Благодаря за поканата. ...., но имам работа в офиса. Аз също .... из Пирин през септември, но трябваше да замина за конференция в Полша.
- Тогава .... ли ми .... една услуга?
- Каква?
- Миналата седмица .... в Стара Загора на опера, но бях болен. Моля те, купи ми два билета за "Аида", няма значение за коя дата.
- .... ти ...., но заминавам за Америка за един месец. Съжалявам!
- Винаги, когато те поканя, ти ми отказваш - ...., ..., ..., ..., бих ... Кажи нещо друго!

10. Направете теста.
Do the test.

Формулата на живота

Английските учени Тони Бузън - невролог и Реймън Кин - специалист по информатика, откриха формулата на живота. Направете теста и ще откриете колко години ще живеете.

Тест

Колко години ще живеете?
Средно човек живее 65 години.

Към цифрата 65

Прибавете (+) години

+ 3, ако спортувате редовно

+ 5, ако живеете здравословно

+ 3, ако правите секс с постоянен партньор

+ 20, ако винаги сте в добро настроение

+ 4, ако имате хоби

+ 3, ако гледате домашни животни

+ 3, ако родителите Ви са на повече от 80 години

Извадете (-) години

-7, ако живеете сам

-6, ако живеете в голям град

-9, ако пушите

-5, ако нямате деца

-5, ако не се храните здравословно

-8, ако боледувате често

-2, ако спите повече от 10 часа дневно

BEST COPY AVAILABLE

Приложение

Регионален център за околна среда

Формуляр за отпускане на помощ

ЗАГЛАВНА СТРАНИЦА

1. Име на организацията:

2. Регистрационен номер:

3. Адрес за кореспонденция:

4. Телефони (с кодове):	5. Факс:
6. Ръководител на проекта:	7. Дата на представяне:

8. Заглавие на проекта:

9. Продължителност на проекта:

Начало	Край
Месец Ден Година	Месец Ден Година

10. Кратко описание на проекта:

11. Категория на безвъзмездната помощ (изберете една)

- ☐ Само за техника
- ☐ Други оперативни разходи
- ☐ Институционално развитие
- ☐ Местни проекти
- ☐ Местни мероприятия

12. Обща стойност на проекта (в USD)

13. Име на банката:

14. № на банковата сметка:

Приложение 2

Регионален център за околна среда

Формуляр за отпускане на помощ

БЮДЖЕТНА СТРАНИЦА

(в USD)

1. Име на организацията:

2. Заглавие на проекта:

3. Продължителност на проекта

Начало:

Край:

4. Ръководител на проекта:

5. Телефон:

	Искани суми	Одобрен бюджет	Фактически разходи
Заплати или стипендии (на членове на орг.)			
Хонорари на консултанти			
Пътни			
Дневни и храна			
Транспорт (на техника и материали)			
Техника			
Консумативи (канцел. материали, плакати и др.)			
Компютърни услуги			
Преводи			
Други услуги			
Разходи за реклама			
Разходи по съобщенията			
Други (моля посочете)			
ОБЩО			

Подпис на ръководителя на проекта:

Дата:

BEST COPY AVAILABLE